

DAGBOEK

van Dick van Ommen
Bewerkt door Jack (Jaap) van Ommen

4 april 1944 tot-en-met 22 mei 1945

Inleiding

Handgeschreven dagboek over de periode van zijn en zijn vrouw's gevangenschap. Het is duidelijk bedoeld geweest voor zijn vrouw. Deze gedigitaliseerde uitgave, met aantekeningen, is bedoeld voor een grotere groep van familie, buurtgenoten en geïnteresseerden in een stuk geschiedenis van de tweede wereldoorlog.

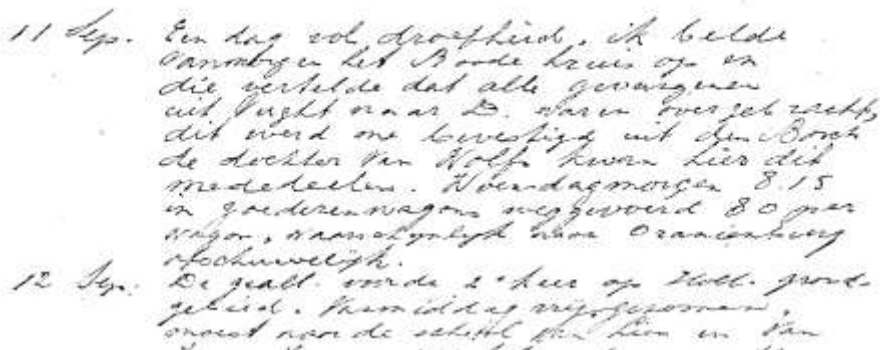
Dick van Ommen, geboren in 1898, groeide op in Amsterdam. Hij werkte als kassier in het bijkantoor van de Amsterdamsche Bank op het Damrak, naast café "De Rode Leeuw", tegenover de Bijenkorf. Zijn enige baan tot aan zijn, te vroege, dood in 1956. Hij was collectant in de Keizersgrachtkerk, voor zijn trouwen lid van de N.C.R.V. Nederlandse Christelijke Reis Vereeniging. Dick en Renny zongen in het koor van de K.C.O.V. Koninklijke Christelijke Oratorium Vereniging. Dick zat in het bestuur van de woningbouwvereniging "Patrimonium", Christelijke vakverbond, enz.

Renny van Ommen- de Vries, geboren in 1901, groeide op boven de mastmakerij van de familie in de Lemmer. Zij was bestuurslid in het prille begin van de Gereformeerde Meisjesbond, in 1922, het jaar dat de Nederlandse vrouwen het kiesrecht kregen en zij 21 werd. Zij had, voordat ze trouwde, een delicatessenwinkeltje in de de Clerqstraat 119, in Amsterdam.

Door haar medegevangenen in Dachau werd zij gekozen als Blockälteste. Zij was bestuurslid van de Dr. J.C. de Moorschool in de IJsselstraat. Hoe zij in het verzet terecht raakte, haar arrestatie en kampervaringen zijn in detail beschreven in het boek "De Mastmakersdochters", zie:

www.DeMastmakersdochters.nl De arrestatie van Dick was een vergissing. De SD kwam naar de Alblasstraat met alleen een achternaam. Nadat de SD haar baas, Henk Dienske, te pakken had heeft zij zich aangemeld om haar man vrij te krijgen. Zij dacht dat ze haar wel weer zouden laten gaan. Maar klaarblijkelijk frustreerde zij de SD genoeg, met haar hardnekkig zwijgen, dat zij tot het eind van de oorlog gevangen werd gehouden.

Hier onder, ter illustratie, een foto van een deel van het originele handgeschreven dagboek:

11 Sep. Een dag vol droefheid, ik belde
vanaf het Bondle huis op en
die vertelde dat alle gevangenen
uit Vught naar B. waren overgevoerd
dit werd ons bevestigd uit den Boek
de dochter van Holst kwam hier dit
mededeelen. Vandaag morgen 8.15
in goederenwagens uitgevoerd 80 per
wagon, aanvankelijk naar Oranienburg
afschuwelijk.

12 Sep. De nacht vande 2^e deel op 2000. goud
gebied. Men idd as mij op een
avond naar de schied, om hem in ten

Koninginnedag 1939. Dick van Ommen met Karolien (Lientje) 1934
Jaap en Jan 1937 van Ommen, voor Alblasstraat 41.

Een groot gedeelte van dit dagboek is repetitief, maar tussen de prijs van het dagelijks brood leest U de toewijding en liefde van Dick van Ommen voor zijn vrouw en zijn kinderen en de nu ondenkbare obstakels en gevaren die hij en anderen trotseerden om te overleven en zijn rotsvast geloof in God.

Ik heb vaders schrijfwijze van die tijd aangehouden, met dubbele klinkers, sch's, etc.

Achteraan vindt U een alfabetische index van namen die in het dagboek voorkomen. U kunt de zoek toets gebruiken om Uw eigen naam te vinden.

Af en toe moest ik gissen bij onbekenden namen en vervaagd handschrift. Als U verbeteringen/aanvullingen heeft dan hoor ik het graag. U kunt reageren in de "comments" van mijn website.

Wat mij nog altijd bezighoudt is: Waren er nog anderen die in de verzetsgroep van Henk Dienske werkten, uit de Waalkerk?

Tot nog toe ken ik er maar één, en dat is onze moeder. Hoe is het in Gods naam (letterlijk) mogelijk dat zij de enige was in zo'n grote kerkgemeenschap? Ds. Kunst was bekend met de groep maar was er verder niet direct bij betrokken. Ik heb wel een lijst van Dienske groep actieve medewerkers, die niets met de Waalkerk van doen hadden.

Jack (Jaap) van Ommen heeft zijn persoonlijke website:

www.ComeToSea.us

Ik heb altijd nog spijt dat ik niet eerder met dit dagboek begonnen ben, er zijn zoveel dingen gebeurd die alweer vervaagd zijn. Toch wil ik trachten de dingen die sedert 4 april gebeurd zijn vast te leggen.

4 april 's-avonds 8.15.

Er wordt gebeld, ik was boven, Renny¹ deed open: "Politie!", er verscheen een Hollander² en een Duitsers. Ze kwamen hier voor inkwartiering het huis bekijken, ik was inmiddels naar beneden gekomen, trokken weer af. Ruim een half uur later komen ze mij halen en brachten me op nummer 40⁴,

¹ Renny van Ommen- de Vries. Echtgenote van Dick van Ommen.

² De Hollander was Maarten Kuiper, die voor de SD werkte. Kuiper begeleidde één van zijn Duitse bazen, Viebahn, van het SD (Sicherheits Dienst) hoofdkwartier aan de Euterpesstraat. Later bleek dat we die avond "hoog" bezoek hebben gehad, Kuiper en Viebahn waren de leiders van eenzelfde groepje, dat vier maanden later de (Anne) Frank familie arresteerde. De familie Frank volgde dezelfde route als Dick, via de Euterpestraat naar de Weteringschans. Kuiper was ook de beul die zijn machinepistool leegschoot op de legendarische verzetsstrijdster Hannie Schaft, twee weken voor het eind van de oorlog. Kuiper kreeg na de oorlog het doodvonnis.

³ Viebahn, Friederich Christian, Staffelsturmscharführer: veroordeeld 18jaar met aftrek. Vader noemde hem de "Dikke". Hij werd ook beschreven als "varkensachtig". Schuldig bevonden aan vier Silbertanne-moorden. Deelgenomen aan het fusilleren van minstens negen Nedelanders. Arrestanten mishandeld op de wreedste manier.

⁴ De woning van Johan & Jo Dienske de ouders van Henk Dienske, het hoofd van de West Nederlands LO-LKP.

daar was nog een Duitser, de Sachbearbeiter Rühl⁵.

Er werd nog iemand ondervraagd, van der Most⁶, Johan was nog niet thuis. Van de Most en ik werden met een auto door Rühl naar de Euterpestraat gebracht, daar gewacht op Johan, toen in een auto naar de Weteringschans vervoerd.

Ik kwam in cel B.2.16, van der Most daarnaast en Johan weer een verder, hij ging de volgende morgen naar een andere cel, heb hem niet weer gezien. Onderweg vroegen ze me of ik een de Ridder kende, maar die kende ik niet.

Er waren twee man in mijn cel, een onderduiker en een, die al een poos zat, beide Amsterdammers.

Het eerste wat ze vroegen was of ik sigaretten of tabak bij me had, dit bezat ik niet, ik ben op mijn stroozak gaan liggen en sliep al gauw, best geslapen.

Die nacht en elke verdere nacht steeds goed geslapen. Om 's-morgens 7 uur opstaan, wasschen, ontbijt bestaande uit 4 dunne sneden brood, koffie die de enige goede eigenschap bezat dat ze heet was, 's-middags warm eten, een 3/4 liter, wat aardappelen, koolstronken, vocht, om de andere dag soep, die was vrij goed, maar te weinig.

's Avonds 4 dunne sneden brood plus heete koffie. Zaterdag 1/4 ons boter, klein stukje kaas, wat suiker, daar moest men de heele week mee toe, met zuinig doen kon ik er tot dinsdagavond mee toe. Iedere Woensdag om de 14 dagen kwam het Roode Kruis met pakketten dan was het feest. Ik heb dit 2 keer gehad, het bestond uit 6 dik besmeerde boterhammen goed belegd met worst,

⁵ Rühl, Emil Paul Franz, Sturmscharführer: veroordeeld 18 jaar met aftrek, 1 jaar jubileumgratie. Direct onder het SD A'dam hoofdman, Lages: Schuldig bevonden aan drie Silbertanne-moorden. Tal van arrestanten afschuwelijk mishandeld.

⁶ Philippus v/d Most, Deurloostraat 109 II. Blijft nog altijd een mysterie hoe hij bij de oude Dienske terecht kwam. Van 1946 tot 1957 was hij burgemeester van Diepenveen in Overijssel. Dick vertelde dat hij erg bang was.

2 snee roggebrood met kaas, een ei, suiker, 2 p appelen, 2 p kantkoek, stukje vet, vitaminetablet. In mijn cel waren twee man, 1 onderduiker, die ging Donderdags naar Amersfoort, de andere, Sponmoelee⁷, ook een Amsterdammer, zat al bijna twee jaar, was veroordeeld tot 2 ½ jaar verder gedurende de oorlog Schutzhaft, had aan de werkstaking meegedaan toen hij stoker op Schiphol was. Een echte platte Amsterdammer, maar een beste kerel, getrouwd met een kind. Had heel wat meegemaakt en kon smakelijk vertellen van al de mensen die hij in onze cel had meegemaakt. Op vrijdag (goede vrijdag) kregen we een N.S.B.er officier van de W.A. erbij, een wonderlijke snuiter, een vies mannetje, 48 jaar, weduwnaar, 6 kinderen had hij, oudste dochter was 25 jaar, hij hield het met een vrouw van 19 jaar, die ging met een Duitse officier, deze sneuvelde aan het oostfront en had een kind van hem. We hebben heel wat met die man te stellen gehad, was erg van streek, sliep niet, sprak niets of dan weer aan een stuk door, het was een knoeier daardoor ook vastgelopen. Hij was orthodox Hervormde opgevoed en ging voor hij bij de N.S.B. was nog met zijn kinderen naar de kerk. Toen hij zag dat wij baden (mijn andere celgenoot was R.K.),

⁷ Of mogelijk Sponselee

deed hij dit ook, toen kreeg ik bij mijn waschgoed een bijbel⁸. Op een dag had hij het zoo te kwaad dat we om de dokter belden, toen vroeg hij me om, als de dokter weg was, ik hem uit de bijbel wilde voorlezen. Vanaf die dag las ik iedere dag, 's-morgens en 's-avonds een hoofdstuk voor. Die vrijdag moet ik 's middags op bureau komen, daar was die dikke Duitser die bij ons in huis geweest was en zei Uw vrouw is daar om de sleutels en de bonnen. Hij vroeg me: "Onder ons gezegd, kent u de Ridder?" Ik moest hem tot mijn spijt ontkennend antwoorden. Hij vertelde me dat er bij ons thuis bonkaarten werden verdeeld, ik zei hem "Ich erschrecke davon" Ik had geen kans meer te vragen Renny te zien.

17 April

⁸ Dit is hoe Renny van Ommen de bijbel naar haar man smokkelde: Op Goede Vrijdag 7 april ben ik naar de Euterpestraat gefietst met een pak schoon goed om te weten te komen waar ze mijn echtgenoot gelaten hadden. Ik trof het, de SD'er Viebahn kon me een half uur later ontmoeten op de Weteringschansgevangenis. Ja, ik moest het goed maar meenemen. Ik had Dicks sleutels nodig, die van onze kluis zat er bij, juwelen hadden we daar niet in hoor. Dick had nog vlees bonnen in zijn zak. Na een verhoor door Viebahn in zo'n soort spreekkamertje, waar hij niets aan gehad heeft en waaruit ik begreep dat ze nog altijd naar de identiteit van Henk Dieneske zochten, verwijderde Viebahn zich om de sleutels en bonnen te halen. Daarna kon ik de was afgeven. Ik zei dat er een Bijbel bij was. Oh, nee dat mocht absoluut niet. Maar toen ik later het pak afgaf aan een gevangene die dit spul verzorgde zei hij: "Laat maar zitten, soms laten ze het toch door". En, ziedaar, het is gelukt.

Verhoord door Sachbearbeiter Rühl, die was ook die bewuste dinsdag op nummer 40. Vroeg of ik de Ridder en van Bergen kende, nee zei ik, of ik Dienske kende, ja zei ik, we hebben hem al vertelde hij mij, "zoo..." zei ik, dit wist ik al door Renny, of hij wel in mijn huis kwam, "neen" zei ik.

Toen werd Dienske gehaald en gevraagd hoeveel keer hij in mijn huis was geweest, "2 of 3 keer" gaf hij als antwoord, daar stond ik, ik beweerde van niets te weten, hij zei: "ja, ik heb het aan mevr. van Ommen gevraagd".

Toen Henk af (weg). Ik hield vol er niets van te weten: "Der Dienske ist ein Herr, ist ein offizier der lügt nicht." Tenslotte zei hij, er moet hem toch iemand binnengelaten hebben, dan zullen we Uw vrouw arresteren.

Ik probeerde het nog te rekken, toen, "morgen wordt Uw vrouw gearresteerd", ik zei, ja maar ik ben de verantwoordelijke persoon en om Renny te sparen gaf ik tenslotte toe dat ik er van wist dat Henk Dienske wel eens in mijn huis was geweest. Verder nog allerlei vragen, tot slot hoorde ik me toevoegen, het wordt zwaar gestraft.

1 Mei

Vandaag ging de Amsterdammer weg, het speet me wel, het was een prettige kameraad. Nu was ik alleen met Voogd, de N.S.B.er. Maar die ging **3 mei** op transport naar Amersfoort. Vandaar is hij naar een strafkamp in Duitsland gebracht. Toen hij vertrok drukte hij me de hand en zei: "mijnheer van Ommen, God zegene je" Hij kende verschillende psalmen en gezangen, die zongen we nogal eens samen. Die dag was ik dus alleen, totdat er 's-avonds er een bij me kwam, een man van ongeveer 30 jaar, zijn naam ben ik kwijt, we praten toen en hij bleek gereformeerd te zijn, was pasgetrouwd, net een baby geboren, woonde in Zaandam, was in Haarlem ondergedoken, had in Berlijn gewerkt en was niet teruggegaan, heel prettig mee gepraat, was een meelevend lid der kerk, ook met hem las ik in den Bijbel.

Dammen deden we ook, aan de achterkant van het huishoudreglement was ons bord, de steenen stukjes wit en bruin karton, ging best, hij had tabak en lucifers, om de beurt een haal.

5 Mei

Vrijdagmorgen lazen we de geschiedenis dat Petrus door een engel uit de gevangenis bevrijd werd,

's-middags tegen 4 uur hoor ik mijn naam en cel nummer afroepen. Ik denk, wat zal dat zijn, mijn cel gaat open, de bewaker zegt van Ommen, alles meenemen, zoiets wil zeggen, op transport of vrij.

Ik zeg tegen de bewaker, zeker op transport, hij zei dat zal wel niet, daar is het nu te laat voor, het zal wel vrij zijn, ik kon het nog niet aannemen, maar jawel hoor, op bureau kreeg ik mijn bezittingen terug en moest naar de Euterpestraat om me af te melden. Wat een gewaarwording, toen ik op het Leidseplein stond. Het was winter toen ik er in ging en nu ik er uit kwam stond alles in volle bloei. Wat was ik dankbaar.

Ik ging eerst ergens telefoneren, ik belde Muizelaar⁹ op en toen vernam ik dat Renny gearresteerd was, dit temperde mijn vreugde wel.

Ik was er al bang voor dat dit gebeurd was, maar aan de andere kant dacht ik doordat ik toegegeven had er wel van te weten, het geen zin had om haar te nemen. Toen kantoor opgebeld, Mr. van Velzen¹⁰, hoorde er erg van op, hij vond het sneu dat mijn vrouw er nu niet was, hij wilde graag vernemen hoe ik het gehad had, verder kon ik doen wat me het beste leek. Toen Siebold¹¹ gebeld, die kwam naar me toe, zijn beide naar de Euterpestraat gegaan.

⁹ Alblasstraat 37 II

¹⁰ Baas van Dick. Op het bijkantoor van de Amsterdamsche Bank op het Damrak.

Ik moest op kamer 33 zijn bij Rühl, hij zei "Ihre frau geht nach Konzentrationslager". Ik heb maar niet veel gezegd, alleen merkte ik op "Zoo'n vrouw stuurt U niet naar een concentratiekamp." Siebold¹² had inmiddels de andere familie leden al in kennis gesteld, met een taxi naar de Singel gegaan, daar trof ik onze fijne jongens¹³ weer, wat een weelde was dat.

Na de begroeting me eerst wat opgeknapt, geschoren, ik had een baard van bijna een week.

Na het eten ging ik met Sieb en Saakje¹⁴ naar de Pythagorasstraat. Hartelijke ontmoeting, Lientje¹⁵ kwam me met een bos tulpen tegemoet. We hadden elkaar heel wat te vertellen. Ik hoorde hoe het met Renny gegaan was en dat Jo en Johan Dienske 2 dagen tevoren vrijgekomen waren.

Bij Pa en moe¹⁶ blijven slapen en voorlopig daar gebleven.

Die eerste nacht in vrijheid zeer slecht geslapen, dit was me in de cel nooit gebeurd, ik sliep daar steeds best, op een nacht werden we wakker, toen hoorden we hevig schieten, eerst later vernam ik wat er aan de hand geweest was.¹⁷ Ik heb daar o.a. gelezen

¹² Siebold de Vries, zwager, Singel 2A

¹³ Jan & Jaap van Ommen

¹⁴ Saakje de Vries-Schirm, schoonzus, Singel 2A

¹⁵ Karolien van Ommen, dochter 1934

¹⁶ Pa en Moe ouders van Renny

¹⁷ Op 29 april is er een grootscheepse overval ondernomen op de Weteringschansgevangenis door de LKP, Landelijke Knok Ploeg, onder leiding van Gerrit van der Veen, ook uit onze Rivierenbuurt, met het doel om o.a. Henk Dienske te bevrijden. Die zwaar onder druk kwam en men vreesde dat hij anderen in gevaar kon brengen. Gerrit v/d Veen werd gepakt en gefusilleerd.

Moeder Tineke, we kregen een boek per week, we waren met z'n drieën, zodoende beschikte we over 3 exemplaren. Bovendien hadden we er nog een paar onder de stroozakken, troffen we een geschikte bewaker dan mochten we met de cel naast ons de boeken ruilen. Er zaten ook een tiental joden bij ons, die moesten 's-morgens de tonnen ledigen. Verder deed een gestrafte dienst als dokter, Dr Salomons (geen jood). Een keer onder de douche geweest, met ons drieën in een cel. Een maal per dag luchten, een kwartier, ook weer met de eigen celgenoten in een kooi, een keer haar laten knippen, dit gebeurde in de luchtkooi. Gedurende die 4 ½ week die ik in de gevangenis heb doorgebracht, heb ik het goed gehad, dan ondervindt men niets zelf te kunnen doen en alles in Gods handen te leggen.

Zaterdag, naar het huis gegaan, onder de douche me lekker opgeknapt.

Mijn bovenkleeding te luchten gehangen, het heeft een tijd geduurd voordat die cellucht verdwenen was.

's Avonds naar Ate en Mimi¹⁸ geweest, daar zouden Jo en Bep¹⁹ ook komen. Ik fietste langs de gevangenis, heb nog heel hard geroepen: Renny!!!!

Maandags moeite gedaan langs verschillende wegen, contact met Renny te krijgen teneinde haar te doen weten wat Henk uitgelaten had, helaas is dit niet gelukt. In de Alblasstraat wist ieder al dat ik vrij was. Me laten wegen 124 pond, dit viel nog al mee. 's Middags op de Singel gegeten. Dick Alberts kwam me een biefstuk brengen. 's Middags met Sieb naar Zaandam geweest. Ik had mijn celgenoot, die Gereformeerde, beloofd naar zijn vrouw te gaan om te vertellen hoe het gegaan was, we troffen haar thuis en was blij met de berichten.

¹⁸ Ate en Mimi van Ommen, broer en schoonzus.

¹⁹ Jo en Bep Schijffelen, zwager en jongere zuster.

Met Johan had ik telefonisch gesproken, daar ik met Ds Kunst²⁰ had afgesproken 's-avonds bij Frits²¹ in de Waalstraat te komen, ontmoette ik hem daar ook, we hebben onze wederwaardigheden verteld, de anderen meende dat Renny ook wel vrijgelaten zou worden. We hebben gezocht naar een middel om haar te laten weten wat Henk gezegd had. Zondags naar de kerk geweest, dat was een vreugde weer in Gods huis samen te kunnen komen. 's-middags kwamen Jo en Johan op bezoek.

Jo was heel goed, had het ook goed gemaakt, ze had van Renny een teken in de luchtkooi gevonden, geschreven "Kop op Jo, Renny."

Johan viel me niet tegen, hij had alleen gezeten. Hij voelde zich wat slap. Ze gingen voorlopig nog niet in hun eigen huis.

Dinsdags naar kantoor op bezoek, ze waren allemaal zeer hartelijk, niet gedacht me zoo spoedig weer te zien, erg jammer vond men het dat ze Renny gepakt hadden. Mr. van Velzen bood me aan als ik ergens mee zat dan kon ik gerust bij hen komen. Men vond het beter dat ik voorlopig nog maar wat op de achtergrond bleef en ook nog maar niet naar huis ging. Ik mocht zelf bepalen wanneer ik weer beginnen wou. Ik heb op kantoor mee gegeten, die warme hap was niet te versmaden en dan te weten dat het slechts bijvoeding was, nu zouden de meeste mensen al blij zijn met dit als hoofdmaaltijd. Nu ga ik in groote trekken verder. Een dag naar Jan en Hinke²² geweest, toen ik 's-morgens bij het station kwam zag ik daar die dikke Duitser die in ons huis was geweest, hij zag me niet. Een dag naar Alphen geweest. Jan²³ had de predikanten.

²⁰ Wijkpredikant voor de Gereformeerde Waalkerk in de Waalstraat.

²¹ Frits de Die, zwager van Henk Dienske, waar hij ondergedoken was.

²² Jan en Hinke de Vries, oudste broer van Renny in Beverwijk.

²³ Jan Hartkamp, Gereformeerde dominee in Alphen a/d Rijn getrouwd met zuster, Ina, van Renny

Ben 's-middags met Ina teruggegaan, die wilde bij Rien²⁴ zien. Oom Jentje²⁵ is tweemaal in de Euterpe-straat geweest.

De eerste keer Rühl gesproken, die vrouw heeft meer schuld dan die man, ze wil niets zeggen, hij kon niets doen.

De 2e keer was hij vooraf bij Lages²⁶ de commandant geweest die zou het onderzoeken en moest 19 Mei terugkomen.

²⁴ Rien de Vries, jongste zuster van Renny

²⁵ Jentje de Vries, oom van Renny. Had van 1905 tot 1925 een mastmakerij in Holtenau bij Kiel. Zijn dochter was lid van de Nazi partij. Zij en Renny van Ommen hadden de zelfde voor- en meisjes achternaam. Het boek "De Mastmakersdochters" is gebaseerd op de levensloop van de twee nichten. www.DeMastmakersdochters.nl Jentje had zich in de eerste wereld oorlog verdienstelijk gemaakt met het smokkelen van Duitsers uit Hollandse krijgsgevangenschap en heeft veel moeite gedaan om zijn nicht vrij te krijgen.

²⁶ Willy Lages, het hoofd van de S.D. in Amsterdam. Werd als een van de "drie van Breda" tot levenslang veroordeeld, na de oorlog.

Toen hij kwam werd hij verwezen naar kamer 38, dus bij Rühl, daar hoorde hij dat ze naar Vught was.

19 Mei

De vorige dag, dat was Hemelvaartsdag, ben ik met de kinderen naar Uithoorn geweest het was een mooie dag, ofschoon het 's middags begon te regenen.

's Morgens zijn we bij de gevangenis geweest. Ik vroeg om mijn vulpenhouder, ze kwamen met Renny's handtas en deze werd me overhandigd, ik vroeg of ik haar niet even begroeten mocht.

Doch hij antwoordde me "ik heb mijn vrouw al in geen 5 jaar gezien". Het bleek de commandant zelf te zijn die me te woord stond. Ik af met de kinderen, maar ik wist nu dat ze nog niet weg was, niet te weten dat ze binnen 24 uur wel weggevoerd zou worden. Toen we terugkwamen hebben we Jaap bij Ate en Mimi gebracht.

Het werd Saakje te druk 2 jongens. Ze maakten veel ruzie met Hilde, ik dacht het beste dat Jaap dan vertrok, hij ging welgemoed, kwam bij Bokma op school en bij juffrouw Hamer in de klas²⁷. Het is daar best gegaan, ze waren erg wijs met hem, had daar direct vrienden. Ik ben nog een keer op school geweest, hij leerde best maar wel eens ondeugend nergens bang, ze heeft hem wel eens naar het hoofd gestuurd, wat voor een ander kind heel wat beteekende, hij vond het wel leuk, de heele klas hield van hem. Hij heeft ook eens een prijs gewonnen met hard-loopen, een poos waren hier overal straatwedstrijden in hun buurt ook hij zich zomaar laten inschrijven en won de 2e prijs, na de ovatie op een hol naar huis "Tante Mimi ik heb wat." Zij kreeg een boek en een zakje snoep. Ik ben me relaas wat vooruit gelopen, doch ga verder met Hemelvaartdag 18 Mei.

²⁷ 1^e klas lagere school achter de Sportstraat

Toen Jan op de Singel gebracht en met Lien weer naar de Pythagorasstraat gegaan. Vrijdagmiddags het waschgoed van Renny gehaald. Toen ik buiten kwam vertelde me iemand dat er 's-morgens een groot transport vertrokken was, ook vrouwen waren er bij. Ik terug, vroeg aan de wachtmeester of mijn vrouw er nog was, hij keek het na en zei: "neen; vanmorgen vertrokken", waarheen? in vertrouwen vertelde hij dat ze naar Vught was. Ik vond het ellendig, een dag te voor wist ik dat ze er nog was en nu dit.

Op het Singel trof ik Oom Jentje die van de Euterpestraat kwam met dezelfde boodschap. Hij moest bij de commissaris van de SD Lages komen, toen hij er kwam lag er een mededeling om zich op kamer 38 (Rühl) te vervoegen, die zei ze is al naar Vught, het was haar eigen schuld, ze wil niets zeggen. Oom Jentje. vroeg nog voor hoe lang ze wegging, zolang de oorlog duurt zei Rühl. Pa en Moe vonden het ook verschrikkelijk.

Zaterdag direct naar Mr. Proosdij²⁸ gegaan eerst moest hij weten of ze Schutzhaftlinge of Po²⁹ was, de stukken daarvoor in orde gemaakt, na een 10 dagen kreeg hij bericht van haar aankomst in Vught, ik zag ook hieraan dat ze Schutzhaftlinge was, wat ik niet ongunstig vond, want dan werd het zo goed als zeker geen proces.

Zaterdag na de vrijdag van Renny's vertrek naar Vught kwam er een briefje van Renny, wat was ik daar blij mee, ik heb het zorg-vuldig bewaard in mijn safe, het bedroefde me wel dat ze er helemaal niet op gerekend had. Iemand had het op de Singel afgegeven.

Hij vroeg aan Jantje of hij van Ommen heette, ja zei hij, dan moet ik je vader hebben, toen heeft Saakje het in ontvangst genomen. Jan Hartkamp bracht het hier, die preekte de volgende dag in Ouderkerk.

²⁸ Jaap van Proosdij werkte met de Duitse advocaat Calmeyer en heeft meer dan 600 Joden kunnen redden door geraffineerde vervalsingen van hun afstamming.

²⁹ Po: waarschijnlijk Politieke gevangene

Ik was die Zondag met de kinderen bij Jo en Bep, wat was het toen ontzettend koud, ik dacht steeds aan Renny. Dinsdag ben ik toen met een pakket naar Vught gegaan, diezelfde morgen kwam er een bericht uit Vught van ??? dat Renny in Vught was en werken ten gunste van haar o.a. stuur direct een pakket, ik heb het in Vught bij een vrachtrijder afgegeven, die ging iedere dag naar het kamp, stapels pakketten. Ik ben nog naar het kamp gewandeld, veel wijzer werd ik er niet van, de omgeving is er prachtig.

Zaterdag ben ik met Lien naar Hilversum gegaan. Ik was niet erg prettig, toen we aan het perron kwamen moest ik erg overgeven, toch maar in de trein gestapt maar het werd niet beter, we zijn maar weer naar huis gegaan, direct in bed gekropen, het was een stevige griep, ik had zomerondergoed aangetrokken en het was zoo koud en nu was het weer omgeslagen en waren de Pinksterdagen schitterend weer.

Zondags erin gebleven, Maandags 2e Pinksterdag was ik met de jongens bij Ate en Mimi, 's-morgens naar de Waalkerk geweest.

Dinsdag met Jantje, die hier was, naar oom Jentje geweest, ik heb een afspraak met hem gemaakt naar Den Haag te gaan, Ik had van iemand opgekregen naar Obersturmführer Behrens³⁰ in den Haag te gaan Binnenhof, die zou nogal geschikt zijn.

We zijn daar geweest maar had geen tijd daar hij naar Berlijn moest, hij noteerde wat het doel was en moesten na 10 dagen terugkomen, dit gedaan maar was pas teruggekomen en er nog niets aan gedaan, na een paar dagen weer geweest, doch hij kon niets doen.

Ik zou een bezoek brengen bij Ir. Mr. Oudemans, die is getrouwd met een zuster van Jo Mijel, die vriendin van Mimi.

Mimi had geschreven dat ik zou komen. Die mijnheer Oudemans is ingenieur bij Philips.

³⁰ Hans Joachim Behrens, 1917.

Ik heb hem verzocht moeite te doen om Renny bij Philips geplaatst te krijgen en of hij wellicht iets voor haar doen kon, hij heeft me beloofd er moeite voor te doen. Ik ben er heel vriendelijk ontvangen, ze wonen direct bij het kamp. Toen Mr. Oudemans me uitliet wees hij me op een groepje mensen, kijk die gaan ook naar het kamp, nee het schijnen toch dagjesmensen te zijn. Ik liep met hem de richting van het kamp uit en dacht ook aan dagjesmensen, ze liepen op hun gemak te wandelen. Bij het kamp, gekomen ontdekte ik dat het toch gevangenen waren, er waren een paar vrouwen ook bij, jammer dat ik dit niet eerder ontdekt had, dan had ik een boodschap voor Renny mee kunnen geven, het ging alles heel gemoedelijk. Toen ben ik in de IJzeren man gaan zwemmen, heerlijk in de zon gelegen en met den trein van 3.30 zou ik weer naar hier gaan, maar de lijn bij Boxtel, Zaltbommel en Nijmegen was gebombardeerd en gestaakt, eindelijk kon ik over Den Bosch, Waalwijk, Dordrecht, R'dam naar hier komen en was 9.30 hier.

14 juni

Op advies van Mieke³¹ is er extra voeding voor me aangevraagd.

Op het motief uit de gevangenis ontslagen, en kreeg dit voor 2 maanden, 40 eieren, 2 boter, 4 per vleesch, kaas, 2 x 28 liter melk en bloem. Ben ik weer naar kantoor gegaan om te beginnen, voor die tijd kwam ik nog wel eens op bezoek.

Na die griep was ik erg afgefallen, ik heb de dokter erbij gehad maar hij constateerde geen afwijkingen. Voor ik naar kantoor ging ben ik nog een paar dagen in Uithoorn³² geweest, heb het daar best gehad, maar het weer was niet mooi en Vrijdagsavonds en 's nachts grote troepenverplaatsingen en onrust in verband met de invasie, dat ik ben zaterdagmorgens per fiets naar huis gegaan.

³¹ Mieke de Vries, zuster van Renny.

³² Renny's jongste broer, Jentje de Vries had een kruidenierszaak in Uithoorn.

De tijd dat ik niet meer naar kantoor geweest ben, heb ik steeds bezet gehad met allerlei dingen, dikwijls naar het huis, het een en ander halen enz. van rust is dan ook niet veel gekomen. Toch vond ik het prettig weer te beginnen. Het 4e pakket (het 3e was door Jentje verzorgd) heb ik ook elf weer naar Vught gebracht, dit lag niet in mijn bedoeling. Mevr. Ds. Kaptein vertelde me dat er woensdags te 11.30 dames aan het Amstelstation waren die de pakketten voor Vught in ontvangst namen en het dan per trein daarheen brachten, dan kregen ze het nog diezelfde dag.

Toen ik er kwam zag ik er niemand, ik informeerde er naar en zei men dat die dames om 9.30 er waren. Ik heb kantoor opgebeld en ben met de trein van 11.40 naar Vught gegaan en het daar bezorgd en was om 5 uur weer op kantoor. Die dag was Eindhoven vliegveld gebombardeerd, doch onderweg geen last van gehad. Toen ik de 2^e brief van Renny kreeg, vermoedde ik al dat ze in Den Bosch was, daar ze schreef den Bosch 4 Juni, ik was daar blij om.

Ik had juist van iemand van de commissie van Beheer gehoord dat er een dame er vrijgekomen was, Greetje Hoofd was het, toen haar man me inliet kenden we elkaar, hij is namenlijk looper bij Pierson en komt wel aan ons kantoor. Een heel lief vrouwtje, ze heeft me erg gerustgesteld en veel over het leven in de fabriek verteld, gaf me nog een pot jam voor Renny mee. Ze kende juffrouw Schraverus³³, was in het weeshuis geweest.

Ik heb Renny ook eens een foto van de kinderen gestuurd, blijkbaar heeft ze die nooit ontvangen.

Ds. Kaptein raadde me aan dit te doen en deze als aanzichtkaart te versturen.

10 Augustus

Jo, Bep met Jan en hond 's avonds op bezoek geweest.

³³ Juffrouw Schraverus was onze onderbuurvrouw op Alblasstraat 41 I

11 Augustus

Jaap en Jan 's-morgens naar Opa te feliciteren, met een ½ ons tabak, waar hij erg blij mee was. De brief voor Renny die ik de 5^e terugkreeg wegens Sperr tot 1 september weer weggezonden.

's-Avonds in de Pythagorasstraat gegeten. Ina, Jan en Hinke, S & S, Jentje en Riek waren er, diner, kippensoep, gestoomde paling. Lien gaat morgen met Ina en Carla naar Alphen. De jongens zijn tot vier uur gebleven en waren erg lief, wat ze tot nog toe steeds zijn.

Gisterenavond toen ik ze naar bed bracht zei Jan, eeuwig hoe is dat nu, kan je dan ook spelen met speelgoed? Ja, zegt Jaap, en dat is alles vooroorlogse kwaliteit.

Ina van Anken³⁴ is 5 Augustus gewond geraakt toen haar trein beschoten werd, in haar dij geraakt, toestand bevredigend.

12 Augustus

Met de jongens gezwommen. Jaap springt er zo maar in, de vorige week zaterdag heb ik ook met ze gezwommen, toen was Lien, Carla³⁵ en Janny er ook bij. Lien zwemt al zo'n 20 slagen, zij zwemt iedere dag. De vorige week zaterdag was Jan Hartkamp hier op bezoek hij logeerde die week hier, ik had hem Woensdags opgebeld en uitgenodigd bij ons te komen eten, zoals Renny ook gedaan zou hebben. Ik kreeg van hem ten antwoord

³⁴ Nicht van Renny, haar moeder's kant

³⁵ Carla Hartkamp 1933 nicht

" Ik moet dat maar niet doen, want Renny is er toch niet" Dit deed me erg pijnlijk aan. Ik ondervind overigens veel meeleven en hartelijkheid van de mensen, krijg veel artikelen voor Renny, jammer dat ik haar niets sturen kan door die Sperr. Op 1 Aug heb ik direct een brief en pakket naar haar verzonden, de brief kreeg ik de 5^e terug met de bemerking Sperr tot 1 September, ik vond dit erg verdrietig, temeer daar ze al een maand Sperr gehad hadden, en nu dit er weer bovenop, het pakket niet terug ontvangen, dat zal wel in verkeerde handen zijn gekomen. Lien is met Ina en Carla naar Alphen vertrokken en zal daar wel tot 't eind van de vacantie blijven.

13 Augustus

Zondagmorgen met de jongens en Jo en Jo naar de Hervormde kerk, kandidaat Becker preekte over de Israëlieten onder de druk der Egyptenaren een mooie preek slaande op deze tijd, nu we ook onder druk leven. Hij maakt op hun gebeden, gans Israël eens vrij, van ongerechtigheden, zoo doe hij ook aan mij, was het slot.

Jo³⁶ van Jaap kwam hier met de kinderen koffiedrinken. Ze is hier al een poos geloged op nr. 40.

's-Middags met de jongens gewandeld, daarna met een boek op het zand gezeten.

Jan en Jaap ook ieder met een boek bij ze.

's-Avonds de Vlaanderen³⁷ op bezoek gehad. Gezongen o.a. psalm 3 vers 2, deze psalm zong ik in de cel dikwijls.

14 Augustus

³⁶ Jo Dienske (moeder van Henk) en Jo vrouw van Jaap Dienske, Westlandgracht, broer van Henk die in Amersfoort gevangen zat.

³⁷ Onze burens op Alblasstraat 39 II

Moe is hier vanmiddag bij Jo op bezoek geweest, sedert 6 juli zijn Johan en Jo hier nu in ons huis, het bevalt best, ze zijn erg lief voor ons, het is een mooie oplossing zoo. Vanmiddag belde me iemand op die moeite doet om Renny vrij te krijgen. Hij vroeg me of ze had gezegd " Ik weet wel meer, maar ik wil het niet zeggen".

Ik zei zoo gek zal ze niet wezen zooiets te zeggen, het zal wel zoo wezen dat ze niets heeft willen zeggen en ze daarom dachten dan weet je wel meer.

Hij zou er deze week nog eens achteraan gaan. De vorige week belde me iemand op die ook moeite doet, ik heb een boodschap voor U waar U wel belang in zult stellen, ik er direct naar toe.

Het bleek dat zijn vrouw in gezelschap Mevr. Weber had ontmoet, toen hij dit hoorde zei hij, dat moet van Ommen weten. Ik zei tegen hem, het spijt me maar ik heb die dame reeds gesproken. De jongens hebben vanmiddag zitten teekenen in het Amstelpark. Jaap heeft de gasfabriek getekend en Jan die houten ophaalbrug aardig gedaan. Het is vandaag 14 dagen geleden dat Mevr. Weber me kwam bezoeken, wat was ik daar blij mee.

Ik begon net een brief aan Renny te typen, het was ongeveer half 1, toen ze aan me vroeg is U Mr van Ommen, dacht ik dadelijk, die komt uit Vught, we hebben een half uurtje zitten praten, ik vond het fijn te hooren dat mijn schat het zoo goed maakte, hoe het in den Bosch is had ik al van een paar andere dames gehoord die daar ook geweest waren.

15 Augustus

's Avonds naar Pa en Moe geweest naar aanleiding dat het hun trouwdag was.

16 Augustus

's Morgens een pak naar Renny verzonden, ik heb het maar eens geprobeerd daar ik mijn vorige pak niet teruggekregen heb, misschien komt het door.

Ik heb er niet veel van waarde ingedaan, appels, tomaten en komkommer.

De jongens kwamen thuis onder de klei, gelukkig hadden ze alleen maar hun badpak aan en heb ze toen onder de douche gezet, ze gedragen zich overigens nogal behoorlijk.

17 Augustus

Levensmiddelenkaarten gehaald, even bij Touw³⁸ geweest, die was de vorige week vrijdag vrijgekomen om zijn gezondheid, moet voorkomen als de zaak behandeld wordt.

Toen ik thuiskwam vernam ik het droeve nieuws dat Dr. Van 't Veer³⁹ plotseling overleden was.

's Avonds weer wol zitten uithalen geholpen door Johan. Bep was ook nog even hier.

18 Augustus

Vanmorgen een brief uit Den Bosch dat de boodschap aan Renny overgebracht is. Een briefkaart van Ina dat ze Lien willen houden en ze daar dan naar school zal, een kaartje uit Sneek dat bij Klein-Hoornstra⁴⁰ een Ate is geboren. Vanavond met Johan in de Pythagorus-sstraat geweest.

19 Augustus

³⁸Arie Touw liep op 23 mei in de val op Van Breestraat 155, waar de Hillers familie woonde. De 22^e mei werden vijf leden van de Dienske groep op dit adres gearresteerd. Een gedetailleerd verslag van deze arrestaties is te vinden in "De Mastmakersdochters".

³⁹ Dr. M.B. van 't Veer Gereformeerde dominee.

⁴⁰ Stief familie van Dick van Ommen

Vandaag is het drie maanden dat Renny in Vught zit, ik had een kleine hoop dat ze thuis zou komen.

Het is Gods tijd nog niet, we moeten zwijgen en bidden. Gelukkig kreeg ik een bericht via A, ???? van Gre dat ze het goed maakt onze beste Renny dit was een verkwikking.

Vanmiddag met de jongens gezwommen, het was erg warm vandaag. Het pak dat ik woensdag verstuurd had kwam vandaag terug, het fruit was bedorven.

Vanavond Henk⁴¹ en Dick hier gehad, Jo en Jo waren naar Albers.

Toen ik even naar de Die was om te telefoneren, had Jaap een kop koffie voor me klaargezet, hij had water gekookt en op de koffie geschonken, een beetje melk gewarmd en toen ik terugkwam stond een kop koffie voor me klaar.

20 Augustus

's-Morgens zonder de jongens naar de kerk geweest, Jo paste op de kinderen van Jaap, zodat Jo naar de kerk kon. 's-Avonds werd het kind van Verhage⁴² gedoopt en zijn de jongens toen met ons ter kerke gegaan, het was jammer dat de jongens er vanmorgen niet waren, Ds. Vreugdenhil had als tekst psalm 8, uit de mond der kinderen heb ik sterkte gegrondvest, een mooie preek. De groote menschen twisten om een verschil, de kinderen zijn ons een voorbeeld.

⁴¹ Vermoedelijk Henk Nienhuis, Ablasstraat 45 II

⁴² Verhage Alblasstraat 46 of 48

Vooraf verzocht hij staande aan te horen een memoriam over Dr v.t. Veer, een strijder was hij voor waarheid en recht en stelde zich daardoor tegen de besluiten van de Synode.

Uit de kerk waren hier Jo van Jaap, mevr. van Eck en Mevr. Dienske uit Haarlem resp. de schoonmoeder en moeder van Dienske de neef van Johan, die lieten vanavond hun 2e dochter doopen.

Vanavond met Johan bij Zaagsma op bezoek geweest. De jongens hebben vanmiddag weer gezwommen, ze zien eruit als nikkers. Vanavond met Johan op het Singel op bezoek geweest. Pa is met Jan⁴³ naar Lemmer gegaan en Moe heeft Jan Laurens⁴⁴ naar Alphen gebracht blijft daar een paar dagen en brengt Lien mee terug, ofschoon Ina Lien daar wil houden.

21 Augustus

Vanmiddag naar de begrafenis van Dr. van 't Veer geweest, op Zorgvliet, er waren honderden belangstellenden. Ds. Sikkel heeft als president van de kerkeraad, alleen gesproken. Vandaag een brief aan Rientje geschreven.

22 Augustus

Mevr. C. terug uit Duitsland, had met een hoge Duitse officier over Renny gesproken, deze heeft het doorgegeven. Vanmorgen 20 kg aardappelen gehaald van de bedrijfstuin die de bank gepacht heeft in de polder, laatst kreeg ik 25 kilo snijboonen, ook beste, moe heeft er wat van gehad en wij een maal gegeten, de rest ingemaakt.

⁴³Jan de Vries oudste broer van Renny

⁴⁴ Jan Laurens Hartkamp

Van Busman kreeg ik 1 ½ kg poon a 5.25 we hebben ze voor het naar bed gaan gekookt gegeten, ze was verrukkelijk, Jo van Jaap heeft er ook van gesmuld. Vannacht hier een hevige onweer gehad, zoals we haast nooit meegemaakt hebben, de jongens kwamen vanmiddag thuis onder de slik, gelukkig waren ze in hun badpak, Jo moest zoo lachen zoo zagen ze eruit, onder de douche en toen ik thuis kwam waren ze weer schoon.

23 Augustus

Parijs bevrijd, de jongens vanmiddag weer gezwommen. Moe uit Alphen terug, Lien is daar gebleven. Cor⁴⁵ vanavond op bezoek geweest, erg heet vandaag.

24 Augustus

Naar Den Bosch geweest met Johan. Eerst bij Cris aangegaan. Hijzelf was niet thuis had tot 6 uur dienst, zijn vrouw begreep wel waarvoor ik kwam ze gaf me een stuk papier daar heb ik opgezet of hij Renny op 30 Augustus wou feliciteren uit mijn naam en als het ging een foto van mij, haar geven, daarna zijn we langs de fabriek geloopt. Dat was zoo een flink stuk en erg heet, de barak waar ze slapen kon ik ook zien, verder was er geen levend wezen te ontdekken. Kort na een waren we weer in de stad, bij Royal gegeten, gebakken schol, toen met de bus naar Vught.

⁴⁵ Cor Brandenburg, Alblasstraat 47 II

Mevr. Timmenga gesproken die vertelde dat de Sperr tot 5 sept was verlengd daar er 3 ontvlucht⁴⁶ waren. Om 5 uur uit Vught vertrokken en waren om 7 uur thuis.

25 Augustus

Renny is nu 4 maanden weg, wat is het nog gauw gegaan. Vanavond met Johan naar de Pythagorasstraat geweest. Ina was er met Irene. Wim trof ik er ook. Met Lien gaat het goed in Alphen.

26 Augustus

Met Jaap gezwommen, Jan wilde niet want de Duitsers hielden er een razzia.

Mimi was hier met Hansje, ze waren met vakantie in Huizen geweest. Saakje kwam nog maar toen was ik zwemmen. Ans van de Boogaard⁴⁷ en Hogenen gaan 5 September trouwen. Vanavond waren Jo en Jo naar Koekoek⁴⁸ die was jarig, hun dochter moest in de Euterpestraat komen, hebben haar gehouden.

27 Augustus

Zondag. Jaap klaagde over pijn in zijn keel, en ging weer naar bed, zodoende ben ik niet naar de kerk geweest, hij sliep al rap.

⁴⁶ Die mislukte ontvluchting is uitvoerig beschreven door Tiny Boosman een medegevangene van Renny en overgenomen in "De Mastmakersdochters".

⁴⁷ Toekomstige schoonzus van Renny's jongste zuster, Rientje, verloofd met Wim van den Boogaard

⁴⁸ Alblasstraat of Griftstraat

Toen de kerk uitkwam hoorde ik hem en zat met de pot voor hem, van overgeven kwam niet veel, hij wilde niets eten en is de heele dag in bed gebleven, 's-middags had hij 37,6 tegen de avond 39,5. er zat een witte stip in zijn keel, ik ben nog bij Dr. Verveer aangeweest maar die was niet thuis, ik zal het morgenochtend nog eens bezien, hij zal wel kou gevat hebben in het zwembad, die knaap is steeds in het water en gaat onder de koude douche. Ik heb vanmiddag nog een paar uur in de zon op 't zand gezeten. Toen naar de kerk met Johan en Jo van Jaap. 's-Avonds met Johan even bij Dr. Dienske op bezoek geweest.

28 Augustus

Jaap had vanmorgen 39,5, vanmiddag ook, vanavond 38,2. De dokter vond de keel niet mooi en dacht wel dat het diphtherie was, morgen komt hij de keel uitstrijken, hij was vanmiddag wel wat beter. Mieke kwam vanavond en dacht ook wel dat het diphtherie was. Jo is vandaag bij Jaap Dienske geweest eerst naar Nijmegen om toestemming. Het was goed met hem.

29 Augustus

Jaap was de heele dag koortsvrij, Dokter vanmorgen geweest en zijn keel uit-gestrekken, heb het vanmiddag weg-gebracht. Hij was nog niet zeker of het diphtherie was. Jaap zit in bed te teekenen en te lezen. Hij vroeg me een schetsboek te kopen. Ik heb er een voor hem gekocht. Hij was er erg blij mee, hij voelt zich veel beter. Ik ben verkouden.

Vanavond bij Mevr. Pareren geweest die gaat iedere week naar Den Bosch en neemt dan de pakketten mee voor Vught. Ik heb haar mijn kaartje gegeven dan zal ze morgen een bloempje kopen in Den Bosch om het aan de fabriek voor Renny te laten bezorgen. Ik zou Donderdag met de jongens naar Alphen gaan, heb het afgeschreven.

30 Augustus

Renny is jarig, we hebben vanmorgen psalm 121 gelezen, ik zag tegen deze dag op, toch is het een feestdag geworden, 's-morgens belde Visch me op dat hij de vorige avond op bezoek was geweest met zijn vrouw bij een dame die uit Vught kwam en bij zijn vrouw in de cel gezeten had, hij vroeg of ze Renny kende, nou en of zei ze, ik moet naar haar man toe, even later belde de bewuste dame, Mej. Bolte⁴⁹ me op of ik even bij haar kwam. Ik op een uur er naartoe, ze kwam op me af, mijnheer van Ommen ik feliciteer U met de verjaardag van Uw vrouw. Ik ontroerde ervan. Veel heeft ze me van Renny verteld waar ik erg blij mee was. 's-Avonds Moe en Mieke hier geweest, Henk en Hilje⁵⁰ en Cor, Bep en Ate hebben me ook gefeliciteerd. Jo heeft botersprits gehaald en pannenkoeken gebakken, die is onbetaalbaar.

31 Augustus

Een brief uit Den Bosch ontvangen, hij heeft Renny om 12 uur gefeliciteerd uit mijn naam. Een brief van Hinke gekomen. Ik heb Renny vandaag geschreven. Jaap is veel beter, de dokter dacht dat het wel geen diphtherie zou zijn, hij lag nu in de voorkamer op de bank.

1 September

⁴⁹Mevr. B. J. Bolte-Willemsen, †Arnhem 1-1-1985

⁵⁰ Nienhuis

Jaap heeft vandaag de kleeren weer aangehad, hij ziet er nog wat pips uit, ik heb gerookte paling meegebracht, daar heeft hij van gesmuld. Jo van Jaap is vandaag met de kinderen weer naar haar eigen huis gegaan. Het speet ons wel daar we het gezellig met elkaar hadden. 's-Avonds even bij Arie en Riek⁵¹ geweest.

2 September

Vanmiddag naar concertgebouw geweest. Prof. Schilder sprak over de kwestie in de kerk, goed bezet, hij was moeilijk ter verstaan. Vanavond de vrienden hier gehad.

3 September

Vanmorgen met de jongens, vanavond met Johan naar de kerk geweest. Het echtpaar van de Bos vroeg me mee te koffiedrinken, ik was alleen, de jongens en Jo en Jo waren al vooruitgegaan dat ik het uitgesteld heb tot over 14 dagen. Vanavond groot nieuws gehoord, wat een spanning.

4 September

Geallieerde troepen de Hollandse grens overschreden.

5 September "Dolle Dinsdag"

Wilde geruchten, ze zijn in Breda, Dordrecht, Rotterdam, den Haag, Leiden. De dokter kwam vertellen dat het van Jaap wel diphtherie was, nu mogen de jongens niet meer naar school, vanavond om 8 uur binnen zijn. Vught zou vrijgegeven zijn.

⁵¹ Arie en Riek Klein, familie van Dick's stiefmoeder.

6 September

Geen nieuws, het gerucht van al die steden blijkt onwaar te zijn. Het bericht dat de gevangenen uit Vught vrij zijn wordt steeds hardnekkiger, ik informeer overal, het schijnt dat er wel een deel naar Duitsland gevoerd is. Met Den Bosch kon ik gisteren geen telefonische verbinding meer krijgen. Veel geschoten in de stad.

7 September

Op kantoor is het stil, we mogen maar beperkt geld afgeven. Veel N.S.B.ers vertrekken naar Westerbork. Om 4 uur naar huis gegaan, even in de Pythagorasstraat geweest.

8 September

Het gerucht dat Vught bevrijd is blijkt onwaar te zijn, van iemand gehoord die Dinsdag ontslagen is dat allen naar Duitsland zijn overgebracht een droevig bericht, ik vind het erg naar, Vreeswijk heeft ook niets kunnen bereiken in de Euterpestraat.

Jaap en Jan zijn vanmiddag naar Oma gegaan en daar gebleven. Inval in het kerkelijk bureau.

9 September

6 K.G. kapucijners gehaald van de bedrijf-stuin. Vanmiddag de jongens gehaald van de Pythagorasstraat, heb met ze poffertjes gegeten, ik had nog rantsoen boterbollen. Ik heb namelijk extra voeding gehad 2 maanden, 48 eieren, melk boter, kaas, bloem, vleesch. Ik had griep gehad met de Pinksterdagen en was toen nogal afgevallen, de dokter heeft toen extra voeding aangevraagd onder het motief, "uit de gevangenis ontslagen". Netty Koekoek is weer vrijgekomen. Vanavond kwitanties van de kerk gestempeld.

Het centraal bureau is nog bij Fopma.⁵²

10 September

Zondag. Heilig avondmaal aangezet, 's-middags een heele mooie preek Ds. van de Lee. Vanavond de kachel aangemaakt, het is de laatste dagen koud, veel regen en storm.

11 September

Een dag vol droefheid, ik belde vanmorgen het Roode kruis op en die vertelde dat alle gevangenen uit Vught naar Duitsland waren overgebracht, dit werd me bevestigd uit Den Bosch de dochter van Wolfs kwam hier dit mededeelen.

Woensdagmorgen 8.15 in goederenwagens weggevoerd, 80 per wagon, waarschijnlijk naar Oranienburg, afschuwelijk.

12 September

De geallieerden voor de 2^e keer op Hollands grondgebied. Vanmiddag vrijgenomen, moest naar de school van Lien en van Jan en Jaap. Verstelgoed naar de Pythagorasstraat gebracht. Vanavond weer bij de Zijlstras geweest, was daar nog steeds niet geweest.

13 September

Roode kruis in Den Haag opgebeld. Daar vertelde men, allen uit Vught naar Duitsland overgebracht, waarheen onbekend. Jan Siebold⁵³ gefeliciteerd, hem een plak nougat gegeven.

⁵² Haringvlietstraat

⁵³ Singel 2

Ds. Ferwerda⁵⁴ en van de Baan doodgeschoten in de Kerkstraat, vreeselijk, wat een schokken.

14 September

Mr. Proosdij opgebeld, of die nog iets doen kon, maar hij zag er geen kans toe, ik ben zodra ik wist dat Renny in Vught zat al naar hem toegegaan, het eenige wat hij toen bereikt heeft was dat we wisten dat ze Schutzhaftlinge was en geen po. geval, ik wist het diezelfde dag ook al. De dames zijn naar Ravensbrück gebracht zei mevr. v. Pareren me. Ds. Ferwerda mag niet begraven worden, wordt verbrand. Vandaag waren ze weer aan het fietsen vorderen.

15 September

11 K.gr. aardappelen gehaald van de bedrijfstuin. Mevr. ??? op bezoek gehad, was 4 September ontslagen. Renny maakte het goed, van de wegvoering wist ze geen bijzonderheden. Jaap en Jan zijn bij Oma en blijven daar tot Zondag. Vanavond even bij het echtpaar van de Bos op bezoek geweest.

16 September

3 schoenenbonnen gekregen, Jaap en Jan komen bij me op kantoor ben toen met ze naar Huf gegaan. Daar hadden ze 2 paar voor ze gezien, mooie bruine schoenen maat 35. Razzia's op straat door de geheele stad. Vanmiddag bij Mevr. Daams geweest die was j.l. Woensdag uit gijzeling ontslagen, kende Renny.

⁵⁴ Dominee Ferwerda en koster v/d Baan van de Keizersgrachtkerk, gefusilleerd.

Wel, ze zei dat ze het middelpunt was van een groep dames, ze had ze zien vertrekken. Welgemoed, zij had ook gehoord dat dat transport in Amersfoort lang gestaan had en een gerucht vernomen had dat ze naar Westerbork gingen, zeker is dit niet, nu heb ik de dominee van Westerbork geschreven, of die er ook iets van weet. Feenstra zal het ook nog eens vragen waar dat transport naar toe ging.

17 September

Vanmorgen Waalkerk. Dr. Kunst preekte, tekst, indien gij gesmaad wordt om den naam van Christus, zoo zijt gij zalig. Vooraf hebben we staande een herdenking van Ds. Ferwerda aangehoord, het was een indrukwekkende dienst, na de zege zette het orgel een vaste burgt in, waarvan we de 2 coupletten zongen. Uit de kerk naar de meer, Jentje en Riek waren er ook, op de fiets gekomen, ze brachten levensmiddelen, o.a. vleesch, dit is de laatste 10 dagen niet te krijgen. 's Middags met de jongens naar het Merwedekanaal gewandeld, om 7 uur met ze naar de Alblasstraat vertrokken, ze hadden hun nieuwe broeken al aan, vanavond de Vlaanderens hier gehad, gezongen. Britse luchtlanding troepen hier geland. Blokzijl⁵⁵ heeft gisteren o.a. voor de radio gezegd dat de gevangenen uit Vught voor het grootste deel naar Westerbork zijn overgebracht.

18 September

De stad was uitgestorven, vanwege razzia's. Het bevel der regeering tot spoorwegstaking is opgevolgd, forensen verschenen niet op kantoor. De trams rijden al eenige dagen tusschen 10 en 4 uur niet, gas van 8-9,11-12 en 5-7. Elektra zou morgen ook stop staan van 9-4. Dit gaat echter niet door. Vandaag was mijn bril klaar, gebruik deze slechts 's avonds bij het lezen.

⁵⁵ Propaganda man voor de NSB. Ge-executeerd na de oorlog.

Valkenswaard in geallieerde handen, over de luchtlandings-troepen werd verder niets medegedeeld.

19 September

Het is 4 maanden dat Renny naar Vught ging. Beverwijk en IJmuiden moeten evacueren de meeste komen naar hier.

21 September

Van 12 - 3 uur luchtalarm in dien tijd zijn de havenwerken vernietigd, daarna 10 min. veilig, toen tot 7.30 alarm, men hoort nog steeds explosies. Op kantoor wordt het steeds stiller. De geallieerden hebben de brug bij Grave en Nijmegen in handen.

22 September

De situatie der luchtlandingstroepen bij Arnhem is critiek. Uit kantoor de Ruyterkade langs gewandeld, iets gezien van het opblazen der havenwerken, o.a. het droogdok kranen enz. Daarna Siebold gefeliciteerd, Pa en Moe en Mieke waren net weg, de tram rijdt maar tot 2 uur Zaterdags. Gisteren een brief uit Alphen, van Lientje en Ina, ik verwonderde me dat die brief nog overkwam.

24 September

Ds. Sikkel preekte over psalm 62, Hij immers is mijn rotssteen, ik zal niet wankelen, een mooie preek. We zongen psalm 3, Maar trouwe God gij zijt, het schild dat mij bevrijdt. Hij gedacht de groote worsteling die op 't ogenblik op ons land wordt gestreden. Jo en Bep met Jan en Mia waren ook in de kerk, ze zijn met ons mee naar huis gegaan.

De situatie bij Arnhem is wat gunstiger, er is versterking uit de lucht aangevoerd er wordt ontzettend gevochten. Het wordt vergeleken met de strijd bij Caen.

25 September

Renny is nu al 5 maanden weg. Hoe lang nog?

26 September

Vanmorgen met de jongens naar de dokter geweest. Jaap zijn keel uitgestreken, om te onderzoeken of de diphtherie over is. Een pakje kleeren voor Lien naar de schipper voor Alphen gebracht dit is de eenige weg iets te versturen, heb de bonkaarten en een plak nougat er bij gedaan. Mieke die per 1 October de betrekking van wijkzuster zou aanvaarden, gaat onder deze omstandigheden daar niet naar toe. Vanmiddag even naar Mimi geweest haar te feliciteren met haar verjaardag. Uit goede bron vernomen dat de vrouwen uit Vught naar het kamp Ravensbrück zijn overgebracht.

27 September

De luchtlandingstroepen bij Arnhem hebben de strijd gestaakt deze plaats is zwaar geteisterd, de hoofdmacht in de Betuwe werd te lang opgehouden, er is daar fel gestreden. Jaap en Jan zijn naar Oma voor een paar dagen.

Jan wil morgen weer terugkomen om zijn werktafel te timmeren, de vorige week kwamen ze elk met 2 lange planken thuis er lag bij het zwembad een heele stapel.

De dokter kwam vanavond zeggen dat ze wel naar school konden.

Heb de Euterpestraat opgebeld met Rühl, de Sachbearbeiter, gesproken, U spreekt met van Ommen zei ik, "ah Herr van Ommen", ik vroeg hem of hij ook wist waar mijn vrouw was.

Hij wist het niet, ik vroeg vrijlating voor haar, hij verwees me naar de Oberbefehlshaber als ik die schreef dat ik met 3 kinderen zat kwam ze wel vrij, als deze hem er naar zou vragen zou hij wel gunstig adviseren. Hij was tot mijn groote verwondering zeer vriendelijk.

Mr. Proosdij direct gebeld en ga daar morgen heen.

28 September

Vanmorgen naar Proosdij, daar een brief opgemaakt aan de Befehlshaber der Sicherheits Dienst waarin om vrijlating van Renny verzocht en verzonden.

De bank laten repareren en een stoel uit de huiskamer dit koste f35,-. Windig heeft van een oude kleed vloermatten gemaakt dit was niet duur f10,-.

30 September

10 K.g. aardappelen, 1 K.g. br. boonen, 1 K.g. bieten en uien van de bedrijfstuin gekregen.

Vanmiddag bij het echtpaar in het Veld op bezoek geweest, daarna naar de Pythagorasstraat waar de jongens nog waren, 1 K.g. schaapsvleesch meegebracht 23 gulden.

Ik koop een enkele keer gerookte paling 14 gulden per pond er is anders geen visch te koop, de tabakshandel loopt weer aardig.

1 October

•

Van Zaterdag op Zondag gelogeed bij Oma, de jongens blijven daar voorlopig en gaan morgen in de Watergraafsmeer naar school, Jo kan het niet meer aan; als ik er niets op vind ga ik ook weer naar de meer, het is erg jammer.

Ik had zo graag gezien dat het zoo bleef totdat Renny weer thuiskwam, maar het ziet er op heden niet naar uit dat dit spoedig zal plaats vinden. Mieke komt nu thuis, daar ze per 1 October de betrekking van wijkzuster in Alphen heeft aangenomen, doch daar ze er nu niet komen kan blijft ze voorlopig nog thuis.

Jaap⁵⁶ is gisteren uit de gevangenis in Utrecht ontslagen, er zijn daar verschillende losgelaten. Jaap is zijn eerste tandje kwijt, op dezelfde plaats zit die van Jan los.

3 October

Putten op de Veluwe is in brand gestoken, de mannelijke bevolking is naar Duitsland vervoerd de rest geëvacueerd. Rede: is een aanslag gepleegd op leden der Wehrmacht, wat een rampen treft ons land toch, de dijk bij Kapelle op Walcheren door de R.A.F. vernield, de bevolking was gisteren gewaarschuwd.

Het gaat met de jongens op de nieuwe school goed, ze hebben nieuwe blouses van de oude bruine japon van Renny.

4 October

Het is nu 6 maanden dat ik Renny voor het laatst gezien heb, zal ik haar ooit, of wanneer weerzien?

Het gaat langzaam de laatste tijd, de Duitsers bieden verbeten tegenstand. Walcheren loopt onder water.

Putten is platgebrand, verschrikkelijk. 10 K.g. aardappelen, uien en bieten naar de Pythagorasstraat gebracht.

⁵⁶ Jaap Dienske

Jan en Hinke waren daar ook en bleven een nacht over. Jan houdt zich schuil. Ik blijf voorlopig hier, Schraverus komt hier voor mij zorgen, ik blijf liever in mijn woning, de weekeinden ga ik naar de jongens in de Pythagorasstraat.

5 October

Opa van Strien is overleden, Cor is er niet geweest, men kan niet meer reizen.

6 October

Volgens Duitse berichten zijn geallieerde luchtingstroepen bij Wageningen geland. Londen zegt hier niets van, het gaat wel vooruit maar langzaam.

Het ziet er voor ons somber uit, vanaf a.s maandag geheel geen elektra meer, geen aanvoer van levensmiddelen en kolen. Geve God spoedig uitkomst. Het is de laatste avond dat we hier bij elkaar zijn, morgen gaan Jo en Johan weer in hun eigen huis en ik naar de Pythagorasstraat we zijn hier 3 maanden met elkaar geweest. Pa heeft buiten mij om in de Standaard een advertentie voor een huishoudster geplaatst, ik vernam dit doordat ik dezelfde dag ook een advertentie voor dit doel opgaf.

8 October

Zondag. Gisteravond mijn belevenissen niet kunnen opschrijven. Het electrisch licht brandde eerst heel flauw als spoedig ging het geheel uit en zaten we bij petroleumlamp. Gisteren zijn Jo en Johan weer naar hun eigen huis gegaan, we zijn bijna drie maanden bij elkaar geweest.

Ik ben nu weer bij de jongens en bij Pa, Moe en Mieke, het is beter dat we bijeen zijn in deze verschrikkelijke tijd, geen licht en weinig gas.

In de noordelijke en oostelijke provincies worden maar steeds mannen gevorderd voor graafwerk, ook velen doodgeschoten. Vanmorgen Dr. Berkouer gehoord over Job 5 vers 18. Vanavond brandde het licht weer.

9 October

Mijn verjaardag, deze valt wel onder zeer droeve en sombere omstandigheden, toch ben ik dankbaar dat God me het leven heeft gespaard. En ik hier met mijn jongens mag wezen, mijn gedachten zijn voortdurend bij Renny en mis haar erg, doch bijzonder op deze dag voel ik het gemis en denk hoe zwaar deze dag voor haar zal wezen. De jongens feliciteerde me op bed en brachten een kopje thee, ze vonden dat het toch geen echte verjaardag was.

De familie en kennissen feliciteerden me per telefoon, niemand kon persoonlijk komen, het was namenlijk de eerste dag dat het electra geheel was afgesloten dus reed ook geen tram meer. Om 5 uur gegeten, zelfs een stukje vleesch, Mieke was vrijdag naar Uithoorn geweest en had dit o.a. meegenomen. Mieke had taartjes gebakken, de kinderen hebben limonade gehad, om 7 uur kwamen Hekman met Piet, die gingen voor 8 weer weg. We moeten nog steeds om 8 uur binnen wezen.

Pottjewijd⁵⁷, met vrouw en kinderen en Horsman en zijn vrouw (die zijn al ongeveer 4 maanden hier bij Pottjewijd in) op bezoek geweest was gezellig. zij bleven tot half 10. Ik hoop dat ik mijn volgende verjaardag met ons geheele gezin en in onze eigen woning mag vieren. Op kantoor ook geen licht en de machines gaan ook niet, dus moesten we alles met de hand doen, hetgeen niet mee valt. De safe is slechts van 10-11 open en de kas van 9-12, uiterlijk 4 uur gaan we naar huis want we moeten bij daglicht nog warm eten, het gas brand dan ook van 4 - 5.30.

10 October

Ik zit bij de petroleumlamp te schrijven, op kantoor hadden we vandaag electra, Sieb, en verschillende in de binnenstad ook. Antwoord ontvangen van Dr. Noordewiel van Westerbork, de brief was van 28 September hij schreef dat er geen gevangenen uit Vught daar waren aangekomen, ik had nog een kleine hoop dat ze daar waren, het is nu wel zeker dat ze naar Duitsland zijn. Ik zit er wel erg over in dat ze daar zijn, maar we geloven toch dat God ze ook daar kan beschermen, dit is mijn houvast, doch dikwijls is mijn geloof zoo zwak en vertrouwen te veel op aardse machten.

11 October

Om 3 uur van kantoor gegaan, Johan Dienske gefeliciteerd, Jaap Dienske daar ontmoet.

⁵⁷ Pottjewijd. Jan Pottjewijd was een zwager van Renny's moeder. Dit is waarschijnlijk een neef van Jan P. De vader van Jan was Boele Jans Pottjewijd. Hij was een van de eerste beroepsfotografen in Nederland en in 1901 werd hem het predicaat Hoffotograaf verleend.

De jongens hebben vanmiddag gras voor de konijnen gesneden, een koffer uit Alphen met levensmiddelen gekomen en brieven, Lientje maakt het goed, we moesten allen maar daar heen komen, vanwege de voedselschaarste hier.

Petroleum kost f 18.- per liter, zout erg schaars f 2,50 per pond, aardappelen f 70,- per mud enz. schandelijke prijzen. Mijn schoenen gemaakt, zolen en hakken f. 12.50.

13 October

Op kantoor hebben we nu ook geen licht meer, boekhoudmachines niet te gebruiken, vanmiddag in de Euterpestraat geweest, ik wilde Rühl spreken, maar was niet aanwezig. De jongens zijn hier goed op schik, gisteren heeft Jan voor Opa gras gesneden, vandaag zijn ze samen dit gaan doen. 3 weken geleden heb ik 600 gr. uitgehaalde wol ingeleverd, daar kon men dan andere voor krijgen, doch daar er geen transport meer is zal dit wel niets worden.

14 October

Een kaart voor mijn verjaardag van Lientje ontvangen en een brief van Hinke, ze zit in Akersloot. Weer 3 K.g. capucijners en groene erwten en wortelen gekregen en 3 k.g. appels. Vanmiddag naar huis geweest. Dienske vroegen me te blijven logeeren tot maandag, ik heb bedankt. Daar Pa en Moe tot maandag op de Singel zijn. Geruchten over razzia's, mannen van 17 -50 jaar, in Utrecht en anderen plaatsen is het al gebeurd, moeten graven in het oosten des lands.

15 October

Met Mieke en de jongens naar de Hervormde Emmakerk geweest, Ds. Visser, erg vol een goede preek:

“Jeruzalem, hoe menigmaal heb ik verzameld gelijk een hen haar kiekens, *en gij hebt niet gewild.*”

Dit laatste was het thema der preek, de wereld wil Jezus niet, ook de kerk gaat hierin niet vrijuit.

's Middags met de jongens naar de Singel gewandeld. Mieke ging per fiets, Hillie was jarig. De moderne orgels in de kerk konden niet bespeeld worden vanwege de stroom, wij zongen bij piano-begeleiding, o.a. het mooie gezang "vaste rots van mijn behoud".

16 October

Hongarije⁵⁸ vraagt wapen-stilstand. Horthy heeft bevel gegeven het vuren te staken.

17 October

De Engelschen zijn de Rijn bij Renkum overgestoken.

30 K.g. appels van de bank gekregen, er waren ook stoofperen bij, goudrenetten, er waren wel veel aangestoken bij, veel van geweekt. Brief van Stien van Nijkerken gekomen, die zijn 1 October geevacueerd naar Veenendaal van Wageningen, er naar toe gelopen, ze hebben 5 dagen in de kelder doorgebracht, veel schade.

18 October

Om 1 uur naar huis gegaan, we gaan nu in het vervolg de eene helft om 1 uur, de andere om 4 uur van kantoor. Ik zou naar het concertgebouw 1 uur Bach muziek, doch alles was uitverkocht, ben toen even naar Bep gegaan, daarna bij die dame aangegaan die op de advertentie van huishoudster had geschreven, leek me geen sterke vrouw gezegd dat we voorlopig in de Pythagorasstraat blijven.

⁵⁸ Hongarije stond aan Hitler's kant in de 2^e wereldoorlog.

Toen weer naar de Euterpestraat. Rühl was noch op de Weteringschans, men belde hem daar op, hij was juist weggegaan, heb even gewacht, toen kwam hij.

Ik zei dat ik de Befehlshaber geschreven had, hij had ook nog niets gehoord, maar als deze hem er naar vroeg, zou hij gunstig adviseren, meer kon hij niet doen voor me, Vught was naar Duitsland overgeplaatst, Westerbork niet. Het is haar eigen schuld geweest zei hij. Ik zei, ze is niet soepel, zij heeft niet actief deelgenomen en dan al 6 maanden weg is wel erg. Hij zei, wij maken een rapport en stellen de feiten vast. Hij gaf me een hand bij het weggaan.

19 October

Het is 5 maanden geleden dat Renny naar Vught ging, waar zou ze nu wezen? God weet het.

Door bemiddeling van Ph. Rullmann kreeg ik van de zaak waar ze werkzaam is stof (donkerblauw) voor winterjassen voor de jongens, plus voering en linnen voor f 24,-, we zijn er allen erg blij mee. Vanmorgen waren Jan en Hinke hier, waren naar de Lemmer geweest, het was geen doen met de boot 2 uur in de rij gestaan voor kaartjes, 200 mensen konden niet mee, er waren 500 mensen aan boord. Jan en Jaap zijn de laatste dagen aan het breien. De jongens zijn hier erg op schik.

Ze bidden hun avondgebed stil, bij Jaapje duurt erg lang voor hij klaar is, ik vroeg hem laatst of hij zooveel aan God te vragen had, hij zei, ik bid voor moeder en de andere gevangenen, de mannen op zee, de mensen in Arnhem en Putten.

20 October

Vanmiddag met Moe naar de bidstond in de Emmakerk geweest. In verschillende kerken is een half uur dienst voor de nood der tijden, hier in samenwerking met de Hervormden.

21 October

Vanmiddag naar 't huis geweest, onder de douche, dit zal voorloopig wel voor het laatst geweest zijn. Maandag houdt het gas geheel op, de bevolking is nu aangewezen op voedsel uit de centrale keuken, het schijnt dat dit veel bezwaren zal opleveren, daar ze dit nooit kunnen verwerken, 's morgens 9 uur begint de uitdeling al.

We hebben hier een duiveltje in de huiskamer staan maar nu komt het fornuis ervoor in de plaats, en wordt hierop gekookt. Aken is na 16 dagen strijd gevallen.

22 October

Vanmorgen met de jongens naar de Funekerk geweest. Ds. Ringnalda, kerk was erg vol.

's middags naar Ate geweest met zijn verjaardag, Mimi haar ouders waren er ook.

23 October

Nog een brief gekomen uit Rotterdam, van een huishoudster, onder deze omstandigheden kunnen we er toch niet mee beginnen. Ik heb 3 dagen verlof gekregen, ga morgen net Mieke via Uithoorn naar Alphen.

24 October

Om half 10 met Mieke op weg gegaan naar Uithoorn, het weer was schitterend, de wind pal in de rug. Tegen 11 uur waren we in Uithoorn, Jantje was jarig, ik had een aardig karretje voor hem meegebracht. We zijn daar blijven eten, spinazie en spercieboonen, vleesch (dit hebben we hier in geen weken gehad) pudding na.

•

Tegen 3.30 weer vertrokken, om 5 uur waren we in Alphen, de kinderen stormden naar buiten. Lientje was dolblij me te zien, ze ziet er best uit en maakt het goed, de anderen waren ook goed. Ze hebben daar nog electrischlicht van 's-avonds 6 tot 's-morgens 6.30.

25 October

In Alphen bidstond van de nood van ons land, 's middags 3 uur in alle kerken. Roomschen, Gereformeerden, Hervormden, Vergadering der Gelovigen⁵⁹. Jan⁶⁰ preekte over Wie zal ons het goede doen zien? Verhef gij over ons het licht Uws aanschijns. Er was overal veel opkomst.

26 October

Om 9.30 uit Alphen vertrokken, het weer is nog steeds prachtig, nu hadden we wind tegen. Om 11 uur waren we in Uithoorn, daar weer gegeten, gehakt, gisteren ook vleesch bij het eten gehad. Ik heb ½ pond tabak geruild voor een kaas van 5 pond. Groeten enz. meegebracht, waren tegen 5 uur weer thuis. De jongens hebben een werktafel getimmerd. In Hilversum, Naarden, Bussum alle mannen van 17-50 jaar weggehaald. Gisteren was het een ½ jaar dat Renny geleden was gearresteerd.

27 October

⁵⁹ Darbisten, Plymouth Bretheren

⁶⁰ Hartkamp (zwager)

De vervroegde kerstgratificatie gekregen, ½ maand salaris plus f.25,- voor ieder kind. Het fornuis doet het goed, het is een uitkomst, nu hoeven we niet van de centrale keuken te eten, men ontvangt maar een ½ liter, lang wachten, veel klachten.

28 October

Vanmiddag commissie van beheer vergaderd. Den Bosch, Tilburg veroverd.

Geallieerden landen op Zuid Beveland, ze moeten de vaart naar Antwerpen vrij hebben, deze haven is niet veel beschadigd.

De jongens zijn erg lief, na het eten moet opa vertellen, dat vinden ze prachtig.

Ze zijn vanmiddag weer naar de Alblasstraat geweest, met Anton⁶¹ gespeeld en het oventje en tang van het haardstel gehaald.

29 October

Met allen naar de kerk geweest, Dr. Berkouer preekte over Gal. 5 vers 22. Maar de vrucht des geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid. Tegen zoodanigen is de wet niet. Daarin komen we in de tijd veel te kort, een mooie preek. Na de kerk (vroegdienst) waren Sieb en Saakje hier met de kinderen.

Wim⁶² was hier vandaag te gast.

Met Mieke en de jongens naar het kerkhof geweest, het was de verjaardag van Dr. Leilbrandt, 's middags met de jongens een wandeling gemaakt.

⁶¹ Anton Jansen, Alblasstraat 33, in '45 naar Harderwijk verhuisd.

⁶² Van den Boogaard, verloofde van Renny's jongste zus, Rientje de Vries.

30 October

Tilburg, Bergen op Zoom, Goes, veroverd.

Een van onze klanten heeft uit het koelhuis ons een kist forellen gegeven, ik had er 13. Moe heeft ze gebakken op een vuur, dat ze in de tuin heeft gemaakt. Ze waren lekker, we hebben ervan gesmuld. De menschen hebben zoon gebrek aan brandstof dat ze de boomen zomaar rooien, op de Zuidelijke wandelweg staat er geen een meer, zoo gaat het op veel plaatsen hier.

We werken nu alle dagen tot 1.30. Ate en zijn collega zijn ontslagen, weer zoon schurkenstreek van van de Schaar. Hij heeft het op mijn advies in handen van Mr. van Vugt⁶³ gegeven.

Weer een brief van Rientje gekomen, ze maakt het goed, ondanks de spoorwegstaking komen er toch nog wel brieven door, uit Groningen, deze gaan met de Lemmerboot.

31 October

Vanmiddag naar het huis geweest.

Op condolatie bezoek geweest bij de familie ter Spill, ze houden zich goed. Jan was met een vriend op stap gegaan,

⁶³ Advokaat uit de Haringvlietstraat.

Commented [JvO1]: ilie

in Geertruidenberg gepakt, naar Rotterdam gebracht en daar doodgeschoten, zijn vader heeft het stoffelijk overschot gezien, hij is in Rotterdam voorloopig begraven. Bij Dienske aangeweest, ze hebben ons salamandertje, maar het valt niet mee er op te koken, ze eten uit de centrale keuken. De Heer en mevr. van Gorcum⁶⁴ zijn nu weer hier, ze komen nogal eens daar ze geen licht hebben. Henk Nienhuis⁶⁵ was vanmorgen bij me, ik heb hem mijn vleermuislampje geleend, waar ze erg blij mee zijn. Zondag over een week zal ik de dag bij hun doorbrengen.

1 November

Schoenen voor Lientje gekocht, bij het hoofdkantoor van de firma Presburg, mooie schoenen. Op de Singel ontmoette ik Ate, Mimi is al een paar dagen ziek een hevige angina. Een brief ontvangen van mevr. Moer, haar broer is ook van Vught naar Duitsland gevoerd. Naar Mej. van Westrik geweest, die ook in Vught geweest was, zij kende Renny niet. Maandag was hier de juffrouw van de jongens het gaat wel goed op school⁶⁶, ze waren wat achter geraakt door de ziekte van Jaap. Jaap had het al ingehaald. Jan had wat moeite met de dictees. We hebben afgesproken dat hij een lijstje met woordjes meekrijgt, dan zal ik ze hem dicteren. Ze heeft een heel goede kijk op de jongens.

⁶⁴ Bovenburen op Pythagorasstraat 61

⁶⁵ Alblasstraat 45.

⁶⁶ Hogewegschool, Watergraafsmeer, 2e klas

Mieke is vanmorgen met haar opvolgster, die naar Barneveld moest, naar Rientje gegaan, op de fiets. Ze willen Vrijdag 3 November weer terugkomen. Brief van tante Rien gekomen, het is in Groningen ook geen pretje, alle mannen worden gevorderd voor graafwerk. Ze schreef nog over Gre, die samen met Renny in den Bosch was. Ze lazten samen in de Bijbel en Renny was heel rustig.

2 November

Een brief aan Renny geschreven, ik heb deze geadresseerd naar Ravensbrück, de meeste kans dat ze daar is, misschien komt het over. Zuid Beveland in geallieerde handen, landingen op Walcheren, er zit weer schot in. Vught is ook gevallen; helaas voor onze mensen te laat.

De telefoon thuis is afgesloten, de zaak en Houthaven⁶⁷ ook, we hebben nog geboft, de meeste zijn hem al kwijt.

3 November

Een brief van tante Gebke⁶⁸ ontvangen, ze vroeg hoe het met Renny en ons was.

Mieke om 6 uur aangekomen, de terugtocht was zwaar, slecht weer en tegenwind.

Met Rien⁶⁹ ging het goed, ze was erg blij dat Mieke kwam, ze had flanelen nachtpon meegenomen, want ze hebben het er erg koud, de verwarming brandt niet.

⁶⁷ De zaak, Fa. Wed. S.J. de Vries, is op Singel 2A. De mastmakerij is in de Houthaven.

⁶⁸ Gebke Tjalma-de Vries, tante van Renny

⁶⁹ Rien de jongste zuster van Renny, toen in sanatorium in Harderwijk met Tuberculose.

Mieke heeft bij Jo van de Heide geloogerd, ze heeft 32 uien meegebracht a 10 cent per stuk.

4 November

Zaterdag, de jongens zijn vanmiddag weer naar de Alblasstraat geweest, hun drie vriendjes⁷⁰ hebben ze een heel eind teruggebracht. Ik ben vanmiddag naar het concertgebouw geweest, werken van van Bree, Camille Saint-Saëns en Bertens, onder leiding van Eduard van Beinum, erg mooi, ik heb in geen half jaar een behoorlijk stuk muziek gehoord.

Daarna even bij de familie van de Boogaard geweest die waren 35 jaar getrouwd.

Het is 7 maanden geleden dat ik Renny voor het laatst gezien heb.

5 November

Vanmorgen met zijn allen naar de kerk geweest, Dr. Berkouer. Hij had de zelfde preek als de vorige week. 's middags met de jongens even bij Annie Scherjon (Mevr.) geweest, die haar man is ook in Oranienburg. De broer van haar man, had van een marechausee, die het transport begeleid had, dat ze goed aan-gekomen waren. Zijn schoonvader Gerritse⁷¹ (van de Raad van Arbeid) was er ook bij. Daarna even bij Hekman⁷² aangeweest.

⁷⁰ Anton Jansen Alblasstr. Nr. 35, Peter Biemond Nr.49 en Martien Zemmeling Nr. 57

⁷¹ P.L. Gerritse, schreef handleiding over de Ziektewet.

⁷² Woonde op Linnaeusparkweg, indirecte familie van Renny's moeder, uit Groningen.

Garry knapt wel wat op, ze is erg ziek geweest, 's avonds met zijn drieën bij de haard in de voorkamer gezeten. Door de week zitten we uitsluitend in de huiskamer en hebben dan wat warmte van het fornuis.

6 November

Vanmiddag even bij Riek Klein aangeweest, ook een fornuisje in de kamer, Arie⁷³ kwam onderwijl ook thuis.

7 November

Ik ben weer eens verkouden, de luier doet weer dienst, het is op kantoor om ziek te worden, geen verwarming, dat je haast de hele dag niet warm wordt, gelukkig dat het maar tot 1.30 duurt.

De warme hap is ook al eenige tijd afgelopen, bij geen een bedrijf is dat meer. Ja, dan krijg ik wel eens neiging me te beklagen, vooral als er die verkoudheid bij komt. Maar het is toch niet juist, als ik dan weer denk hoe Renny het wel zal hebben, onvoldoende kleding en voeding enz., dan moet ik nog dankbaar wezen.

8 November

Vanmiddag de brief aan tante Gebke beantwoord, daarna naar het concert-gebouw geweest, een uur pianomuziek door Wim Andriesse, Mozart in de kleine zaal.

Daarna even naar de Alblasstraat tevens bij Dienske aangeweest.

⁷³ Arie Klein was een neef van de 2^e vrouw van Dick's vader.

De jongens hebben laatst het oventje van huis gehaald nu kan Moe weer brood-bakken, het gaat prachtig, ze zijn nog nooit zoo mooi geweest. Middelburg is nu ook bevrijd, landingen op Schouwen, de landingen op Walcheren hebben veel verliezen opgeleverd. Roosevelt is weer herkozen.

In Groningen is voor het eerst een classis vergadering geweest van de afgescheidenen Gereformeerde kerk.

Er zijn daar veel bezwaarden, meer dan de helft, verschillende plaatsen hebben zich afgescheiden van de synode. Het is wel droevig in deze tijd zoiets plaats vindt. Ik vind het erg dat de synode nu deze beslissing heeft genomen en dit op de spits heeft gedreven.

Amsterdam heeft tot een Godsvrede besloten. Er zijn hier en elders ook veel die het met de handelwijze der synode niet eens zijn, maar niet tot afscheiding willen overgaan, bij deze laatste hou ik het voorloopig ook.

Oom Karel⁷⁴ schreef laatst, hij vergeleek het met Rheobiam die Israel zondigen deed, de 10 stammen die zich afscheidten en waar nooit iemand meer iets van gehoord heeft, wel een treurige vergelijking.

10 November

Vanmiddag bij Mimi geweest, ze had keelontsteking gehad en zag er slecht uit. Daarna even bij Jo van Jaap geweest, ook nog ziek.

⁷⁴ Karel van den Berg, neef van Moe (moeder van Renny) hij was Gereformeerde dominee in Friesland.

Van Nel⁷⁵ gehoord. Mieke is naar Uithoorn geweest, 2 pond vleesch meegebracht à f8 per pond, ze hebben daar nog steeds vleesch, op de bon, voorts nogal eens vrijbankvleesch. Hier al in geen weken vleesch. Broodrantsoen verminderd met 1 brood per week.

11 November

Vanmiddag even naar het huis geweest, de inmaakpot verschoont, daarna naar Bep en Jo, Dick⁷⁶ was jarig, ik wist dit niet, gelukkig had ik een zak gemalen tarwe meegebracht, dit kwam zeer goed van pas, ze eten van de keuken, ik zag het pannetje, nauwelijks genoeg voor 3 pers. Ze waren er erg dankbaar voor. Bij Knol een wittebrood gehaald, wat hij van Uithoorn voor ons had meegebracht. Mieke is naar Uithoorn geweest. 2 pond vleesch meegebracht à f8.- per pond, ze hebben daar nog steeds.

12 November

⁷⁵ Nel is hoogstwaarschijnlijk Nel Hillers, de ongetrouwde zuster van Jo Dienne de vrouw van Jaap Dienne. Nel Hillers werd gearresteerd op 22 mei 1944 en in een kettingreactie nog vier man en een vrouw op het huisadres van de Hillers, de van Breestraat 155, gearresteerd. Dus net na de arrestatie van Henk Dienne en Renny van Ommen-de Vries. Dit is uitvoerig beschreven in "De Mastmakersdochters". Op deze datum, 10 november, is Nel een kamergenoot van Renny in het Dachau "Agfa Commando". Maar Dick van Ommen waant hen nog altijd in Ravensbrück door een totale communicatie verbod en het falen van het Nederlandse Rode Kruis. Zie verder onder 23 april 1945 in dit dagboek en hoort pas na de oorlog dat ze al die tijd in Dachau waren.

⁷⁶ Schijffelen, zoon van Bep en Jo.

Vanmorgen naar de Waalkerk aan het Heilige Avondmaal geweest, Ds. Ringnalda, hij deed het zeer plechtig, het was de eerste dienst 11 tafels.

Nienhuis had me uitgenoodigd de dag bij hen door te brengen, ze hadden ook de jongens meegevraagd, ze eten ook uit de keuken, we aten aardappels met gestoofde prei, het eten van de keuken (erwtensoepp) aten ze bij de avondboterham op. De jongens zijn 'smiddags gekomen en zijn we metelkaar tegen 5 uur weer naar huis gegaan.

We hebben een prettige dag gehad, het zijn beste mensen. Om 6 uur weer thuis en hier warm gegeten.

14 November

Groote razzia's in Rotterdam, 30.000 mannen opgepakt met lichters en treinen vervoerd van 18 tot 40 jaar.

Gevechtspauze aan het front in Nederland. Het weer is de laatste dagen bar slecht, iedere dag regen en storm.

Dit en alles werkt deprimeerend. Op kantoor geen verwarming, het is er geen harden, gelukkig werken we nu maar van 9.30-1.30.

Jaap heeft een tekening en een boekenlegger voor Rientje gemaakt en Jan een ansichtkaart voor haar geborduurd.

16 November

Pa en Moe zijn naar de Singel gewandeld, het was eens een dag droog, maar weer geen zon, ze zijn daar de nacht overgebleven.

Mieke en ik zijn 's-avonds bij Potjewijd op bezoek geweest.

Met een kruik en aspirine naar bed gegaan, heb wat griep. Er wordt geen boter meer verstrekt, we krijgen nu ½ liter per hoofd. De meeste mensen hebben hun bonnen van de vorige periode nog niet kunnen inwisselen. Wij hebben door van den Boogaard nog gekregen. Nieuwe offensieven bij Metz en Venlo, Aken.

17 November

28

5 pond witte boonen van de bedrijfstuin gekregen, Pa en Moe zijn vanmiddag onder stromende regen thuisgekomen.

Juffrouw Bont was weer hier ze komt iedere week hier, ze schiet al op met de jassen van de jongens, als ze voor hun werkt betaal ik haar.

We hebben toen ik hier weer kwam afgesproken dat ik f 75.- per maand betaal, voor Lién geef ik f.25.- per maand. Het staat nu officieel in de kranten dat Dr. Colijn⁷⁷ is overleden. Het gerucht ging al een paar weken. In September is hij in Ilmenau overleden.

Hollandse jongens die daar werkten hadden hem begraven, een van die jongens had dit aan zijn ouders geschreven, zodoende werd het bekend, eerst mocht het niet gepubliceerd worden.

18 November

Vanmorgen niet naar kantoor geweest, ik heb de laatste avonden wat koorts, dat ik er maar eens een dag binnenblijf.

Mieke is weer naar Uithoorn geweest, 3 flessen melk meegebracht, 1 witbrood, groente, vleesch. Het vleesch gebraden op een comfoor.

19 November

Het is een half jaar geleden dat Renny naar Vught ging, waar blijft de tijd. Bij Dr. Berkouer ter kerke geweest. Er wordt een inzameling gehouden voor mensen die geen levensmiddelen, brandstof, schoeisel en kleding hebben. Hij preekte naar aanleiding van het sterven van Dr. Colijn. Ps. 37 vers 37. Let op den vrome en zie naar den oprechte, want het einde van dien man zal vrede zijn.

Vanmiddag met de jongens gewandeld, het stormde erg.

⁷⁷ **Politicus Hendrikus Colijn**

20 November

Het jongste kind van Henk⁷⁸ en Bep heeft diphterie is erg ziek, zeer zorgelijk, er sterven veel kinderen aan. Fopma⁷⁹ hun jongste is er ook pas aan gestorven. Het gerucht gaat hardnekkig dat hier morgen de razzia's beginnen.

21 November

Geen razzia's plaatsgevonden maar het gevaar is niet voorbij. Het schrikbeeld van Rotterdam zweeft ieder voor oogen.

Vanmiddag bij Lena en Dick⁸⁰ geweest, zag er slecht uit, de zorgelijke tijd heeft hem te pakken. Een brief uit Alphen gekomen ook van Lien. Ik lees-voor als de jongens naar bed gaan uit "Alleen op de wereld", oma luistert ook aandachtig. In 't begin vond Jan het zoo'n droevig verhaal.

22 November

De kleine van Henk en Bep is vannacht overleden. Johan kwam me het vanmorgen berichten. Ik kreeg een kaart van Müller, de schoonzoon van Gerritse dat iemand uit Haarlem uit Oranienburg⁸¹ was teruggekeerd, ik zal die heer schrijven. Successen vooral van de Franschen, zijn aan de Rijn, Belfort, Metz, Eschweiler gevallen.

⁷⁸ Dienske

⁷⁹ Haringvlietstraat, ouderling Waalkerk

⁸⁰ Griftstraat 48 II

⁸¹ Kamp Sachsenhausen

Vanmiddag naar Ouderkerk geweest om appels, ik heb 20 kg. gekocht à f.2.- per Kg. 10 bos wortelen à 35 ct per stuk. En prei. Ik was kletsnat het goot. Gisteren hebben de razzia's in Den Haag plaatsgevonden, mannen van 17-40 jaar.

23 November

Vanmiddag naar Bep geweest te feliciteeren, ik gaf haar 1 stuk toiletzeep, 1 waxinelicht, wat lucifers. Zondervan en Mimi trof ik er. Een brief om inlichtingen geschreven aan die heer in Haarlem die uit Oranienburg ontslagen was. Hier slecht weder veel regen.

24 November

Vanmiddag met Johan gesjoeld, capucijners van huis meegenomen. Melk wordt niet meer verstrekt.

25 November

Vanmiddag naar Uithoorn geweest, veel regen onderweg. Ate en Knol trof ik er, die gingen samen terug. Ik kwam terug met 5 fles melk, 1 rogge, 1 witbrood, 2 pond vleesch, diverse groenten. Terug viel het niet mee, de Amstel is buiten haar oevers, oppassen er niet in te rijden. Ik had een typische ontmoeting. Toen ik even buiten Uithoorn was haalde ik iemand in die vroeg met me mee te rijden. Hij moest ook naar Amsterdam en was vandaar vanmorgen om 7 uur vertrokken naar Gouda. Daar om 12 uur aangekomen en om 1 uur teruggegaan, in Alphen en omstreken waren razzia's, vertelde hij me. Hij woonde in de Kribbestraat en bleek Gereformeerd te zijn, ik ook zei ik, hij kerkte in de Waalkerk, toen ik hem zijn naam vroeg, bleek hij Wessels te zijn, ik vermoedde dit al, hij deed me wat Joodsch aan. Toen ik zei de vader van Jan en Jaap te zijn, zei hij dat Bernhard veel over de jongens sprak. Het kortte onze reis wel.

Het is heden 7 maanden geleden dat Renny gevangen genomen werd. Mühlhausen, Straatsburg gevallen, het gaat daar in de Elzas prachtig.

26 November

Vanmorgen met Mieke en de jongens naar de Funekerk geweest Prof. Dijk.

Vanmiddag tegen 2 uur plotseling een luchtaanval, eenige machines vlogen zeer laag. Bommen vielen, hevig schieten, ze doken en stegen prachtig, er werd geen geraakt. Later hoorden we dat de S.D.⁸² in de Euterpestraat getroffen was. Het weer was na weken mooi. We hebben ouderwetsch gegeten, soep, aardappelen met spruitjes, vleesch en pudding. Wat hebben we met velen vergeleken nog goed.

27 November

Naar Bep wat gebracht om in de lamp te branden. De ravage in de Euterpestraat gezien. De H.B.S. op Adema van Scheltemaplein ligt in puin.

De S.D. zwaar beschadigd plus eenige huizen in de omtrek, het brandde nog. Vandaag droog weer.

Gurbe⁸³ heeft uit Lemmer een zakje aardappelen en 5 pond schapenvleesch gestuurd het vleesch kostte f 4.50 per pond, vanavond heerlijk gegeten, stampot van boerenkool met schapenvleesch.

8.30 ik hoor bommen vallen, ga buiten kijken, hevig schieten met licht-spoornunitie, luchtalarm, na gisteren dit in geen maanden gehad.

⁸² Sicherheits Dienst

⁸³ Gurbe van Brug, mastmaker bij de fa. de Vries sinds 1900.

29 November

Na weken prachtweer, 2 x luchtalarm, geen bijzonders gemerkt. De schoenen van Lien teruggekomen, ze passen haar net, ik heb ze geruild voor een maat groter, pracht schoenen, morgen zal ik ze verzenden, de klompen waren goed. Mieke gaat naar Vinkeveen, Dien⁸⁴ heeft weer een strop met haar verpleegster.

Annie Scherjon was hier vanmiddag, die had een brief van P.P. Hartendorf gelezen, die uit Oranienburg (Sachsenhausen) was gekomen. Verwarmde barakken, behoorlijk eten, 2200 gr brood in de week, dit stelde me wel gerust.

Vanmiddag 2 brasems van Saakje gekregen, ik heb ze schoongemaakt en Moe heeft ze op het comfoor gebakken, heerlijk.

30 November

Een brief ontvangen van Hartendorf uit Haarlem, hij wist niets van het vrouwen-transport af. Dienske heeft hem ook geschreven, maar van Henk wist hij niets.

1 December

Naar kantoor geloopt⁸⁵, mijn achterband is op, gisteren de fiets van Renny van huis gehaald, vanmorgen was de voorband leeg, deze kan ook niet meer gemaakt worden. Mieke is vandaag weer via Uithoorn van Vinkeveen terug-gekomen, het is nog niet zoover met Dien. Riek van Jentje is in verwachting (april).

⁸⁴ Dien Sijbesma, gehuwd met, neef van Renny, Gerben Jan Sijbesma, gereformeerde dominee in Vinkeveen.

⁸⁵Van de Watergraafsmeer naar het Damrak

3 December

Vanmorgen naar de kerk Dr. Berkouer, 1^e adventspreek, de verschijning der engel aan Zacharias. De aanslag die op onze vreugde gepleegd wordt (ziet ik verkondig u groote blijdschap) zorgen voor het voedsel, de koude, razzia's, geen licht, het slechte weer, maar een aanslag die onze vreugde kan verstoren, dat is het ongelooft, bij Zacharias was het, hij geloofde niet.

Een mooie preek. Na de kerk waren hier van Namen en zijn vrouw. Verder de heele dag thuis geweest, het regende weer hevig. Even bij Pottjewijd geweest.

4 December

Het broodrantsoen verlaagd van 1400 gr. per week tot 1000 gr.

Aardappelen van 2 K.g. per week tot 1 ½ K.g.

Het is heden 8 maanden geleden dat ik van huis ging en niet meer op mijn eigen bed geslapen.

5 December

Vanmorgen opgebeld door Harderwijk, toen kreeg ik Rientje aan de telefoon.

Ze mocht naar huis toe, liefst niet naar Amsterdam, mag af en toe op en iets doen, ze laten haar gaan vanwege het voedsel, ze dacht naar Lemmer of Uithoorn te gaan, het liefste ging ze naar Uithoorn, dan kan ze hier een paar dagen blijven en naar de oogarts gaan. We zullen haar nog berichten, dan komt ze met een auto van het Rodekruis. Ze vinden het hier het beste dat ze hier komt.

Sint- Nicolaasavond, de jongens zijn er al een paar dagen vol van. Op school is er iets aan gedaan.

•

Ze zijn er zoo in, er waren op school 2 zwarte pietten, St. Nic. kon niet komen uit Spanje. We hebben nog voor ieder een pakje gemaakt, puzzle en knipspel en 1 staafje snoep, toen ze dat zagen, zei Jan, ik bewaar het voor tante Rientje, Jaap zei, ik bewaar het voor moeder. Mieke heeft appelflappen gebakken. Ik heb een staaf nougat aangesproken.

Ik heb er 8 gehad, met bedoeling om Renny te sturen, helaas is daar niets van gekomen.

6 December

Vanavond met de jongens naar de bidstond geweest in de Emmakerk van 7.30-8 uur,

met een lantaarntje gingen we er heen, er brandde een carbidlamp.

Ds. Boerkool ging voor, sprak over Psalm 27, Zoo ik niet had geloofd dat ik het goede zou zien in het land der levenden, ik ware vergaan. Er was goede opkomst.

7 December

Vanmiddag naar de Dienskes gegaan en daar gegeten en geslapen, 's avonds natuurlijk gesjoeld bij een lampje.

Ze hebben nu een noodkacheltje, tot nog toe gebruikten ze ons salamandertje. Even bij Zaagsma en Brandenburg⁸⁶ op bezoek geweest.

8 December

⁸⁶ Alblasstraat 47 II

Razzia's in Haarlem. Groente van Henk gehaald, een partij boerenkool, bieten, enz. De hongersnood wordt steeds dreigender, boter kost 57,50 per pond, aardappels f. 100,- per mud.

De mensen trekken diep Noord Holland in om iets machtig te worden, Andijk, Wieringermeer, en dergelijke plaatsen, op wrakke fietsen, handkarren, kinderwagens enz. Verschillende bezwijken onderweg.

9 December

Vanmiddag naar Uithoorn, Pa en Moe wilden graag dat ik ging, Jentje zou Zondag komen voor Rientje, maar omdat ze er nog niet was ben ik gegaan, het weer was slecht.

Ik kwam drijfnat aan. Ik had Renny's fiets, daar de mijne stuk is de achterband wordt een massieve band omgemaakt, de voorband is al massief. De banden van Renny's fiets zijn ook niet veel meer. Ik was er tegen 4 uur, ik ben er blijven slapen. We hebben 's avonds het monopoliespel gedaan bij elektrisch licht. Zondagsmorgens tegen 10 uur vertrokken met 3 flessen melk, brood, roggebrood, lof enz. Ik was Uithoorn nog niet uit of de achterband begaf zich, ik ben verder loop-ende en fietsende gegaan en was half een thuis, gelukkig was het onderweg droog. 's middags met moe naar de kerk geweest. De jongens zijn zaterdagmiddag naar de Alblasstraat geweest, kwamen nat thuis. Onder kerktijd hebben ze met Pa de vaat gewasschen, dat doen ze erg handig, meestal droog ik af. Een half uur voor ze naar bed gaan lees ik ze voor uit "Alleen op de wereld".

11 December

Er was op de Singel een pakje uit de Lemmer gekomen voor Pa en Moe van Schaap, er zat maar het liefst in: 2 pond boter, een kaas van 4 pond. Een zak hout tevens meegenomen, op de transportfiets hierheen gebracht, dit viel niet mee als men dit niet gewoon is zoo'n zware zak voorop de fiets een doortrapper, maar ik ben goed overgekomen.

12 December

Vanmorgen de transportfiets naar de Singel gebracht, nu ging het gemakkelijker, het stortte van de regen.

13 December

Vandaag mooi weer, de heele dag zon. Gisteren razzia's in Alkmaar en omgeving.

De Euterpestraat weer eens opgebeld, Rühl gesproken, hij had nog niets naders vernomen, als het zich voordeed zou hij doen wat hij kon, zoals hij me beloofd had zei hij.

In Vught zijn nu de Tommies en dan was er het bombardement op de S.D. zoo, zei ik, ja en veel burgers bij omgekomen, ja maar ook veel van zijn kameraden zei hij, hij was zeer spraakzaam. Ze krijgen genoeg eten, ik zei ze zullen allicht meer krijgen dan hier, dat komt door de spoorwegstaking zei hij, ik weer, maar we hebben nog schepen. De Duitsers beweren dat het door de staking komt dat hier honger is, maar de binnenschepen pikken ze in.

Vanavond met Moe naar de bidstond geweest, de Hervormde Ds. Visser sprak van de verloren zoon, die gebrek had en opstond en naar zijn vader ging.

14 December

Vanmiddag Dick Alberts hier op bezoek geweest. Hij werkt nog steeds niet. Is naar een arts geweest, die zei, prikkelbaar, kan de tijd niet aan en adviseerde hem, een poos eruit te gaan, maar hij wil zijn gezin nu niet verlaten, we hebben prettig gepraat.

Mijn fiets is nu klaar, heb nu voor en achter een massieve band, het rijdt wel wat zwaarder, maar heb geen kans op lekke banden. Renny's fiets heb ik over de achterband nog een band laten zetten, zoo is die ook weer berijdbaar.

15 December

Van Henk weer groenten gekregen, van de bedrijfstuin 10 K.g. aardappelen en 100 gram brood. Het is inderdaad hongersnood, boter kost f. 60.- per pond.

Aardappels f 175.- per mud, in Den Haag wordt al f. 400.- betaald. Alleen in Friesland, Groningen en Drente is ruim voedsel.

16 December

1 uur van kantoor naar Uithoorn gegaan, was er 2.30, kreeg 2 heerlijke borden erwtensoep. Kwam terug met 3 flessen zoete, 2 flessen karnemelk, half brood en 1 roggebrood, 2 pond vleesch en lof. Terug wind mee op de massieve banden, het gaat wel niet zoo vlug, maar het gaat.

Bij Duivendrecht ging een van de fietstassen stuk, maar alles is gelukkig heel overgekomen. Het is de laatste dagen droog weer. Met de Kerst ga ik met de jongens in Uithoorn logeeren.

17 December

Zondagmorgen met de jongens naar de Emmakerk geweest, Ds. Visser preekte over: Een volk zal een groot licht zien. Pa en Moe waren naar het Heilige Avondmaal.

18 December

•

Mieke is teruggekomen uit Vinkeveen, ze heeft 500 turven gekregen, die zijn met een schip dat turven en levensmiddelen van de diaconie in heeft verzonden.

19 December

Het schiet met de geallieerden niet erg op.

Vandaag naar Eemster en Dwingelo geschreven om levensmiddelen, er mag per post pakjes van 4 pond verzonden worden. Het is vandaag 7 maanden geleden dat Renny naar Vught ging.

20 December

Vanmiddag in de Orteliusstraat geweest, dit adres had ik van een kennis opgekregen, daar woont een vrouw die haar zuster zit in Ravensbrück, een paar brieven had ze van haar gekregen, de laatste in October, veel wijzer ben ik er niet van geworden. Daarna bij Mimi geweest. die was aan 't panne-koeken bakken, ik kreeg er 2, heerlijk. Ate was naar de Wieringermeer om wat op te scharrelen. Jo en Bep hebben een attest van de dokter voor 2 kinderen naar Friesland te sturen, het is heel moeilijk om plaats op de boot te krijgen, men moet toestemming hebben van de rivierpolitie. Mieke is naar Uithoorn, Riek is jarig, Jan en Jaap hebben nieuwe klompen. Het is de laatste dagen droog weer, maar erg veel mist.

21 December

Opslagbrief gekregen, f.90.- verhooging, alle rede tot dankbaarheid. De jongens hebben vandaag vakantie gekregen en hun rapport. Jaap heeft Bijbelse-geschiedenis 8, Lezen 7, Schrijven 7, rekenen 8, Nederlandse Taal 6, Jan resp. 8 ½, 7, 6, 6 ½, 6+.

De Duitsers zijn een offensief begonnen en zijn doorgebroken, dit is lang niet mooi. Ate is gisteravond thuisgekomen. Hij heeft van Dinsdag op Woensdag bij van de Wal in Lemmer geslapen, hij heeft zich moeten verstoppen want er werden daar razzia's gehouden. Hij zal Jaap Zaterdag op de fiets naar Uithoorn meenemen, dan neem ik Jan achterop.

22 December

Ik heb mijn oude winterjas laten keeren, is nu klaar, is erg mooi geworden, als nieuw.

Vanmiddag, koffer naar de schipper voor Uithoorn gebracht, daarna vergadering der Commissie van Beheer.

23 December

Zaterdagmorgen van kantoor Jaapje op de fiets naar Ate gebracht, die zal hem op de fiets naar Uithoorn brengen. Om 2.30 met Jan naar Uithoorn vertrokken goed aangekomen ze waren wel koud geworden, ik heb af en toe met hem geloopt. We hebben er heel gezellige dagen gehad. Zondagmorgen met de jongens naar de kerk geweest. Ds. de Bruyne preekte over: "morgen zult gij de Heerlijkheid des Heeren zien." Een pracht preek als voorbereiding voor het Kerstfeest. Een mooie kerk ook. 's Middags gewandeld, pracht winterweer, gisteren ook.

25 December

Eerste Kerstdag 's morgens naar de kerk geweest. Ds. de Bruyne preekte over "de Heerlijkheid Gods, de Heerlijkheid Gods omscheen hen, het teken ervan was in doeken gewonden. 's Middags met de jongens en Jentje op de fiets naar Mijdrecht geweest, daar was een Kerstdienst, zang, orgelspel en gemeenschappelijk zingen van Kerstliederen, het was mooi en stampvol.

26 December

Om 10 uur met de fiets naar Alphen was er even na 11, het was erg koud onderweg. Toen ik belde deed Lien me open, we waren erg blij elkaar te zien, ze ziet er goed uit, was 6 pond aangekomen en weegt nu 66 pond. Met de anderen was het ook goed, ze waren erg blij me te zien nu er heelemaal geen contact is. Ik heb er warm gegeten, daarna even met allen naar het ijs geweest. Om 3.30 weer terug naar Uithoorn, het was niet zo koud als 's morgens, maar veel damp. Overigens buiten een pracht gezicht alles dik onder de rijp. Ik was om 5 uur weer thuis, de jongens waren 's middags met Riek naar een Kerstfeest geweest.

27 December

Vanmorgen kwart voor 9 vertrokken was om 10.15 op kantoor, het was erg koud op de fiets, mijn linkerhand bloedde, opengesprongen van de koude, ik had weer wind mee, deze was gedraaid, ik denk dat we ander weer krijgen, het is maar te hopen, want het zou een ramp zijn een strenge winter. We hebben het best gehad, vooral van eten. Gans gegeten een hoop vleesch en vet enorm, soep met vleesch, 2 groenten, pudding, wittebrood, roggebrood, kaas, rookvleesch, diepe borden pap, appelkoekjes enz. Vooral voor de jongens is het zoo fijn, ze mogen tot na nieuwjaar blijven. Ik ga er Zaterdag weer heen met Oud en Nieuw. Pa, Moe en Mieke hebben de dagen op de Singel doorgebracht. Alle leden van wijk 5 en 6 hebben een kerstpakket gehad, een brood, 1 pond tarwe, zakje suiker, hagelslag, snoep, stuk taai en een map postpapier en enveloppen.

Een reuze werk is dat geweest, een heele nacht zijn ze bezig geweest met pakken, voor ieder persoon was een pakket gemaakt. Ds. Veldkamp uit Sneek heeft in Friesland levensmiddelen ingezameld en naar hier gebracht. Het is wel heerlijk in deze tijd van hongersnood te zien hoe er door broeders en zusters geholpen wordt. Ik heb naar Eemster en Dwingelo geschreven om vet en boter, men kan per post nu als brief pakjes van 2 K.g. verzenden. Honderden mensen uit Den Haag en Rotterdam trekken met bakfietsen, kinderwagens, handkarren en fietsen naar de Veluwe tot Zwolle aan toe om levensmiddelen machtig te worden, hetzelfde beeld ziet men uit Amsterdam op weg naar de Wieringenmeer, veel vrouwen en kinderen zijn erbij, dagen zijn ze onderweg en menigeen bezwijkt, het is een triest beeld.

29 December

Vandaag een brief aan Renny geschreven, er gaat een klant van ons naar Duitschland terug, die zal de brief in Duitschland op de post doen.

Het Duitschland offensief in België en Luxemburg is tot staan gebracht, de Russen zijn Boedapest in getrokken. Het is de laatste 2 dagen niet zoo koud meer, het vriest maar weinig, het is mooi weer.

30 December

Om 2.30 vertrokken naar Uithoorn, ik ging over Amstelveen, toen ik op de wandelweg reed ongeveer bij de Amstelveenscheweg, brak mijn ketting. Ik had deze juist een dag tevoren laten maken, plus eenige nieuwspaken, kosten f. 7.50. Goede raad was duur, ik ben direkt naar de Alblasstraat gegaan, de fiets in de stalling gebracht om er een andere ketting op te zetten.

Ik heb toen Renny's fiets genomen, die stond thuis. Ik had er een paar weken geleden een andere band (achter) om laten zetten, dit rijdt wel zwaar, onderhand was het 4 uur geworden. Verder is het goed gegaan, onderweg kwam ik Ate nog tegen.

's Morgens was hij nog bij van de Schaar geweest om zijn salaris, hij kreeg als antwoord, "de advocaat is ziek", Ate was woest, is naar Ds. Bouma gegaan om zijn beklag te doen, doch deze gaf niets om praatjes. Ate zei, vraagt U maar eens beneden aan van de Ploeg en Mr. Stevens, maar het gaf niet veel.

Het is treurig, de handelingen van van de Schaar. Om 5.30 was ik in Uithoorn, de jongens maakten het best, we hebben er weer prettige dagen gehad, zelfs oliebolletjes gegeten, Jentje had ze gebakken, heerlijk waren ze.

31 December

Zondagmorgen met Jentje en de jongens naar de kerk geweest. Ds. de Bruyne preekte.

Gij zult den naam des Heeren niet ijdel gebruiken, een mooie preek. 's Middags met Riek en de jongens naar de kerk geweest, 2.30 Oudejaarspreek.

's Avonds met Jentje, Riek, Opa⁸⁷ en ik gezellig bij elkaar gezeten, punch gedronken. We hadden geen plan om het uit te zitten, gezien de droeve omstandigheden, onze gedachten zijn steeds bij Renny, maar de Heere heeft ons bij al dit verdriet nog veel gelaten om dankbaar voor te zijn. Om half 11 heeft Jentje Psalm 59 en 103 gelezen en Opa met ons gebeden. We bleven nog even praten en ongemerkt was het toch 12 uur geworden, na elkaar gelukgewenscht te hebben gingen we onder de wol.

1945 1 januari

⁸⁷ Opa is de vader van Riek

Het nieuwe jaar is ingegaan, wat zal het ons brengen, naar de mensch te rekenen ziet het er donker uit, maar al zien wij geen uitkomst, de Heer is een verrassend God. Geve hij dit jaar de vrede en Renny weer terug bij ons.

's Morgens met de jongens een wandeling gemaakt, ook op het ijs geloopt er werd druk gereden.

's Middags om 4 uur naar hier vertrokken, de jongens blijven tot Woensdag dan gaan ze met de melkboot van de V.A.M.I.

Ik was 6 uur weer thuis. Pa en Moe hadden de familie Hekman genoodigd het oude jaar uit te zitten en deze zijn blijven slapen, Piet en Garry waren er niet bij. Ik was erg moe, want het rijdt zwaar 2 banden en ik had nogal bagage, 6 koolen, 2 flessen melk enz.

2 Januari

Veel gelukwensen uitgewisseld, de meesten hoopten dat mijn vrouw dit jaar weer terug zou zijn. Jan Hartkamp is hier gekomen en blijft tot 6 Januari.

3 Januari

De jongens zijn met de melkboot teruggekomen, 2.30 waren ze hier. Jentje was meegekomen en had zijn fiets meegenomen om daarmee terug te gaan, ze zijn op de Prinsengracht afgestapt en beiden voorop de transportfiets hierheen gekomen. Ze hadden zich zeer vermaakt. Met die zelfde sleep was bij de beurtschipper 6 zakken groenten voor ons (mij) aan boord. Opa de Rijk heeft het voor me gekocht 2 zak bieten, 2 zak wortelen. 1 zak rapen, 1 zak kool. Ik heb dit gekocht als er straks eens niets meer is, als voorzorg, het gaat naar de Alblasstraat.

Van Sieb kreeg ik een zak aardappelen, die heb ik ook naar ons huis gebracht, ik heb daar nog een 30 Kilo liggen, zodat we even voort kunnen.

We gaan, als Rientje thuiskomt, naar de Alblasstraat, Mieke gaat dan met ons mee, daar ben ik erg blij mee, vooral voor de kinderen, die zijn erg op haar gesteld.

4 Januari

Vanmiddag naar Mimi geweest, Ate was weer op stap, ze hebben zijn fiets ook nog gestolen. Daarna naar Bep en Jo, de kinderen zijn nog niet weg, maar nu heeft hij van een Duitse instantie een verklaring daarop zal hij morgen de kaartjes krijgen en zullen ze morgenavond vertrekken. Het wordt hoog tijd, geen eten, geen brandstof, ze hadden van de gemeente 85 K.g. hout gekregen, maar dat is nog nat. Riek zal naar Surhuisterveen in de huishouding, Dicky en Mia naar Drachten. Vandaag aangeplakt dat alle mannen van 16-40 jaar zich moeten melden. 9 maanden geleden zag ik Renny voor het laatst.

5 Januari

Jan Hartkamp is op verzoek van Piet⁸⁸ bij Jo geweest, ze is ernstig ziek, ze was al niet veel, maar nu is ze helemaal op.

Vanmiddag bij H. Weggemans op bezoek geweest, ook moeilijk daar, 10 kinderen. De oudsten gaan iedere dag bij de gasfabriek kolen graven, zeeven die en bemachtigen zoo iedere dag 1/4 mut, hij wilde wel een paar kinderen naar Drente brengen, maar zijn vrouw wil het niet.

In het gezin Berkouer is een zoon geboren en is genoemd Johann Gottfried. Professor Berkouer deelde het Mevr. Leibbrandt⁸⁹ persoonlijk mede.

⁸⁸ Tjalma, zoon van Pa de Vries' oudste zuster Gepke.

⁸⁹ Mieke de Vries, als verpleegster, was de assistente van huisdokter Leibbrandt.

6 Januari

Jan Hartkamp is vanmorgen met Mieke naar Alphen gegaan, via Uithoorn.

Mieke blijft er een paar dagen en wil Ina mee terugnemen voor een paar dagen. Vanmiddag naar het huis geweest, een deel der wortelen(tuin) in het zand gelegd. Het is een grote partij 400 Kilo, het is goed overgekomen, daarna naar West om bij Knol melk te halen 3 flessen die hij van Uithoorn had meegenomen voor ons, 5 K.g. aardappelen van het hoofdkantoor gekregen, het was meest klei.

7 Januari

Vanmorgen met Moe en de jongens naar de kerk geweest. Vanmiddag vielen er vonken uit de schoorsteen, Moe erg bang, het fornuis weggehaald, ze wil er niet meer op koken voor de schoorsteen geveegd is.

8 Januari

Naar een schoorsteenveger geweest, die komt Woensdag.

9 Januari

Mieke thuisgekomen, Ina is niet meegekomen.

10 Januari

De Lemmerboot, de "Groningen" is op weg van Lemmer naar hier in het IJsselmeer gezonken, aangevaren door de Jan Nieveen. Ze mogen geen licht aan boord hebben.

30 opvarenden verdronken, als het gebeurd was van af Amsterdam, zouden er nog meer slachtoffers geweest zijn, dan is de boot vol met kinderen die naar Friesland gaan. Jo Schijffelen moet nog terugkomen van het wegbrengen van de 3 kinderen, maar die zal nog niet op de terugweg zijn.

11 Januari

Mevr. Thijs uit Hoogeveen heeft een pakje gestuurd, rogge, roggebread, boonen en 2 blikken melk, ze zal nog meer sturen. Er gaan nog steeds meer kinderen naar de noordelijke provincies vanwege de honger.

13 Januari

Zaterdagmiddag naar Uithoorn gegaan. Tusschen Amstelveen en Uithoorn maakte een mevrouw me opmerkzaam dat er een boer suikerbieten verkocht, ik had leege zakken bij me, dat ik van deze gelegenheid gretig gebruik maakte, ik kreeg 40 Kilo voor 3 gulden. Suikerbieten zijn op heden heel gewild, de boeren kunnen deze toch niet naar de fabriek brengen. Men maakt er stroop van, Mieke heeft dit ook al gedaan, lang koken maar het gaat goed. Verder kookt men ze en eet ze in plaats van aardappels bijvoorbeeld met roode kool. De centrale keukens verwerken ze in de stampot. Deze week krijgen we er 3 Kilo van per persoon op de bon. Ik de zak op de fiets geladen, maar fietsen kon ik niet, de weg was erg glad; toen maar lopen, evengoed viel de zak er verschillende keren af, zodoende was ik pas 4.30 in Uithoorn, natte voeten van het sneeuwwater, maar de kachel randde goed, ik ben daar 's nachts gebleven. Heerlijk boterhammen gegeten, voor het naar bed gaan nog een diep bord pap.

Zondagmorgen 10 uur vertrokken, het vroom flink, na een week dooi weer gehad te hebben en een scherpe harde N.O. wind die me de heele terugreis tegen was. Drie fles karnemelk, stukje kaas, koek en boerenkool kreeg ik mee, onderweg kon ik bij een boer van hen nog 3 flessen zoete melk halen, zodoende was ik 12.30 weer thuis.

's Middags naar de kerk geweest, het was er erg koud, de mensen komen er met plaids, straks komen de stooven ook nog, we gaan weer naar de oude tijd terug.

Van Gorcum zijn ouders moesten naar Vleuten, dat ligt bij Utrecht, met een ponywagentje werden ze er heen gebracht
Kostte 300 gulden, daar kon men vroeger 2 zomervacancies in Zwitserland mee doorbrengen. Ik heb gisteren de groenten met Opa de Rijk afgerekend f 136.- De 400 kilo komen me op zoowat 35 cent per kilo, er zijn liefhebbers genoeg die er wat van willen overnemen. Brandenburg heb ik een 30 K.g. wortelen en 20 K.g. kool gegeven, waar hij erg blij mee was.

Garry Hekman gaat met haar 2 dochters zodra er een auto daarheen gaat naar Groningen, ze hebben vandaar gebeld dat ze maar komen moeten. Sinds een paar dagen hebben we hier weer de telefoon, we hebben er werk van gemaakt dat nu komt het op Mieke haar naam te staan als kraamverpleegster.

Razzia's in Weesp, Hilversum, Abcoude, het zal hier ook wel komen, er hebben zich maar 800 gemeld.

17 Januari

Maandag razzia's in Haarlem 17-40 jaar.

Op 't Singel trof ik Fedde en Willy⁹⁰, Fedde was daar een paar dagen geweest om op te knappen, uitgeput en geen brandstof. Jans van de Brug was er ook die was bezig haar kinderen naar Smilde te krijgen, er sturen steeds meer enschen hun kinderen van hier, Allaart, Mevr. Leibbrandt, Dr. Berkouer allen goed gesitueerde mensen.

⁹⁰ Fedde Schurer, bekende Friese dichter en pacifist. Willy Schurer-de Vries was een jeugdvriendin van Renny van Ommen-de Vries.

De rantsoenen zijn nog hetzelfde en de reserves van de meeste mensen zijn uitgeput. We denken er over Jan en Jaapje naar Lemmer te sturen, ze vinden het wel mooi, dan kan ik hier blijven en de brandstof en levensmiddelen naar hier komen. Vanmiddag zijn de jongens met de klas naar de kerk geweest, hun juffrouw⁹¹ ging trouwen, ze konden best met haar opschieten.

Ze hadden van mijn brillantine in hun haar gedaan, maar zooveel dat mijn fleschje zoowat leeg is.

De Russen zijn geweldige offensieven begonnen, in de Ardennen dringen de Amerikanen de Duitsers ook gestadig weer terug. Pa heeft een poos geleden aan het Rodekruis⁹² gevraagd om inlichtingen omtrent de mensen uit Vught.

Eindelijk een antwoord, negatief, het oorspronkelijke bestuur is afgetreden, conflict met de Duitsland over in beslagname van het materiaal.

Ik rook op 't ogenblik surrogaat van Pa. Tabak kost nu al 20 gulden per ½ ons nu staak ik met die handel, vraag heb ik nog wel maar die prijzen zijn te gek, een pakje cigarettten 70 gulden.

Ik kocht vandaag een Kilo bevroren tomaten à f 2.50 we hebben ze in wat olie en een ui gebakken gegeten, heerlijk. De jongens hun petten zijn klaar, keurig.

Siebolt zijn fiets gestolen, ook die van Fedde, die was in de zaak, daaruit gestolen.

19 Januari

Acht maandengeleden Renny naar Vught.

⁹¹ 2e klas Hoogewegschool. Watergraafsmeer.

⁹² Schandalige reputatie van het **Nederlands R.K.** tijdens tweede wereldoorlog in het contact met en ondersteuning voor gevangenen.

De Russen zijn een geweldig winteroffensief begonnen en maken groote vorderingen, Warschau genomen.
De strijd om Boedapest nadert haar einde. Van Lena en Dick⁹³ zijn Judith en Corrie naar Noord Scharwou.

20 Januari

Zaterdagmorgen, vrijgevraagd om naar Uithoorn te gaan.
10 uur vertrokken, was daar half een. Onderweg 2 x een zware sneeuwstorm gehad en een harde wind tegen. Opa de Rijk was jarig, 80 jaar geworden, is nog heel fit.
Heerlijk gegeten, 3 borden erwtensoep, 2 borden bloempap, thuisgekomen met 3 flessen zoete, 3 flessen karnemelk, 2 brooden, 1 roggebrood (dit kocht ik voor f. 8.45 woog 4 pond) ½ pond vleesch, rookvleesch, pakje vet, zuurkool, 10 pond tarwe.
Dit laatste heb ik met Riek geruild voor 1 pond bleekpoeder en 1 pond heb ik haar gegeven. Wat een voorrechten in dezen hongersnood een wonder van God, al is het moeilijk. Hij verrast ons steeds met zijn Goedheid. Half 6 weer thuis, onderweg veel last van de sneeuw gehad.

21 Januari

Vanmorgen met Moe naar de kerk geweest, de jongens zijn bij Mieke thuisgebleven van de kou, het vriest hard en er ligt dik sneeuw.

⁹³Alberts, Griftstraat

De kerken zijn niet verwarmd. Dr. Boerkool preekte over de tekst "werkt niet van de spijs die vergaat". We zijn alleen maar bezig met "het potje op de kachel" net als in de middeleeuwen, het vuil ligt op de straten, toen waren er de kippen en varkens omheen, die zijn er nu niet bij. Jezus achtte de voeding ook van belang, wonderbare spijziging.

De kerk verstrekt hier rogge, ook is er een interkerkelijke commissie die de kinderen naar buiten stuurt. Wim Vlaanderen⁹⁴ gaat naar Andijk. Vanmiddag Moe, Mieke en de jongens naar de kerk geweest, het kind van Dr. Berkouer werd gedoopt. Van Siebold gestolen: transportfiets, damesfiets, lederen jas, rubberlaarzen, klompschoenen. Jan had aangebeld, er werd opengedaan, na een poos merkten ze dat hij niet bovenkwam, Sieb naar beneden, de deur stond open en Jan speelde ergens buiten, de sleutels zaten in de tusschendeur en zoo vond de ramp plaats.

23 Januari

Van het hoofdkantoor 20 K.g. hout en 30 K.g. suikerbieten gekregen. Per slee van daar naar het Damrak gebracht en een gedeelte op de fiets en de rest op een slee naar hier vervoerd. Ik ben daarbij een overschoen kwijtgeraakt, onbegrijpelijk, maar het is een strop. De mannen van 16-40 jaar die zich hadden moeten melden en dit gedaan hadden moesten van Zaterdag tot en met Maandag zich aangeven met deken, warme kleding, eetgerij, veel zijn er niet gekomen, ze stuurden de mannen boven de 30 weer terug. Veel sneeuw gevallen.

24 Januari

⁹⁴ Buren op Alblasstraat 39 II

Vanmiddag Henk Nienhuis gefeliciteerd met zijn verjaardag. Pa ligt al een paar dagen op bed, de oude kwaal, hij ziet er de laatste tijd slecht uit. Boter kost overal f.95.- per pond, suiker f.65.- per K.gr., lucifers f 12.50 per pak. Brood f 40.-

26 Januari

Gisteren 9 maanden geleden Renny vastgehouden. Vanmiddag bij Ate en Mimi geweest, Ate was thuis, heeft nog geen baan, Mr. van Vugt zal een proces tegen van de Schaar beginnen, hij mag niemand ontslaan, een maand heeft hij nog betaald, toen niets meer. Hij is nogal verbitterd, die stemming treft men bij veel mensen aan. Geen eten, broodrantsoen is nu verlaagd tot 500 gr. per week, veel zijn door hun brandstof heen en dat in deze koude, er ligt veel sneeuw. Die verlaging komt door de vorst, er is geen aanvoer. Het kan de mensen niets meer schelen, de geestkracht is bij velen gebroken. Ik hoorde bij Ate dat Jo Schijffelen Dinsdag thuisgekomen was, hij was van Drachten komen lopen. Uit en thuis is hij 2 ½ week onderweg geweest, ik zal een dezer dagen naar hem toe gaan.

27 Januari

Met de jongens per slee naar de Singel gegaan, daar 50 K.g. aardappelen opgehaald die door een klant van Pa uit Lemmer waren gestuurd, goed mee hier gekomen, de karren worden in de stad geplunderd. Mieke is vandaag naar Uithoorn geweest, thuisgekomen met 3 flessen zoete-, 3 karnemelk, 1 brood, melkpoeder. Ze willen Pa en Moe daar hebben, zoodra Pa daartoe in staat is gaan ze, het is daar nog best met de kost.

28 Januari

40

Met Moe, Mieke en de jongens naar de kerk geweest. Dr. Berkouer preekte over: Geef ons heden ons dagelijks brood, en vergeef ons onze schulden. Erg koud in de kerk.

29 Januari

Vanmorgen naar de Sportstraat. Bep was naar het Boschplan houtspokkelen, ze hebben ook geen brandstof meer. Jo heeft me van zijn reis met de kinderen naar Friesland verteld. Vrijdag 5 Januari vertrokken, de volgende morgen in Lemmer, aan boord veel kinderen van P.T.T. ambtenaren. En jongens die zich vrijwillig voor de Arbeits Einsatz gemeld hadden, die gingen naar het vliegveld Hafelte. In de Lemmer in een Rode Kruis tent melk gekregen, bij een bakker een brood gekregen. In Wolvega gerust bij timmerman Wildschut onthaald op boterhammen enz.

Toen gelopen naar Heerenveen, hij had een aanbeveling van Ds. Bouma bij zich en ging naar de plaatselijke Ds. die heeft hem ergens in de gemeente, ik meen, bij een slager ondergebracht, heel goed gehad. De Zondag daar overgebleven en Maandag naar Drachten gegaan, loopende en gedeeltelijk per postwagentje 's avonds daar aangekomen. Ds. en mevr. Schep ontvingen ze erg hartelijk. Ze moesten die nacht daar blijven, zelf hebben ze 9 kinderen. De volgende dag Mia bij een sluiswachter en Dick bij een boer gebracht. Jo bracht Riek naar Surhuisterveen, ze komt daar bij een boer in de huishouding, Jo is daar een dag gebleven, veel spek gegeten, alwaar hij last van kreeg. Jo via drachten naar Heerenveen een paar dagen gewacht op de boot die ging niet tenslotte is hij te voet naar Steenwijk gegaan, weer bij een slager overnacht en veel gegeten, toen via Zwolle naar Oldenbroek. Het was 19 Januari. Die Zondag daar overgebleven, toen naar Nijkerk en de volgende dag in 1 ruk naar huis gelopen, de 23e was dit. Hij heeft op dit laatste traject last van zijn voeten gekregen, overigens is het goed gegaan, hij is vol lof over de ontvangst overal.

Veel heft hij niet mee kunnen nemen omdat hij loopende was.⁹⁵

31 Januari

Gelukkig dooi. Er zijn in Delfzijl 2 schepen voor het Zweedsche Rode Kruis aangekomen met levensmiddelen voor het Westen. De krant schrijft door de vorst kunnen de schepen hier niet komen en natuurlijk krijgt de spoowegstaking weer de schuld.

2 Februari

De helft zoowat van het personeel op kantoor is ziek, Kroeze, Wichman nu doe ik de kas.

De menschen hebben geen weerstand meer, een uur naar kantoor loopen, met een leege maag, de menschen sterven bij tientallen van honger en koude. Gelukkig de volgende week 400 gr. brood extra, werd nog maar 900 gr. 1 ons kaas en 1 K.g. aardappelen.

De Russen maken nog steeds groote vorderingen, gisteren 90 K.m. nu 60 K.m. van Berlijn, straks wordt Renny nog door hen bevrijd. Juffr. Bure gebeld, ze had Ds. Visser uit Vijfhuizen nog niet gesproken. Maandag zal ik haar weer bellen, het gaat om de jongens, die worden in de Haarlemmermeer ondergebracht. Wim Waaning⁹⁶ sprak ik gisteren, ook geen brandstof en eten meer. Van de bank 10 K.g. tulpenbollen gekregen. Tulpenbollen worden nu ook gegeten in plaats van aardappelen, opgemalen als meel. Ik lees 's avonds een boek voor, bij petroleumlamp.

⁹⁵Oom Jo Schijffelen was een bijzondere man. Hij fietste niet, nam geen publiek vervoer, alles te voet.

⁹⁶ Wim Waaning Bernissestraat 41, Waalkerk

Half 10 gaan we meest naar bed, ik slaap wel spoedig in, maar tegen 2 uur moet ik er even uit en dan slaap ik na een uur pas weer in, dan gaat er heel wat in me om, de gedachten gaan dan steeds naar haar die we zoo missen. Vanmiddag een zieke collega bezocht, ziet eruit als een lijk, is een maagpatiënt, ook geen eten en brandstof. Het huis van Pa in IJmuiden is al afgebroken.⁹⁷

3 Februari

Hier warm gegeten, daarna naar Uithoorn, was daar 5 uur, mooi weer. Daar gebleven tot Zondagmiddag.

Goed gegeten, heerlijk eigen gebakken boterhammen met boter en kaas, wij eten hier geen boter meer op het brood. Zondagmorgen naar de kerk geweest. Ds. Writers preekte er. 's Middags tong gegeten met vette jus, spruitjes en spercieboonen, pudding, heerlijk, Jentje is met me teruggegaan, hij wilde bij Pa zijn. 3 uur vertrokken. Hij had een heel pak levens-middelen meegenomen, boter, vet, meel, melkpoeder pudding, enz. 5 flessen melk.

5 Februari

De jongens hebben nu 2 dagen per week school Jaap heeft een vestje voor zijn haasje gebreid en Jan een pannenlap gehaakt. De telefoon is hier weer afgesloten. Gisteren was hier bij de ingang der kerk een stapel gesmeerde boterhammen, diegenen die honger of 's morgens niet ontbeten had kon er een opeten.⁹⁸

6 Februari

⁹⁷ Voor de kustverdegiging-Atlantikwall

⁹⁸ De Boerenkoolkerk, toen Kerkstraat. De tweeling kan zich dat nog goed herinneren, die wilden er best een, maar Oma herinnerden hen dat zij die morgen een boterham hadden gegeten.

Vanmorgen op weg naar kantoor sprak ik Ds. Kunst die ging naar de schipper, hij kon 150 kinderen naar de Wieringermeer plaatsen, ik zei dat wij de jongens ook wel daarheen wilde hebben, dit ging wel, dan moesten ze morgenochtend daar zijn (stijger). Ik heb Mieke me laten opbellen en gezegd dat ze weg konden, zij moest dan naar de Waalkerk gaan daar was Juffrouw Grosheide die ze inschreef. Ze moesten ieder een deken, stam en bonkaart meenemen.

Het is wel een werk geweest alles voorelkaar te krijgen, ik heb 's middags vast een koffer naar de Singel gebracht, om 7 uur ben ik met de jongens vertrokken en hebben op de Singel overnacht.

Om 4 uur opgestaan naar het Damrak, daar lag het schip, het was erg donker, een groote tjalk, stroo in het ruim, de kinderen plat op de vloer. Zuster Goede, Ds. Kunst en nog twee heren gingen mee.

Ik kende ze allen, zoodat ze wel in goede handen zijn. Ze gaan naar Middenmeer en Sloodorp, de stemming was best, de jongens vonden het ook leuk. Jan zat er wel wat over in dat hij op zijn verjaardag niet thuis was. Een kind zag nog kans in het water te vallen, de vader sprong er ook in doch beiden waren spoedig op het droge.

Mevr. Leibbrandt bracht Jan en Gottfried.

Van Vlaanderen stond ook op de lijst maar was niet present, ze hebben het daar anders erg noodig. Om halfzeven vertrokken ze, getrokken door een sleepboot. Het is wel akelig dat ze nu weg zijn, maar voor de voeding is het wel noodzakelijk, ook werd het voor Pa en Moe wel te druk, het is hier vreemd stil.

8 Februari

Mevr. Trimp is overleden.

Een van de zoons van Blanken⁹⁹ is gefusilleerd.

⁹⁹ **Evert Blanken** op Rozenoord in represaille 15 Januari '45. Was lid van tennisclub "Amstellust".

Bep Guichelaar¹⁰⁰ gepakt, na een paar dagen weer vrijgelaten. 25 K.g. roode en witte kool en 5 pond zuurkool van de bank gekregen. We hebben een paar tulpenbollen gegeten, gebakken met wat olie, ze smaken heel goed, net als aardappelen. Brandenburgs Josien en Anneke zijn naar Friesland, Cor zit ook aan de grond.

10 Februari

Het huis van Dr. Kunst opgebeld. Zelf was hij nog niet terug, maar had getelefoneerd dat de kinderen goed waren overgekomen.

's Middags even bij Lena geweest, Dick is nog steeds van streek, hij is nu een paar weken bij zijn zwager Botterweg in huis, daar zijn 5 kinderen bij de boeren, een opluchting voor Lena. Ik heb haar wat groente gegeven.

In de winkels is al geen weken groente te koop.

Mieke is vandaag naar Uithoorn geweest, daar sprak ze Ate, hij heeft een baan bij de centrale keuken, wat kan een mensch beter krijgen in deze tijd.

11 Februari

Vanmorgen met Moe, Mieke, Siebold en Jan (van de Singel) naar de kerk geweest., Prof. Grosheide preekte er. Vanmiddag bij collega Rutl (?) op bezoek geweest, ik ga er nog al eens naar toe, hij komt ook niet op kantoor.

12 Februari

Weer 15 K.g. roode en witte kool gekregen. De Engelschen zijn een offensief begonnen bij Nijmegen, Cranenburgh en Kleef genomen.

¹⁰⁰ **Bep Guichelaar** Alblasstraat

13 Februari

Dr. de Vlucht overleden, hij is zijn vrouw spoedig gevolgd.

Ik las een overlijdensadvertentie van Prof. van Maes, die is op 56 jarige leeftijd in Haren plotseling overleden.

Tantième gekregen f. 106.22. De balans is nog niet gemaakt, de administratie is zoo achter 50 % van het personeel is ziek of afwezig, dan zijn er de bijkantoren in het bevrijd gebied waar geen contact mee is.

Uit Dwingeloo een pakje met roggemeel gekomen, het was opengemaakt, er was geen brief bij zoodat ik niet weet of er meer in zat. Ik had Wiechers in Duitsland en Eemster geschreven om wat te sturen, per post mogen pakjes tot 2 K.gr. verzonden worden.

Van het Zweedsche Rode Kruis zijn 2 schepen met levensmiddelen aangekomen, we krijgen hier, personen boven 14 jaar 800 gr. brood, 250 gr margarine, van 0-14 jaar 250 gr margarine en 125 gr. grutterswaren.

Er is een brief bezorgd van de pleegouders van de jongens uit Middenmeer, de familie Dekens, ze schrijven zoo aardig, het is een boerderij, 5 kinderen 18-4 jaar, ze zijn erg op schik, ik mag gerust op hun verjaardag komen, ze krijgen nog wel 2 baby's uit Haarlem, maar het kan wel. Jan en Jaap schreven ook een brief, Jan kort, Jaap zeer uitvoerig, de reis viel niet mee van 6-5 uur in het ruim, toen ze aankwamen zijn ze die nacht in een hotel in Middenmeer ondergebracht. Ze brengen het paard weg, er zijn kippen, varkens en konijnen. We zijn zoo dankbaar dat het zoo goed is gegaan. Ze mogen tot na de oorlog blijven ze hebben ook al spek gegeten. Ze hadden nogal veel brood mee op reis, Jaap schreef dat hij gedeeld had met kinderen die niets hadden. Er is een brief uit Alphen gekomen.

De heer van Namen was per fiets naar Dordrecht geweest en in Alphen aan-geweest.

Het is daar goed, Lien en Jan Laurens krijgen schoolvoeding 4 x per week, brood met spek of kaas, ze zijn alle gemeten en gewogen, de andere kwamen niet in aanmerking.

•

Gisteren trof ik in een portiek een ventje van ongeveer 9 jaar dat huilde, ik vroeg: "wat scheelt er aan vent". "Ik heb zoon honger" antwoordde hij, dat gaat je door alles heen. Langs de huizen komen ze vragen om brood of ander eten. In de krant las ik het sterftcijfer. Was in 1944 van 26 Januari tot 4 Februari 169 pers. Dit jaar was dit 506. De jongens Leibbrandt zijn wegens plaatsgebrek¹⁰¹ naar Andijk moeten gaan.

Hannie Broers¹⁰² is bij een boerenarbeider, Catharina Geel¹⁰³ is ook in Middenmeer.

16 Februari

Rientje is terug, 15e met een Markerbotter naar Monnikendam gebracht, wegens mist en windstilte de volgende dag daar aangekomen,

toen bij de burgemeester een bewijs halen dan kon ze met het trammetje mee, dat alleen rijdt voor melktransport, er ging al gauw een, kwam om 1 uur op de Singel aan.

Zeer vermoeid, daar direct naar bed gegaan. Ze ziet er goed uit. Vanuit Sonnevanc heeft men mij gebeld dat ze onderweg was.

Singel heeft ook geen telefoon meer. Mieke was naar Alphen en vandaar naar Uithoorn waar ze een week blijft. Ik ben Zaterdag weer daarheen geweest er gegeten en weer veel meegenomen. 5 flessen melk, vleesch, lof.

Zondagmorgen met Moe naar de kerk geweest 1^e lijdenspreek.

Vanmiddag Heilig avondmaal.

Weggemans hier op bezoek geweest, ik ben daar ook al een paar keer geweest.

¹⁰¹ In de Wieringermeer

¹⁰² Ablasstraat 44 I

¹⁰³ Ablasstraat 52 II (tante van de TV evangeliste Jacobina Geel)

19 Februari

Vandaag 9 maanden geleden ging Renny naar Vught, misschien zijn de Russen al daar.

Vanmiddag geholpen een schuit tulpenbollen te lossen, kreeg wat extra ervoor, 50 K.g. gekregen. Do de Jong en anderen gefeliciteerd.

20 Februari

Door bemiddeling van de bank kunnen kinderen van beambten van 7-14 jaar naar buiten, Staphorst. Een brief van het Roode Kruis gekomen, daarin berichtte ze ons dat Vught op 6 September ontruimd is, de mannen naar Oranienburg¹⁰⁴, de vrouwen naar Ravensbrück zijn gegaan. Brief van Janny¹⁰⁵ uit Dwingelo gekomen voor Lientje. In bevrijd gebied zijn de rantsoenen per week 2400 gr. brood, 3 K.g. aardap. 2 ½ ons vet, 2 ½ ons vleesch, 2 ½ liter melk. De kinderen gecondenseerde melk 2 plak chocolade. Hadden we dit hier maar, 800 gr. brood, rijen voor de bakkerswinkels 1 K.gr. aardappelen en ook niet te krijgen.

21 Februari

Gre Haaft gesproken, ze is in verwachting, 9 jaar getrouwd.

¹⁰⁴ Concentratiekamp Sachsenhausen.

¹⁰⁵ Janny Wiechers

Mevr. Heringa¹⁰⁶ is in Ravensbrück overleden. Er is een dame¹⁰⁷ uit Ravensbrück vrijgekomen, ze zal het adres voor me informeren. Jo en Bep zouden morgenmiddag hier komen. Maar dat gaat niet door. Ze gaan beiden naar Friesland lopen. Jan is heden met een Wehrmachtsauto van Beverwijk naar Harlingen vertrokken, 't is me een onderneming.

Ate is nog steeds niet bij me geweest om te vertellen dat hij een baan heeft, toen hij ontslagen was kwam hij wel direct naar mij toe en bracht ik hem in verbinding met Mr. van Vught, ik vind dit niet aardig. Cor Brink heeft hem aan die baan geholpen. Ik ben druk de tulpenbollen schoon te maken, de bloempit moet eruit, anders lopen ze uit. Het is een goed voedsel, gekookt door de stampot gaat ook best.

24 Februari

Mieke teruggekomen van Uithoorn, is ruim 1 week daar geweest en zich daar tegoed gedaan, tarwe geruild 20 pond tegen 1 ons thee. Brief van tante Gepke gekomen, die zit daar maar best in de Hommerts, ze had gedroomd dat Renny terug was, ze schreef dat haar over-over-grootvader Rinse Platte in 1700 in de oorlog met Engeland daar met zijn galjoen gevangen was gehouden en na 2 jaar plotseling terugkwam, Rinsje¹⁰⁸ is naar hem vernoemd. Weer 4 pond roggemeel uit Dwingelo gekomen.

¹⁰⁶ Anna Heringa-Jongbloed

¹⁰⁷ Hoogstwaarschijnlijk Corrie ten Boom die tussen Kerst en Nieuwjaar '45 ontslagen werd.

¹⁰⁸ Rinsje Tjeerd de Vries- Ages 1843-1825 was haar moeder. Renny's doopnaam, en ook die van haar nicht de Nazi "Mastmakersdochter", was Rinsje de Vries.

Wiechers schreef dat hij dit geregeld zal sturen, erg blij mee, ze kookten hier roggebrood van, dat gaat best. Turkije heeft Duitsland de oorlog verklaard ook aan Japan. Japan wordt de laatste tijd zwaar gebombardeerd. Rientje naar de oogarts geweest hij vreest dat er geen licht meer in het oog zal komen.

Ds. Kunst gaf me een brief die hij van de commissie uit Middenmeer ontving, Jan en Jaap mogen daar niet blijven, uit hun opmerkingen bleek dat ze het bij hun grootouders nog best hadden en geen gebrek leden, nu ga ik er Dinsdag naar toe en zal trachten het recht te zetten, erg vervelend dat het zoo loopt.

•

ACCOUNTANTSKANTOOR R. J. RIDDER

SPECIAAL AFDELING
LANDBOUWBOEKHOUDEN
BEËDIGD MAKELAAR IN
ONROERENDE GOEDEREN

Bankrekening:
Coop. Doerenleesbank, Middenmeer
E. K. Boerenleesbank, Middenmeer
GIRO 287814 — TELEF. 4
K 1915

Middenmeer, 22 Februari 1945.
Bougtstraat 32

Den geëdelzeergeleerde Heer
Dr. P. G. Kunst,
A M S T E R D A M - C .

Hooggeachte Dr. Kunst,

Namens de diaconie kom ik U het volgende geval medeelen van de kinderen van Ommen, Jan en Jacob, ondergebracht bij dhr. K. Dekens, Schagerweg Middenmeer.

Deze beide kinderen bevonden zich bij hun grootmoeder, voor ze hier geplaatst werden. Uit hun opmerkingen is overduidelijk gebleken, dat deze beide jongens in geen enkel opzicht gebrek leden, doch zwend waren aan wat men in deze tijd feestmalen zou noemen; bij Oma was wittebrood geregeld op tafel, elke dag groente. Wanneer bij de pleegouders zo nu en dan meelkost wordt gegeten met ham n.b. er bij, wensden de beide jongens bovendien nog groente, omdat ze dit bij Oma gewend waren. Zó is hun hele gedrag, zodat de pleegouders deze jongens niet langer wensden te houden. Trouwens zulke kinderen behoren ook niet uitgezonden te worden. Dan gaan duizenden kinderen vóór. U zult ongetwijfeld dezelfde mening zijn toegedaan. De fam. Dekens krijgt straks weer andere kinderen uit Haarlem in plaats van de van Ommen, zodat gelukkig geen kinderen door deze debacle er de dupe van zullen worden.

Wilt U zich n.v.p. in verbinding stellen met de ouders of grootmoeder, dat zij naar hier iemand laten komen om Jan en Jacob op te halen? Gelukkig hebben zich niet meer van deze gevallen voorgedaan. Hopende, dat U voor deze aangelegenheid zorg zult dragen, teken ik

met vr. groeten,

Uw dv.

25 Februari

Heden 10 maanden geleden Renny vastgehouden, wat een tijd dat ze nu al weg is. Ik kan me niet indenken dat het al zoo lang geleden is. Hoe lang nog? Geve de Heere haar weer spoedig aan ons terug, in ons dagelijks gebed.

Vanmorgen met Moe en Mieke naar de kerk geweest. Verder heb ik de dag doorgebracht bij de fa. Prinsen in Duivendrecht. De vorige week Zaterdag toen ik van Uithoorn kwam ontmoette ik hem, hij vroeg me naar Renny en noodigde me Zondag te eten, ik ken hem van de C.O.V.¹⁰⁹ zijn vrouw is een zuster van Mevr. Rocher, erg prettig daar gehad, ze eten er nog goed van, we kregen soep, aardappelen met rostbief, spruitjes en wortelen, appelmoes.

26 Februari

Sieb kwam vanavond hier met een zak aardappels, gestuurd door een relatie van Pa uit Zwartsluis. Hij heeft hier vannacht geslapen, bij mij.

27 Februari

Vanmorgen om 7.30 gestart naar Middenmeer. Ik heb Sieb's fiets te leen gehad, de mijne is bezweken. Het was goed weer, vrij veel wind.

Over Zaandam, Purmerend, Oosthuizen, even bij van de Wal zijn dochter aangeweest. Kop koffie gedronken, was 12 uur in Hoorn, daar boterham opgegeten, 1 uur verder gegaan, was om 3.30 in Middenmeer.

¹⁰⁹ Christelijke Oratorium Vereniging, Dick en Renny waren daar jaren lang in het koor.

Een prachtige nieuwe moderne boerderij¹¹⁰.

De jongens waren met de wagen naar Kolhorn, tegen 6 uur kwamen ze thuis, ze zagen er best uit, wat hebben ze het daar uitstekend, lieve mensen, Groningers, de kinderen zijn ook erg lief voor ze, ze eten brood zooveel ze lusten, pap met volle melk, vleesch enz. Jan is de heele dag met de knechten in het land, kent alle beesten bij naam, hebben op het veulen gezeten. De eerste week waren ze 1 pond afgevallen, na 2 weken Jaap 4 pond aangekomen. Ik heb die klacht van de boer bevredigend kunnen oplossen.

Jaap schepte op dat ze de indruk hadden dat ze niet ondervoed waren en dan waren er velen die eerder in aanmerking kwamen, ik zei dat ze wel niet ondervoed waren maar toch al veel te kort waren gekomen en we voor het te laat was tot deze maatregel waren overgegaan, vet en boter krijgen ze al lang niet meer en brood is hier gerantsoeneerd. Voorts hadden ze de indruk dat het Opa en Oma te druk werd, (volgens Jaap zijn uitlating) en hij voelde er niets voor om kindermeisje te spelen, toen ik dit weerlegd heb zei hij dat verandert de zaak.

Het zijn aardige jongens, gelukkig dat het weer in orde is.

Ik heb Jaap op zijn hart gedrukt dat hij erg dankbaar moest wezen dat hij hier mocht zijn. Ze aten een keer Jan in de zak, dat lustte Jaap niet maar hij kreeg 's avonds weer, opgebakken, toen lustte hij het wel. Des avonds aten wij brood en ik kreeg gebakken aardappels met een stukje spek, pap na, heerlijk. Ik sliep op een 2 persoons bed in de logeerkamer, keurig.

¹¹⁰ Famile Klaas Dekens, Schagerweg 25. Middenmeer. Klaas jr. emigreerde naar Canada.

De volgende dag hun verjaardag, ze hadden hun Zondagse pak aan, melk bij het ontbijt, 's middags aten we aardappels met een flink stuk vleesch, spercieboonen, een groot bord vla na, 's avonds groote sneden tarwebrood en pap, voor de verjaardag had de vrouw een cake gebakken, de jongens kregen voor het naar bed gaan een stuk, wij bij de koffie. Die dag Catherien Geel bezocht en Hannie Broers¹¹¹ in Slootdorp, hebben het ook goed, zijn bij gewone dorpsbewoners. Schaafsma bezocht, daar is ook een Meisje uit de wijk in huis en 2 Meisjes van Kuyken. De volgende morgen 8.30 vertrokken, hartelijk afscheid genomen, mocht nog wel eens komen, kreeg mee 12 besmeerde boterhammen met kaas, 2 mooie peren, die ik bewaard heb voor hier, 1 voor Rien en 1 voor Moe, bovendien een zak tarwe van 17 pond. Ik heb er een paar aangename dagen gehad. Er stond veel wind, veel regen gehad, was 4.30 weer hier. Even voor Hoorn Duitse controle, maar ik ben er aardig doorgeglijpt. Miep de Wit is met 2 Meisjes bij een boer in Wieringerwerf weduwnaar, zal wel trouwen worden. In de Alblasstraat is bijna geen kind meer, alleen Lientje Swart, Peter Biemond en Anton Jansen zijn nog over. De kinderen van Zommelink gaan naar Texel. Kees Vlaanderen is naar Friesland gelopen, Wim¹¹² is naar Gramsbergen.

¹¹¹ Alblasstraat

¹¹² Vlaanderen Alblasst 39 II, burens, Wim 1930? Kees 1928?

Hans Alberts is naar Nes ook mevr. Verhagen¹¹³ met de kinderen.

2 Maart

Pa en Moe zijn vanmorgen met de schipper naar Uithoorn gegaan en willen daar een paar weken blijven. Nu ben ik met Mieke alleen over, we zullen af en toe iemand te eten vragen, vanavond was juffrouw Bont hier, naaide bij de burens en was erg blij hier te mogen eten. Nu is dit dagboek vol, ik had niet gedacht nog een 2e deel te moeten schrijven, laten we hopen dat dit niet vol komt.

Dagboek.

2^e deel.

3 Maart 1945

Venlo, Roermond enz. bevrijd, de vorderingen in het westen gaan nu ook goed. Vanmiddag weer bij collega Palmboom op bezoek geweest, ik heb zijn salaris gebracht, ben er al verschillende malen geweest, hij knapt nu iets op, maar ziet er uit als een lijk. Daarna bij Kuyken geweest, had een briefje van Nelly voor hem uit Middenmeer bij me. Ze liggen beide op bed, Jans heeft keelontsteking, hij is fysiek op, vanwege gebrek aan voedsel enz. een lang gesprek met hem gehad.

¹¹³Alblasstraat 46 II Mijnheer Verhagen was de Luchtbescherming "enforcer" voor de straat. Als hij ergens een streepje licht door het verduisteringspapier ontdekte, trok hij aan de bel.

4 Maart

Vanmorgen met Mieke naar de kerk geweest, uit de kerk mevr. Müller (Annie Scherjon) die haar man is ook uit Vught naar Duitsland gevoerd, met ons en haar 3 kinderen hier koffiedronken.

Edsko Hekman en Piet hebben hier gegeten. Garrie met de 2 dochters zijn naar Groningen gegaan. Mieke heeft vanmorgen het huis gesloten en is naar de Singel gegaan, ze heeft plan om naar Friesland te gaan om levensmiddelen, maar het is nog niet gelukt met de boot weg te komen. Er mag niemand meer die kant uit, er zou vandaag een transport kinderen van de bank naar Wollega gaan, maar kregen ook geen toestemming.

6 Maart

Ik ben vanmiddag naar Lena en Dick gegaan en zal daar een paar dagen blijven totdat Pa en Moe weer thuis zijn, die hebben plan voor Rien haar verjaardag weer thuis te zijn. Dick vond het prettig dat ik kwam, het is voor hem wel een goede afleiding. Hans is goed in Nes aangekomen, Gerrit ¹¹⁴ en Magda zijn nu nog maar over.

Ze eten uit de gaarkeuken. Vandaag was het erwtensoep, het was wel goed, van het Rode Kruis. Den Haag is zwaar gebombardeerd, veel doden en gewonden.

7 Maart

¹¹⁴ Alberts, Griftstraat, geboren 1940, Hans 1939 Magda 1943.

20 K.g. hout van de bank gehaald en 5 K.g. blik. Venlo, Roermond bevrijd, de geallieerden staan op verschillende punten aan de Rijn. Keulen, Düsseldorf, Emmerik, Bonn.

8 Maart.

4 pond blik schoongemaakt en gebakken, het smaakt best, zelfs Dick heeft er een paar gegeten. Magda was er dol op. Een paar keer verstrekt de gaarkeuken erwtensoep, die is door het Zweedsche Rode Kruis beschikbaar gesteld. Smaakt goed er zitten weer erwten in, we hebben hier 7 porties a ½ liter. Drie oudste kinderen zijn er weg, de bonkaarten hebben ze behouden, zoodat ze 3 ½ liter met z'n vieren hebben, nu ik erbij ben met z'n vijven, toch is het niet voldoende.

9 Maart

De Engelschen en Amerikanen zijn de Rijn over, geweldig. Een van de stoelen der jongens naar de schipper gebracht naar Uithoorn. Jentje en Riek wilde het graag ter leen hebben.

10 Maart

Kroeze en zijn aanstaande schoonzoon zijn j.l. Dinsdag gearresteerd. Zijn a.s. schoonzoon werd achterna gezeten door de Grüne vluchtte het huis in, zijn vrouw kookte op electra, zoodoende moesten ze mee. Zitten op de Weteringschans.

Donderdagmorgen 75 man op de Amsteldijk bij de stadswal¹¹⁵ gefusilleerd. Mieke is naar Uithoorn gegaan, van daar gaat ze naar Alphen, kon geen toestemming krijgen om naar Friesland te gaan.

11 Maart

Gisterenavond naar Dienske gegaan voor een weekend.

Vanmorgen naar de Waalkerk gegaan, er was Heilig Avondmaal. Het was wel verdrietig alleen op onze plaats te zitten. De dag verder prettig doorgebracht, om 5 uur weer naar de kerk geweest, Ds. Doornbos.

12 Maart

Vanmorgen zijn hier in het Weterings-plantsoen 40¹¹⁶ man doodgeschoten, zomaar in het openbaar.

13 Maart

We krijgen van het Intern. Rode Kruis 2 x een half brood.

¹¹⁵53 gevangenen werden op 8 maart gefusilleerd als represaille voor een mislukte en onbedoelde aanslag op het hoofd van de Nederlands SS, Generaal Hans Albin Rauter. Nu erebegraafplaats Rozenoord.

¹¹⁶ 30 gevangenen uit de Weteringschans-gevangenis werden ge-executeerd als represaille voor de dood van **SS Hauptscharführer Ernst Wehner** in een vuurgevecht met een verzetsploeg op 11 maart op de Amsteldijk.

Het schip dat de kinderen naar Staphorst heeft gebracht is vol met aardappels teruggkomen, doch is in beslag genomen.

De voorband van Renny's fiets is op, misschien laat ik er een massieve band ommaken, kost f.60.- Mijn achterwiel is bezweken, door die massieve banden gaan er veel spaken stuk, er moet nu een nieuw wiel om. Vanmiddag van de koolen die ik nog had zuurkool van gemaakt, daarna naar de familie Nienhuis te eten geweest, aardappels met zoute spercieboonen, havermost na.

Ze vroegen me voor a.s. Zondag weer, erg vriendelijk, ze zitten ook niet zo royaal in hun levensmiddelen. Ds. Koopmans (die kwam Jo van Piet (Tjalma) geregeld bezoeken) was die morgen voor het doodschieten¹¹⁷ op bezoek bij de fam. van de Vlier, die wonen er pal tegenover Ze keken uit het raam, op hetzelfde moment werden ze gefusilleerd, een kogel drong door het raam en trof Ds. Koopmans in het hoofd, was niet onmiddellijk dood, maar het zal wel een geringe kans zijn het leven te behouden.

14 Maart

Op de fiets van Renny naar kantoor geweest, de voorband is op en reed ik op de velg, in de Ferdinand Bolstraat slipte ik over de tramrails en maakte een lelijke val, maar enfin, still going strong. 5 Kilo ruw zout van het hoofdkantoor betrokken f 10.- per kilo.

¹¹⁷ Op het Weteringplantsoen. Zie vorige annotatie.

15 Maart

Jo en Bep op bezoek gehad. De kinderen maken het goed in Friesland, van Jan hebben ze nog geen bericht. Prof. Rutgers¹¹⁸ in Duitsland overleden.

Een boek gekocht voor Cor Brandenburg in overleg met Henk Nienhuis en Hilje dit gedaan met oog op zijn 25-jarig jubileum bij de firma Kiewit op de 17e. Ik voel me niet prettig, wat griep.

Door bemiddeling van Sieb heb ik een nieuw achterwiel voor mijn fiets en heb hierom voor f.60.- een nieuwe massieve band laten zetten.

De oude heb ik om Renny's voorwiel laten zetten, zoo dat deze voorlopig weer te berijden is.

16 Maart

Cor is 25 jaar bij de fa. Kiewit, ik heb nog een geschikt boek kunnen kopen, een werk van Prof. van Schelven, "de Geesten der Eeuwen". Door Pijlman¹¹⁹ een oorkonde er voorin laten maken, als herinnering van Hilje, Henk, Renny en Dick. 's Avonds 7 uur zijn we er heen gegaan, hij was erg blij met het boek.

Notebaard en zijn vrouw waren er, doch die gingen tegen 8 uur weg. De familie Nienhuis en ik bleven nog, tegen half tien ben ik vertrokken, was niet lekker vanwege de griep. Kop thee, glas wijn (vruchten) doch smaakte als Grave, koffie met 2 boterhammetjes gehad, ook nog een sigaar, dit laatste was zeer zeldzaam.

¹¹⁸ **Victor Henri Rutgers** (1877-1945)

¹¹⁹ Pijlman, collega

Van de firma een mooi bloemstuk en een voor het personeel. Van de firma krijgt hij een boekenkast, tenminste als die nog te koop is.

17 Maart

Mr. Bloemendaal¹²⁰ heeft een dochter.

¹²⁰ Collega? van Dick

Vanmiddag naar de Pythagorasstraat gelopen, om mijn Zondagse kleeren aan te trekken. Ik ben maar niet op de fiets gegaan, daar ik niet lekker ben en de laatste dagen de Grüne weer aan het vorderen zijn. Ik was blij weer in de Griftstraat¹²¹ te zijn, was bekaf. Het weer is de laatste dagen prachtig iedere dag helder weer, goed voor de krijgsoperaties, ze maken goede vorderingen, het bruggehoofd op de Rijn bij Remagen wordt steeds uitgebreid de heele westelijke oever van Nijmegen tot Koblenz is in hun handen, men veronderstelt dat ze straks op verschillende punten tegelijk de Rijn over zullen gaan het 7^e Amerikaanse leger is de Moesel overschreden en rukt naar Koblenz op. Hier in Holland melden correspondenten troepenconcentraties bij de Moerdijk. Zou dit 2^e Britse leger nu ook eindelijk in beweging komen en de rest van Nederland bevrijden? Het is maar te hopen. De toestand is hier vreselijk, met het voedsel is het weer een beetje beter geworden, dankzij het Rode Kruis. Die gave van het Zweedsche Rode Kruis was prachtig een heel wittebrood. Dat ½ pond margarine was ook lekker, deze week krijgen we van het internationale R.K. een ½ brood en de volgende week weer een half. Voorts krijgen de meeste kinderen op school eten van de centrale keuken. Er sterven ontzettend veel mensen. Kisten zijn er niet of van bordpapier, de lijken worden naar de Zuiderkerk gebracht en daar onder een laken gelegd. De wakers moeten met ratels en buksen de ratten weggagen.

¹²¹ Bij zijn vrienden Dick en Lena Alberts

De stadsreiniging werkt ook niet meer, geen auto's, af en toe een handkar, daar wordt het vuil opgeladen en in de plantsoenen gestort, of zooals hier op het zand. De riolering ook treurig geen energie om alles weg te pompen, met gevolg verstoppingen, W.C. niet te gebruiken. De menschen doen hun behoeften op de vuilnisemmer en deze wordt dan op het zand gelegd. Nu is het nog niet warm, anders was dit nog veel erger.

18 Maart

Zondagmorgen, ben niet naar de kerk gegaan, voel me nog niet goed, het spijt me wel, Dr. K. Dijk preekt in de Waalkerk, maar de verwarming is niet aan dat het is beter thuis te blijven. Lena en Dick en Gerrit zijn gegaan en ik ben bij Magda thuis gebleven, dat is toch zoo'n lief kind, niets geen last mee en erg bij. Nu zal ik straks naar Nienhuis gaan die hadden me te eten gevraagd. Voor de leden van wijk 5 en 6 is er 5 K.g. groenten per gezinlid beschikbaar gesteld, bieten en wortelen. Na de kerk naar Nienhuis gegaan, Mevr. Frankfort was er ook, die komt er wel meer te eten, ze was jarig, haar man ligt in de Valeriuskliniek, op wegens uitputting. Ze heeft ook geen eten en brandstof meer, gelukkig kan ze nu 4 x per week in de wijk ergens bij een gezin eten. Een gezellige dag gehad ondanks ik niet goed was, ze hebben sedert kort ook een noodkachel, werkt uitstekend.

's Middags gegeten, aardappelen met tuinboonen, ik was van plan met het avondeten weer weg te gaan, maar dat wilden ze volstrekt niet, ik wilde dan in ieder geval mijn brood halen, maar ook dat mocht niet, ze hadden een panbrood gekookt, gelukkig kon ik ze van dienst zijn met 2 aardappelen bonnen, de vorige Dinsdag toen ik er gegeten had, heb ik hun die ook gegeven. Er is toch verschil, toen Dienske me vroeg, werd erbij gezegd je moet je brood en boter meenemen, ik was niet anders van plan zei ik. De Nienhuizen praatten nergens over.

's Middags kwam de Heer en Mevr. Blaauw op bezoek, die heb ik er wel meer ontmoet, wonen in de Waalstraat, hun zoon is ook gevangen.

Hij heeft orgel gespeeld en gezongen, een prachtstem heeft hij. Tegen 8 uur weer naar Lena en Dick gegaan en gauw onder de wol gekropen. Het was vandaag pracht weer, ik heb in de erker gezeten, heerlijk in de zon.

19 Maart

Vandaag maar eens erin gebleven, het kost me wel moeite want er zijn al zooveel op kantoor afwezig.

20 Maart

Vandaag nog maar niet naar kantoor gegaan, ben wel wat beter, buiten geweest, prachtig helder weer. Vanmiddag naar de Pythagorasstraat geweest. Pa en Moe waren juist thuisgekomen, met een brikje, erg makkelijk bagage erin en naar het huis gebracht, tevens Rientje van de Singel gehaald, zoodat die ook weer thuis is. Mieke was een dag eerder gekomen.

Ina was wat overspannen, dat Lientje binnenkort hierheen zal komen, ze kan naar Friesland, maar ik voel er niet veel voor nu het zoo spannend wordt en ik denk dat het nu wel spoedig zal eindigen.

21 Maart

Uit kantoor naar Alberts gegaan, daar gegeten en afscheid genomen, gedurende die 2 weken erg prettig gehad met elkaar. Toen naar de Pythagorusstraatstraat gegaan. Rien is jarig, een heele visite, Ge, Fiemersma en Fie Endirk waren de heele dag hier. Wim¹²² ook hier blijven slapen, naast mij in bed. We hebben het konijn¹²³ wat nog over was gegeten.

22 Maart

Jo¹²⁴ van Piet Tjalma is gisteren overleden, ze wordt in Delfstrahuizen begraven.

23 Maart

¹²² Wim van den Boogaard, verloofde van Rien(tje) de Vries.

¹²³ Waarschijnlijk omdat de tweeling niet meer beschikbaar was voor gras en paardenbloemen te snijden voor hun langorige vriendjes.

¹²⁴Jo (Jacobje) van der Veer, kleindochter van Jan Bos de scheepsbouwer van Echternabrug, de Voogd van Pa de Vries na het vroege overlijden van de grootvader van Renny.

Sieb en Saakje zijn 12 ½ jaar getrouwd, ze wilden er niet aan doen.

Nu hebben ze ons voor vanmiddag gevraagd en zullen dan blijven broodeten.

Pa en Moe zijn in de loop van de morgen op stap gegaan, Moe is bij Sieb op de tandem gegaan, ze gaat dan eerst even naar Piet Tjalma op de Overtoom. Het stoffelijk overschot van Jo gaat vanmiddag op de Lemsterboot, Piet gaat mee, nu zal tante Gepke toch nog op de begrafenis kunnen komen. Mieke en ik en Rientje bij Wim achterop zijn tegen 3 uur naar de Singel gegaan. We waren net op weg toen werden we gewaarschuwd dat er weer fietsen gepikt werden, de vorige dag was ik het ook net ontlopen.

We zijn omgereden, toen we op de Prins Hendrikkade kwamen was het ook daar mis, toen hebben we de fietsen bij Verdoorn¹²⁵ neergezet.

Om 4 uur waren we op de Singel, er waren enkele prachtige bloemstukken o.a. van Jaap en Jo Dienske, ze waren er zelf ook, de Fabers, Fedde Schurer, Bolt, Fi met haar aanstaande. We kregen een borrel en vooroorlogsche cigarettten. Tegen 7 uur gingen we aan tafel, Sieb en Saakje, Pa, Moe, Mieke, Rien, Wim en ik. Een slaatje, erg lekker, wat zalm, majonaise, biet en eigen gebakken brood, kop soep, het was lekker. Daar het wat laat geworden was zijn we gebleven, Wim en ik hebben op de grond geslapen. De avond verder rustig doorgebracht.

¹²⁵ Vrienden van Siebold de Vries, die op de P.H..kade woonden.

De ware feeststemming is er toch niet, Renny er niet bij, Beverwijk, Alphen en Uithoorn ook niet present, misschien is de toestand als wij 12 ½ jaar getrouwd zijn beter.

24 Maart

De koningin is 10 dagen in het bevrijd gebied op bezoek geweest.

Het 3^e Amerikaanse leger is nu ook de Rijn over. Het weer is nog steeds prachtig, helder weer en warm. Vanmiddag naar Uithoorn geweest, 4 flessen melk en 3 pond lof meegenomen.

25 Maart

Elf maanden geleden Renny opgepakt. De Engelschen en Amerikanen zijn een groot offensief begonnen en op verschillende plaatsen de Rijn overgestoken. Het voornaamste punt bij Wesel, groote luchtvloot van transportvliegtuigen, de Russen bij Boedapest ook weer doorgebroken. Churchill was zelf aanwezig en stak de Rijn over. Zal dit de laatste ronde zijn? Als het nu maar kort is.

Vanmorgen naar de kerk geweest, Palmzondag, Pa is voor het eerst sinds

Kerstmis weer naar de kerk geweest. Uit de kerk in de tuin gezeten, 's middags ook, prachtig lenteweer. De tuin is al aardig. Hinke kwam, Jan¹²⁶ niet die moet zich weer schuilhouden, Donderdag zijn ze weer om hem geweest.

26 Maart

Vanmiddag bij Mevr. Kroeze geweest, Jan hebben ze ook gepikt, van de straat.

27 Maart

De heer Gerritse die gelijk met Renny van Vught op transport ging, is de 23^e Maart uit Sachsenhausen teruggekomen, met een trein aan het Centraal Station aangekomen.

Vanmiddag ging ik naar Zuid, bij de Rijnstraat waarschuwde men dat er fietsen gevorderd werden. Ik ging de Waalstraat in, in de Zuider Amstellaan kwam een Grüene met mensen en hun fietsen aan, tevens kwam er zoiets van de andere kant, zoodat ik er tusschen in zat, ik gooide mijn fiets tegen een huis en haalde mijn tasch eraf en liep weg. Die ene groene zag het en riep me dat ik ook mee moest, ik draalde wat doch liet mijn fiets staan en ging er vandoor, een paar dames die erbij stonden hielden er oog op, ik bekeek het vanuit de verte, de dames kwamen me waarschuwen dat ze weg waren en ik mijn fiets weer gepakt en er vandoor, dat scheelde maar een haartje, enfin oppassen.

¹²⁶ Jan de Vries, Renny's oudste broer uit Beverwijk.

29 Maart

Vandaag van het hoofdkantoor 10 K.gr. bieten, 10 Kgr. kool, 2 ½ K.gr. gorij gekregen. Van het Zweedsche R.K. weer een half wittebrood, 125 gr. margarine gekregen, dit krijgen we 5 x achtereen. Van de kerk hier gekregen 1 pond kaas en voor Rientje 2 pond bruine boonen en 1 pond haverhout.

Vanmorgen kwam Saakje bij me aan kantoor met de mededeling dat Jan en Jaap gisteravond om half 12 bij hun door een politieagent werden afgeleverd. Er waren bij die boer andere kinderen gekomen en nu hebben ze de jongens weggestuurd, een rare manier van doen.

Hoe het precies zit weet ik niet, ze hadden geen brief bij zich, er is wel door iemand die bij hun in de auto zat een brief aan Ds. Kunst meegegeven, morgenochtend ga ik direct daarheen. De jongens zagen er wel goed uit, echter wel onverzorgd, ze kwamen huilende op de Singel aan, hun dekens sleepten over de straat, een koffer bij zich plus hun nette waschgoed. Die auto heeft hun aan het politiebureau Adelaarsweg afgeleverd en zijn toen door een agent naar Amsterdam gebracht en deze wilde ze naar het bureau Centraal Station brengen. Maar Jaap zei, mijn oom woont hier, breng ons daar maar heen.

We vinden het allen geen handelwijze¹²⁷.

30 Maart

¹²⁷ De tweeling had een ontsnappingstunnel voor de ondergedoken knechten ontdekt en een verstoppe ambulance in de hooiberg. Ze waren te ondernemend.

Goede Vrijdag, naar Ds. Kunst gegaan, hij had wel een brief gekregen, maar die ter behandeling aan Mej. Grosheide gegeven, hij was ook niet te spreken over zoo'n wijze van doen. Hij had meer minder prettige ervaringen opgedaan over de menschen in de Wieringermeer.

De bonkaarten kreeg ik weer mee, tevens had Mevr. Kunst het Roode Kruis brood en boter dat deze week verstrekt was voor me bewaard.

Even bij Dick en Lena aangeweest toen naar de Singel, de bagage van de jongens opgehaald, vanmiddag zijn ze hier gekomen en blijven voorlopig.

31 Maart

Ik ga vanmorgen naar Uithoorn en blijf daar de Paaschdagen over. De Engelschen en Amerikanen maken fantastische vorderingen in Duitsland. Ik was over 12 in Uithoorn, er stond een zeer sterke wind en die had ik tegen. Om 4 uur weer op weg gegaan naar Ouderkerk waar ik Mieke zou ontmoeten, na 10 min. gewacht te hebben kwam ze en heb ik haar de melk, vleesch, brood, spinazie en sla overgedragen en ben toen weer teruggegaan, dit was weer een zware trap de storm pal tegen, maar lekkere boterhammen gegeten en goed geslapen.

1 April¹²⁸

¹²⁸ Pas in 1956 en 2018 valt Pasen weer op 1 april en Valentijnsdag op Aswoensdag, 14 februari.

Eerste Paaschdag, 's morgens naar de kerk geweest, een mooie preek van Ds. De Bruyne "De Heer is waarlijk opgestaan". Vanmiddag gegeten: groentesoep, biefstuk, spinazie, pudding. Naar de middagkerk geweest.

Wat een verschil met de vorige Paaschen, toen in de gevangenis. De geallieerden schieten hier ook aardig op eenige plaatsen in de achterhoek bevrijd.

2 April

Vanmorgen naar de kerk geweest, preek over: Jezus die door de gesloten deur in het midden der discipelen verschijnt.

Christus opent deuren, ook als wij geen mogelijkheden zien.

Vanmiddag gegeten: soep, sla met een ei, vleesch, doppers pudding. 's Avonds heb ik voor het eerst biest gegeten, erg lekker is dit. Ik voel me niet lekker, denkelijk kou gevat tegen 10 uur werd ik misselijk, van overgeven kwam het niet, wel dhiaree ben gauw onder de wol gegaan.

3 April

In bed gebleven, had 39,5, 's middags ging ik naar beneden naar de W.C., ik raakte daar van mezelf, had nog benul Jentje te roepen die pakte me van de grond en legde me op de divan daar kwam ik weer bij, dit is me nog nooit overkomen.

4 April

Vandaag een jaar geleden dat ik naar de Weteringsschans ging.

Wie had kunnen denken dat het meer dan een jaar zou duren deze scheiding?

Onze zorg is dan nog over Renny, maar de Heere zal ook voor haar zorgen.

Vandaag temp. 38.3 nog geen eetlust, even op geweest, het beviel me nog niet erg. Een paar sneetjes brood en wat rijst gegeten. Ze zijn hier erg best voor me.

5 April

Vandaag geen koorts meer, eet al wat meer.

6 April

De heele dag op geweest, voel me nog erg slap en ben erg afgevallen, wat gewandeld, ga morgen weer terug.

7 April

Ik zou juist weggaan toen arriveerde Jan Hartkamp met Lientje en Carla, toen zijn Jan en ik en Lientje achterop naar hier gegaan, nu is het hier in de Pythagorasstraat erg vol, de jongens, Lien en Rientje. Ik zal zien een huishoudster te krijgen dan kunnen we weer in ons eigen huis gaan, het zal wel niet meevallen een te vinden in deze hongersnood.

8 April

•

Vanmorgen met allen naar de kerk geweest. Jan preekte in Ouderkerk. Henk Dienske is in Halberstad overleden in Februari dit is in de buurt van Hannover. Een Duitser was het bij Bep¹²⁹ officieel komen zeggen. Doodsoorzaak¹³⁰ darmcathar en hartzwakte. Verschrikkelijk zo'n dierbaar leven weggenomen, wij staan hier weer voor een van die raadselen van Gods bestel. Van alle kansels in groot Amsterdam is het overlijden van Henk bekend gemaakt. Zijn vrouw en ouders houden zich goed.

9 April

Vanmiddag sprak ik Ds. Kunst hij had een brief voor me van de commissie uit Middenmeer, ze hadden de jongens maar teruggestuurd daar er andere kinderen waren die het meer nodig hadden en onze jongens niet ondervoed zijn. Ds. Kunst heeft de commissie hier terug laten schrijven o.a. dat het en zeer onvaderlandslievende daad was tegenover het gezin van Ommen. Vandaag weer naar kantoor geweest.

10 April

¹²⁹ Bep Dienske- de Die, vrouw van Henk Dienske

¹³⁰ Doodsoorzaak: Dit was de standaard oorzaak gegeven aan de overlevenden van concentratiekamp slachtoffers, i.p.v. mishandeling, verhogering, enz. Dienske overleed in Beëndorf bij Helmstedt een sateliet van het beruchte concentratiekamp Neuengamme.

20 K.g. aardappelen van de bank gekregen. Van een klant kregen we 1 ½ k.gr. ontbijtkoek en een 60 biscuits. Zutfen bevrijd, Deventer. 8 K.m. Geallieerden luchtlanding troepen ten zuiden van Groningen gedaald.

12 April

De Engelschen zijn de IJssel over, Zutfen, Meppel, Deventer en meer bevrijd. We moeten vanaf heden om 7 uur binnen zijn. Ze hebben bunkers laten springen.

Van Mevr. de Bussy, die lid van het Rode Kruis is, kreeg ik het advies eens naar de Heer Visser, Dir. voor het bijkantoor van de Twentse Bank in de van Baerlestraat te gaan. Die zijn vrouw is ook in Ravensbrück en had veel inlichtingen over het kamp. Nu ik ben er heel wat te weten gekomen, erg best lijkt het daar niet, ik krijg de indruk dat het in het mannenkamp Sachsenhausen beter is.

Vanmiddag bij Bep en Jo geweest, we hebben afgesproken dat we Maandag de 23^e bijelkaar ingaan, zij komen bij ons in de Alblasstraat.

Zij zijn toch maar met hun tweeën. Ik zal eerst de kachel in orde maken, de meeste menschen gebruiken een zogenaamde kookbus die wordt in de kachel gezet en verbruikt weinig brandstof.

13 April

Vanmiddag Lena gefeliciteerd, ze ziet er erg slecht uit, diphterie gehad erg veel menschen hebben daar last van. Ik was loopende, had mijn fiets hier in de buurt in een huis gezet, daar ze weer aan het vorderen waren. Pres. Roosevelt plotseling overleden.

14 April

Concentratiekamp Buchenwald bevrijd 25.000 politieke gevangenen vrij.

Vanmiddag geholpen door Dick de haardkachel verplaatst en het salamandertje er voor in de plaats gezet, want daar moeten we straks op koken.

15 April

Vanmorgen naar de kerk geweest Dr. Berkouer preekte op het laatste van Psalm 27, Vertrouw op den Heere en Wees sterk. De preek stond in het teken voor het einde der oorlog.

De organist speelde voor de dienst de treurmars van Alexandre Guilmant naar aanleiding van het sterven van president Roosevelt.

Arnhem, Groningen, Beilen en meer plaatsen bevrijd, in Zwolle en Apeldoorn wordt gevochten.

16 April

Leeuwarden, Heerenveen, Dokkum bevrijd. Het is gewoon zomerweer, gisternacht flink geregend en nu weer pracht weer. Vanmiddag met Bep in het huis geweest a.s. Zaterdag zullen we overgaan. Vandaag 5 pond zuurkool, 10 K.g. bieten en 20 K.g. hout van kantoor gekregen.

17 April

Vanmiddag kwam ik in het huis en daar lag een briefkaart in de bus, van mevr. Visch, uit R'dam, die berichtte dat Renny sedert medio Februari het naar lichaam en geest goed maakte. Wat een blijdschap na ruim zeven maanden niets van haar gehoord te hebben dit verblijdende nieuws. Ondanks de successen was ik toch niet zoo gerust, er komen nu er concentratiekampen bevrijd worden ook veel gruwelverhalen los. Kroeze is de vorige week vrijgekomen, zijn schoonzoon is tijdens een transport ontsnapt.

5 pond merg van het hoofdkantoor gekregen. Sneek, Harlingen en andere plaatsen bevrijd, ze zijn in de buurt van Amersfoort ook, het komt al naderbij. Het weer is iedere dag schitterend, fraai zomerweer. De groente vliegt uit de grond, toch is ze duur.

Sla 30 ct. per krop, bloem-kool f.5.50 per stuk, andijvie en spinazie f.3.00 per pond, rhabarber f.8.- per pond tarwe f.18.- per pond aardappelen f.400.- per mud. De illegale pers waarschuwt die boeven.

19 April

11 maanden is Renny van hier, het zal nu wel niet lang meer duren, zoover ik kan nagaan is hun kamp nog niet bevrijd.

•

Jan en Hinke waren vandaag hier, zijn vannacht hier overgebleven.

21 April

Vanmiddag vertrokken met de jongens uit de Pythagorasstraat.

We zijn daar vanaf 7 October geweest, hebben het goed gehad. Het was voor Pa en Moe op den duur te druk Rientje, ik en de jongens in huis. Om een huishoudster te vinden valt in deze tijd niet mee, men kan wel een krijgen die een onderdak moet hebben, maar zoo iemand heeft natuurlijk niets geen levensmiddelen en van de bonnen kan men niet leven. Het leek me de beste oplossing om Bep en Jo in huis te nemen. Ze hebben de bonkaarten van de 4 kinderen, brandstof hebben ze niet en de centrale keuken die nu nog maar om de andere dag voedsel verstrekt houdt a.s. Dinsdag geheel op.

Voor een groot deel der bevolking is dit een ramp, daar de meeste menschen vanwege de brandstof op is daar op aangewezen zijn. Om 2.30 was ik thuis, de jongens kwamen even later, ik was op de fiets, heb thee gezet op de wonderkachel of kookbus, dat ding doet het uitstekend het gaat minstens zo vlug als op gas, alleen gaat er maar een pan tegelijk op. Bep kwam al gauw. Vrijdagmiddag (gisteren) was ik ook hier met haar om vast het een en ander, bedden enz. in orde te maken, Mevr. Dienske heeft ook geholpen. De jongens zijn direct aan het hout zagen gegaan, de heele middag zijn ze bezig geweest en een flinke partij gezaagd. Het moeten kleine stukjes zijn want er zit in de kookbus maar een kleine vuurpot. We hebben aardappelen met sla gegeten, lekker gesmaakt. Voor de kinderen is 5 liter melk beschikbaar gesteld per kind dit is wel fijn, ik heb nu 3 liter opgenomen en hebben we morgenochtend pap van tarwe. Van het Rode Kruis deze week half wittebrood en de kinderen bovendien 1 ons rijst en havermout gekregen, dit is een heele uitkomst want op de bon krijgen we maar een half brood per week per persoon, 1 K.g. aardappelen en 1 ons kaas. Van de bank gehad 10 pond prij en 5 pond lof. De Engelschen en Canadeezen zijn 3 Km. van Amersfoort.

De Duitsers hebben de Wieringermeer onder water gezet door de dijk op te blazen. Een ontzettende ramp, het koren stond al aardig boven de grond en het koolzaad stond al in bloei, gelukkig dat de jongens daar niet meer zijn. Verder staat alles rondom de stad blank. Vannacht sedert meer dan een jaar op ons eigen bed geslapen. Vanmorgen om 8.30 ontbeten, Jo en Bep hebben in het kleine kamertje van Lien geslapen, ze wilden liever beneden slapen nu ging het wel.

Lientje komt morgen hier. Met elkaar naar de Waalkerk geweest. Dr. Kunst had een mooie preek. Koffie gedronken met koek, ik had nog een paar stukken bewaard van die koek die we laatst gekregen hadden, misschien krijgen we binnenkort nog wat, gisteren kregen we van die zelfde klant 3 pakjes zoetmiddel, gelijk aan 4 ½ pond suiker.

Suiker hebben we al in geen maanden gehad. Vanmiddag aardappelen met stoof en rauwe lof gegeten. De jongens zijn bijzonder lief, ze spelen de heele dag met de fliposcoop.

Jo en Bep zijn vanmiddag naar de kerk geweest, ik bij de jongens gebleven. Vanavond de Vlaanderens hier gehad. We hebben melk op de bon gekregen van de kinderen, 5 liter per kind. Dat is een uitkomst. Gisteren van de kerk een brood gekregen.

23 April

Sieb en Saakje hebben Lien vanmiddag gebracht nu is het stel weer compleet, ze slaapt naast mij op Renny's plaats. De jongens zijn weer naar hun oude school¹³¹ gegaan, ze hebben 's morgens school, 's middags gaan ze op school eten, ze hadden er niet veel zin in. Het eten was hun niet bevallen, Jan had het weggegeven¹³².

24 April

Lien ook weer naar haar eigen school¹³³ gegaan, ze vonden allemaal dat ze zo dik geworden was, ze ziet er ook best uit, vanmiddag is zij ook evenals de jongens naar school gegaan om te eten, erwtensoep was het maar de jongens vonden het weer niet lekker, het is ook niet veel soeps¹³⁴, aardappelschillen met een paar erwten.

Gisteren hadden we hier voor het laatst eten van de gaarkeuken van Bep en Jo.

Dat was schillensoep, afschuwelijk. Vanmiddag van Sieb een zak aardappels gehaald. We hebben pas om 7.30 gegeten, de kookbus wilde niet erg, maar enfin het is tenslotte toch voor elkaar gekomen.

¹³¹ De Dr. J.C. de Moorschool in de IJsselstraat, 2^e klas.

¹³²Toen de tweeling de boterhammen, die Oma had meegegeven, deelden met hun buurtgenoten onderweg naar de Wieringemeer, kregen zij te horen dat ze NSBers moesten zijn.....

¹³³ Bugenhagenschol, 5e klas

¹³⁴ Ergens toch nog een gevoel voor humor....

De familie Hillers heeft ook van Visch's zoon bericht gekregen over Nel. De Russen zijn al zoowat in het centrum van Berlijn, ze hebben Oranienburg (kamp Sachsenhausen) ook al.

25 April

Een jaar geleden is Renny vastgehouden, wat een jaar, dat zullen we niet licht vergeten, wat is er ontzettend veel gebeurd in dat jaar. Misschien zijn ze nu wel bevrijd, de Russen zijn er tenminste dichtbij. Het grootste deel van Berlijn is al in Russische handen. Hier staat het weer stil, ze zitten al bijna een week voor Amersfoort. Ze zullen nu met bommenwerpers pakketten levensmiddelen neerlaten, wat zal daarvan terecht komen?

Deze week krijgen we van het Rode Kruis 400 gr. witbrood, 125 gr. boter, 250 gr. erwten, 125 g. haveremout, 250 gr. smeerkaas, deze laatste 2 zijn voor de kinderen bestemd.

Er is een nieuwe melkbon uitgekomen, zoals wij hier zijn krijgen we 2 ½ liter per dag.

Als er nu maar melk komt, enfin we hebben Zaterdag al 3 liter hiervan opgenomen.

26 April

De Engelschen willen met bommenwerpers levensmiddelen in pakketten hier afwerpen, wonderlijke manier. Volgens mij is er iets gaande, er zijn al een paar dagen totaal geen krijgsverrichtingen hier gaande, de bevrijding van de 3 groote steden is tot Amersfoort tot staan gekomen.

28 April

•

Vanmiddag naar Ate en Mimi geweest, ze liggen alle 3 op bed wegens diphtherie.

Himmler heeft capitulatie aangeboden aan V.S. en Engeland, afgewezen omdat het niet ook aan Rusland is aangeboden, gisteren 53 pakjes Virogeen gekregen van een klant voor iedere bediende van ons kantoor, dit is een krachtvoedsel, bevat 125 gr., kost 50 ct. Per pakje, een mooie aanwinst ruim 14 pond.

29 April

Vanmorgen met zijn allen naar de Buiten-Amstelkerk¹³⁵ geweest.

Ds. de Graaf. 's Middags er weer met elkaar geweest Prof. Waterink.¹³⁶

Deze dag staat geheel in het teken van de bevrijding. Musolini gepakt en met 6 ministers terechtgesteld, Hitler¹³⁷ stervende, Göring¹³⁸ terechtgesteld.

¹³⁵ Albert Cuypstraat 182, in 1962 afgedankt.

¹³⁶ **Jan Waterink.** Pedagoog. Hij testte de 6e klas van de lagere school voor welke middelbare school opleiding zij geschikt waren. Hij heeft zelf nooit kinderen gehad.....

¹³⁷ Hitler pleegde zelfmoord op 30 april '45

¹³⁸ Luchtmaarschalk Hermann Goering pleegde zelfmoord oktober 15, 1946

30 April

Brief uit Rotterdam gekomen van Jaap Denecht, die woont in de buurt van Visch, en is daar persoonlijk geweest om bijzonderheden.

Het blijkt een man te zijn, ik was in de veronderstelling dat het een dame was die ontslagen was en wist niet beter of Renny was in Ravensbrück, ik ben blij dat dit niet zoo is en ze met die 400 vrouwen toen is doorgedaan naar de schoone stad München. Ik was daar indertijd ook, maar onder wel geheel andere omstandigheden. Vandaag kwam het bericht door dat München zonder slag of stoot door het 7^e Amerikaanse leger bezet is.

Nog steeds niets van oorlogshandelingen te merken hier. Gisteren zijn de eerste vliegtuigen met voedsel gekomen en hebben hun kostbare last onder gejuich der bevolking laten vallen in Den Haag, Leiden en R'dam, elk toestel neemt voor 3280 menschen eten mee, voldoende voor 24 uur.

Gisteren is er vanaf de kansel een beroep gedaan op de broeders en zusters die nog voorraad hebben daar iets van af te staan voor hen die hongeren, enkele zijn al van honger omgekomen, voor andere komt hulp te laat, velen zijn er die door voedsel van de hongerdood kunnen gered worden.

Vanmiddag heb ik ook iets gebracht in de Waalkerk, er was erg veel gebracht.

Een bericht van geboorte gekomen van Uithoorn de 27e is er een dochter geboren Karolina Jantina¹³⁹, vlug is dit bericht overgekomen.

1 Mei

Men was in de veronderstelling dat vandaag de capitulatie wel een feit zou worden.

Dit is niet gebeurd, maar het zal wel niet zoo lang meer duren.

Nu is Renny nog eerder bevrijd dan wij, ik vind het ook prettiger dat ze door de Amerikanen zijn bevrijd dan door de Russen. Vanmiddag even met Lien naar de Pythagorasstraat geweest, zij op Renny haar fiets, ze kon er net bij toen we het zadel op het laagst gezet hadden. Ik heb nu niet veel tijd meer over, iedere dag houthakken.

En steenkool kloppen voor de kookbus, opletten of het nog wel goed brandt, het is een toer om het eten erop klaar te krijgen, we eten soms na 7 uur.

2 Mei

Hitler is dood, is officieel bekend gemaakt, Donitz is opvolger. Het is een duistere zaak. Vandaag zijn de bommenwerpers boven Amsterdam geweest en hebben op Schiphol de pakken levensmiddelen laten vallen. De bevolking was opgetogen van vreugde, de scholen liepen leeg. Lien heeft op de ringbaan gestaan en kon zien dat de pakketten vielen.

¹³⁹ Karolien heeft dit handgeschreven dagboek van Dick, als eerste, in MS Word getypt, voor deze verdere bewerking.

Er is met de Duitschen een regeling getroffen van de voedselvoorziening. Rotterdam wordt ervoor vrijgegeven (de haven) en uit het Zuiden komt ook, gelukkig, want de nood is hoog gestegen.

3 Mei

Vanmorgen weer bommenwerpers met voedselpakketten boven de stad geweest, op Schiphol hun lading laten vallen, Jaap en Jan hebben nu met hun klas op de Wandeldijk gestaan, er werd gezwaaid met vlaggen en lakens.

Velen kwamen de tranen in de oogen. Het IJsselmeer wordt ook weer bevaren en kan er uit de Noordelijke provincies ook weer voedsel komen, de Canadezen komen met vrachtauto's levensmiddelen enz.

Dit alles is bereikt door een conferentie van geallieerde leiders waar onder Prins Bernhard en Seyss-Inquart¹⁴⁰ en de Duitsers. Vanmorgen met Lien naar Lampe geweest om een zomer-manteltje te kopen, een jasje nieuwe samenstelling f.27.50.

4 Mei

De Koningin en Prinses Juliana in Breda aangekomen per vliegtuig. Van Sieb een zak aardappelen van 30 K.g. gekregen de vorige week ook zoo'n kwantum gehad we kunnen hier heel wat aan. De laatste dagen is het erg koud, na de warme dagen valt dit dubbel tegen.

¹⁴⁰ **Seyss-Inquart**: aangesteld als Nazi gouverneur voor Nederland.

5 Mei

Een dag om nooit te vergeten, gisteravond kwam het bericht al door dat het Duitse leger hier in het Westen gecapituleerd had.

Doch hedenmorgen was het officieel.

Overall hingen de vlaggen uit, de melkboer (de Ridder) deelde op de straat kleine Engelsche en Amerikaanse vlagjes uit. Ik ging op gewone tijd naar kantoor, het was toch zoo ontroerend, alles in feeststemming, je kunt het je maar niet indenken dat het nu werkelijk afgelopen is die ellende.

Toen ik langs het Weteringplantsoen kwam, lagen er op die plek waar laatst die menschen gefusilleerd zijn, bloemen, de tranen springen je in de oogen en zoo ging het de heele dag.

Op kantoor niet veel gedaan er kwam geen klant. Om 11 uur gingen we weg, ben toen naar de Pythagorasstraat gegaan om voor Pa en Moe naar Uithoorn te gaan, een bord bruine boonen gegeten en toen op weg, was daar 1.30. Alles in feeststemming de burgemeester N.S.B.er was door de N.B.S. gevangengenomen en 's middags werd de oude burgemeester feestelijk ingehaald.

Heb de nieuwe nicht gezien, een klein popje. Riek maakt het goed. Mieke was er nog, ze blijft deze week nog en gaat dan direct na haar verjaardag naar Ina, die heeft haar hulp erg noodig. Voor Pa en Moe 3 fles melk en een brood en voor ons ook een brood gekregen. Was 6.30 weer thuis. Lien is vanmiddag naar de Singel gegaan voor een weekend, Hillie vind het erg prettig dat ze komt. Het is wel een historische dag deze 5e Mei, de bevrijding en juist een jaar geleden werd ik uit de gevangenis ontslagen.

Vanavond 8.15 gingen we naar radio Oranje luisteren in de Rijnstraat, staat voor een open raam een toestel en heel veel menschen stonden te luisteren, plotseling holden allen weg. Er kwam een Duitse auto aan die joegen de menschen weg, een paniek, geen ongelukken.

6 Mei

Zondag morgen, met elkaar naar de Waalkerk geweest. Dr. Ringnalda preekte over een tekst uit het lied van Mozes. "De Heere is een krijgsman". Ontzettend veel volk in de kerk, erg indrukwekkend. A.s. Woensdag worden in alle Protestantse kerken om 10 uur dankdiensten gehouden.

We zijn nu in afwachting der Engelschen, vanmiddag wordt het verdrag getekend in Hilversum. De Duitschers moeten nog ontwapend worden en ze moeten de springladingen onder bruggen en dijken verwijderen, de N.B.S. is door hun erkend als officieel leger.

Vanavond bij Vlaanderen geweest, Wim was jarig, hijzelf is nog buiten. Engelsche thee gedronken, dat hadden ze van Plonie, die helpt op Schiphol met de pakketten, vandaag zijn er ook weer neergekomen.

7 Mei

Vanmiddag 12.30 hoorden we op kantoor: “daar zijn de Canadeezen”, we holden allen weg, jawel daar kwamen de eerste tanks een kleine voorhoede, enorm enthousiasme, onder de bloemen, ‘s middags de Dam vol mensen, plotseling begonnen een paar moffen te schieten, groot paniek, veel slachtoffers, de N.B.S.¹⁴¹ mengde zich in de strijd. Het is onbegrijpelijk zooveel N.B.S. mensen er zijn, allen goed bewapend. Het was weer een grootsche dag, vanavond kwam het bericht door dat het heele Duitsland leger heeft gecapituleerd. Nog even bij Nienhuis geweest, Hilje was jarig.

8 Mei

Vanmorgen om 10 uur weer van kantoor gegaan, er kwamen nu heel wat Engelschen de stad binnen de wagens afgeladen met publiek dat mee reed, onbeschrijfelijke stemming.

Renny moest dit eens kunnen zien.

Jan is vanmorgen met een Candadeze auto meegereden, van de Weesperzijde tot in West, hij wist daar de weg niet maar kwam natuurlijk wel thuis, na het eten ben ik met de kinderen naar de verdere intocht gaan kijken.

Prachtkerels zijn het, heel wat beschaafder gezichten dan van de moffen. De kookbus deed het vandaag weer eens niet, rooken, het leek wel schoorsteenbrand, bij Vlaanderen gekookt.

9 Mei

¹⁴¹Waarschijnlijk heeft de N.B.S. dit uitgelokt.

Vanmorgen met z'n allen naar de Waalkerk geweest, er was in alle Protestantse kerken dankdienst. Dr. Kunst ging voor, de kerk was stampvol, zoo vol is het nog nooit geweest, ontzettend, de preekstoel was versierd met oranje.

Er werd in alle kerken over psalm 46 gepreekt. Wat was het Indrukwekkend. Dr. Kunst memoreerde nog dat met de capitulatie gezongen is: Doch gij mijn ziel het ga zoo ik wil, stel U gerust en zwijg Gode stil. Verschillende mensen die steeds ondergedoken waren, weer aanwezig, o.a. Brandt, die ter dood veroordeeld was met Ds. Van Ginhoven, zijn toen uit de gevangenis in Rotterdam bevrijd.

Vanmiddag met Lien naar de Dam geweest, daar was zingen van zangverenigingen, even bij Pa en Moe aangeweest. Rien was naar de Singel, in de (Watergraafs)Meer was niet veel van de Canadeezen te zien.

Vanavond met de jongens naar de Maasstraat geweest, er was daar een soort kermis, draaiorgel, veel gedanst en gezongen, leuk gezicht het volk dat nu loskomt.

Albert Heyn verkocht korstjes, ieder kon 3 krijgen, maar er stond een rij, het was geen doen er van machtig te worden, maar Jan heeft het wel klaar gespeeld, hij heeft Jaap en Lien ieder een gegeven.

10 Mei

Twaalf jaar geleden in het huwelijk getreden met de Schutzhaftlinge Renny de Vries. Er zal bij haar ook wel heel wat omgaan op deze dag, wat een verschil die dag en vandaag. Gelukkig is de toekomst niet meer zoo donker en kunnen we onze lieveling binnenkort weerzien, wat een vreugde zal dat zijn al ben ik dankbaar dat het met onze stad zoo wonder goed is gegaan, toch is mijn vreugde nog niet volkomen. Goed hebben we het gehad die 12 jaar, nu besef ik dit pas naar waarde, geve de Heere dat we straks ons 12 ½ jarig feest met elkaar mogen vieren.

Vijf jaar geleden werden we overweldigd, ook deze dag zal in ons geheugen gegrift blijven. Het is vandaag Hemelvaartsdag, ben niet naar de kerk geweest, maar heb pannenkoeken zitten bakken, er is geen brood, deze week is nog zorgelijk met het voedsel.

Doch er is heel wat binnengekomen, meest uit de lucht, dit zal aan het eind van de week gedistribueerd worden. Vanmiddag naar de Lutherkapel geweest, wijding uur, de dominee sprak over een tekst uit Jesaja 14 vers 16. Is dat die man die de aarde beroerde, die de koninkrijken deed beven. Het Hollandsche en Engelsche volkslied gespeeld, ook speelde de organist het Canadeze en Amerikaansche volkslied.

Het is warm zomerweer de laatste dagen, heb vanmiddag nog met de kinderen even op het zand gezeten.

Wim van de Boogaard (St. Luciensteeg) is Maandag op de Dam door een Duitse kogel dodelijk getroffen, vreeselijk, er zijn 19 dooden en 119 gewonden. Die smerige moffen¹⁴² begonnen plotseling te schieten.

¹⁴² Dit was waarschijnlijk door de B.S. geprovoceerd.

Eenige kamerleden, waaronder Jan Schouten en oud minister van Dijk zijn per vliegtuig hierheen gekomen uit het concentratie kamp Sachsenhausen.

11 Mei

Bericht gekomen dat we als gratificatie 5 % van het jaarsalaris plus f25.- voor ieder kind krijgen.

12 Mei

Vanmiddag naar Uithoorn geweest om groente, hier is nog steeds niets in de winkels.

Heb er 6 pond spinazie gekocht à 0.75 per kilo, 5 kr. sla, 16 ct. per stuk, (vastgestelde prijs). Brood ook niet te koop hier, van Jentje een brood gekregen.

Mieke was Woensdag naar Ina gegaan, het plan was na haar verjaardag te gaan, doch daar Ina niet zoo goed is en de dokter denkt dat het wel eens eerder kan komen is ze verder gegaan.

Terug langs de Amstel gegaan, bij Nes werd er bij de melkfabriek karnemelk verkocht, men kon iedere hoeveelheid krijgen, bij een kruidenier 2 flesschen geleend deze gevuld en leeggedronken, weer laten vullen, kosten 60 ct. heerlijke roomkarnemelk, de 2 volle flesschen mee naar huis genomen.

13 Mei

Jo is vandaag jarig. Vanmorgen naar de kerk geweest, er was Heilig Avondmaal. Tijdens den dienst werd ik erg naar, met Bep en Jo weggegaan,

even languit gelegen, toen naar huis gegaan een uur geslapen, tegen eten opgestaan ben nu weer opgeknapt.

Ik denk dat ik oververmoeid was, die tocht van gisteren in de hitte, die massieve banden rijden zoo zwaar, ik was 7 uur thuis, na het eten de jongens gebaad, kolen geklopt, vandaag is het ook erg warm, dat zal wel de oorzaak zijn. Ate, Mimi en Hansje hier vanmiddag geweest. Vanavond bestond de visite uit de Vlaanderens, Boeser, Jan en Be, van der Weijden en vrouw en het echtpaar Deb?

Om 9 uur bij Zwart het luchtpakket gehaald, we kregen (gratis) 2 pond margarine, 1 plak chocolade, 5 pond gedroogd vleesch, wat een zegen.

14 Mei

Vandaag het vleesch gegeten, het is fijn gemalen, ziet eruit als kazen, een nacht in water gezet, 's middags ervan in de erwtensoep gedaan en vanavond het met wat vet gebraden, een heerlijke pan jus, het smaakt best.

Er zit van alles in de pakketten, ieder krijgt 1 ons boter en 50 gram chocolade, verder bacon of vleesch, eierpoeder of kaas, in verschillende pakken zitten sigaretten, snoep enz. Vanmiddag 5 witte brooden van het Zweedsche Rode Kruis gehaald, er kwam net een Canadeze vrachtauto met blikken biscuit, heb geholpen met Lossen, we krijgen een dezer dagen 900 gram per persoon geweldig.

Wim belde me vanmorgen op dat de familie op de Pythagorasstraat vandaag niet ontving inziens Mieke haar verjaardag daar ze er toch niet was. Ik was van plan geweest met de kinderen er naartoe te gaan.

15 Mei

Vanmiddag met Lien naar de Nieuwe kerk geweest, daar was een dankdienst in het Engelsch voor de Canadeezen, enkel voor genoodigden, daar ik de koster ken, zijn we er ook in gekomen, het was interessant.

Ds. Dijkstra had de leiding, voorts sprak een geallieerde legerpredikant, alle dominees in toga aanwezig, autoriteiten. Jo van de Nuis zong er, veel gemeentezang. Lien vond de rokjes van de Schotten erg grappig.

Een broer¹⁴³ van Lena Alberts die indertijd naar Canada gingen en met J. Edward is getrouwd stond plotseling voor Lena's neus, is in het Canadeze leger, als sergeant bij het hoofdkwartier van Prins Bernhard, men treft heel veel Hollanders in Candeze dienst hier aan. Jan van de Linde had hij in Londen ontmoet, schijnt ook hier te zijn.

16 Mei

Van de regering gekregen 900 gram biscuits per persoon, alzoo kregen wij 18 pond een kussensloop vol, ze zijn heerlijk, erg hard, maar zeer voedzaam,

er schijnt gemalen pinda door verwerkt te zijn, het was gratis. Voorts ½ pond suiker op de bon gekregen, dit hebben we ook lang niet gezien.

17 Mei

¹⁴³Klaas (Nick) Buddingh getrouwd met Sjana Edward.

We eten gedeeltelijk van de gaarkeuken, deze werkt weer en het eten is veel beter.

Jo en Bep hadden nog kaarten, 6 stuks en daar krijgen we 3 liter op, het was capucijnersoep. Ik heb het gehaald bij hun in de buurt, maar zal het morgen laten overschrijven op de keuken in de van de Helststraat, vandaag lukte dit niet er stond zoo'n lange rij.

De kinderen eten nu ook weer op school, daar het eten beter is. Vanavond in de Pythagorasstraat geweest, Miep de Wit was er, is ook uit de Wieringermeer weg en is bij haar zuster Elly in, die nu weduwe is.

18 Mei

Een hulp voor het werk hier gehad, ik wou het huis een goede beurt geven, als Renny thuiskomt, vind ik het niet prettig als het zoo'n rommel is. Vandaag weer capucijnersoep van de gaarkeuken gehaald, ze was best. Pap van de biscuits gegeten, lekker, brood is schaars. Bij Waaning¹⁴⁴ een zoon geboren.

19 Mei

Een jaar geleden ging Renny naar Vught, waar zal ze nu zijn, in München, Zwitserland, of waar ook, ze zal het in ieder geval beter hebben dan een jaar geleden. Er zijn wel al enkele mensen terug, politieke gevangenen, meest vooraanstaande, zoals Generaal Winkelman, Schouten, oud-minister van Dijk, Drees, Vorrink.

¹⁴⁴Bernissestraat 41, Wil Waaning †2009?

Ook zijn er namen gepubliceerd, meest gevangenen uit Buchenwald, de afschuwelijkste verslagen leest men in de kranten over de kampen.

Vandaag vet en vleesch gekregen, versch en in blik.

20 Mei

Vanmorgen met elkaar naar de kerk geweest, Dr. Wielinga preekte.

Lien is met de Pinksterdagen bij Oma.

Vanmiddag ouderwetsch gegeten, aardappels, vleesch en vette jus, sla, pudding van virogeen na.

Het is al te merken dat het voedsel beter en meer is, lang niet zoo hongerig.

Vanavond Henk en Hilje Nienhuis hier gehad.

21 Mei

2^e Pinksterdag, geen mooi weer, de heele dag regen, een groot verschil met vorig jaar toen was het de Pinksterdagen prachtweer, ik was toen met de kinderen bij Ate en Mimi. Vanavond Lien van de Pythagorasstraat gehaald, Rien was in verband met Wim zijn verjaardag op de tandem naar de Singel gegaan. Jan en Hinke waren er gisteravond geweest op de motorfiets. Jan heeft zich nogal verdienstelijk gemaakt voor het ondergrondsche werk.

Jentje was gistermorgen komen zeggen dat Woensdag in Alphen een zoon¹⁴⁵ is geboren 8 pond, nog geen bijzonderheden bekend.

¹⁴⁵ Herman Johannes Hartkamp 16-05-1945
08-11-1996

22 Mei

Lien jarig, helaas haar 2^e verjaardag zonder Renny. Ik heb niets bijzonders voor haar kunnen kopen, ze moet het maar tegoed houden. Van Juffrouw Schaverus kreeg ze een aardige houten armband. Van Jo en Bep een gulden. Moe kwam met Saakje op de tandem, van Pa en Moe kreeg ze een spaarbankboekje met f5.-, van Saakje een fleschje odeur.

Van Waard Fockink nog een flesch limonadesiroop gekregen, zoodat ik voor de kinderen limonade kon schenken. 's Avonds Cor en Dick geweest, Hillie is hier blijven eten en slapen.

23 Mei

Lien heeft Hilde vandaag naar de Singel gebracht en is toen naar mijn kantoor gekomen en met mij naar huis gegaan. Deze dag is een dag van goede boodschap, Goddank Renny is bevrijd, dit groote nieuws kwam Hinke vanmiddag vertellen, een dame¹⁴⁶ die in Beverwijk woont was bij Jan en Hinke geweest en vertelde dat ze de 28^e April door de Amerikanen bevrijd werden.

¹⁴⁶ Kek IJzerdraat. Gelijk met Nel Hillers op 22 mei in de van Breestraat gearresteerd.

Renny zag er best uit en had zich met enkele anderen bij de U.S.A. luchtmacht¹⁴⁷ aangesloten, om zodoende eerder naar huis te komen, pracht idee, ik zie haar vandaag of morgen in Amerikaans uniform binnenstappen. Die juffrouw zag er wat kleeding betreft niet best uit, ze had ook een slechte reis gehad. Wat een blijde tijding. Oproep gekregen van de B.S.¹⁴⁸ ben er naartoe gegaan, de school op het Daniel Willinksplein, het was de bedoeling N.S.B.ers die daar binnengebracht worden te bewaken, 24 uur wacht en 24 uur vrij, het bleek dat men menschen genoeg had.

¹⁴⁷ Het was het US Army War Press Corps.

¹⁴⁸ Binnenlandsche Strijdkrachten

En daar ik op kantoor slecht gemist kan worden en het wel aanbeveling verdient zooveel mogelijk thuis te zijn, met oog op de thuiskomst van Renny en er in huis ook veel te doen is, vond men het verstandig dat ik bedankte, als het noodig mocht wezen, konden ze over me beschikken heb ik afgesproken. Twee uur weggeweest om eten te halen, ½ uur gewacht, het was biscuitpap, ze was heerlijk, veel suiker erin. Het voedsel wordt steeds beter.

Epiloog

Renny van Ommen-de Vries kwam gezond en wel thuis in de Alblasstraat op 23 mei, 1945. Een dag na haar dochter, Lien's 11^e verjaardag. Het blijde nieuws ging als een lopend vuur door de Alblasstraat en overal werden de vlaggen uitgestoken. In de Griftstraat werd van de achterkant, naar de Alblasstraat toe gevlagd.

Dick van Ommen is te vroeg overleden in 1956, op 57-jarige leeftijd. Renny is op 92-jarige leeftijd naar haar tijdelijke rustplaats gegaan bij haar man, net na Kerstmis 1993.

Alfabetische lijst van namen in Dagboek

		Dagboek Dick van Ommen		
Achternaam	voornaam	Geboorte jaar	adres	relatie tot Dick van Ommen
Alberts	Dick		Griftstraat 46 II	vriend
Alberts	Judith, Corrie, Hans, Gerrit, Magda	1933-1943	Griftstraat 46 II	dochters/zonen
Alberts-Buddingh	Lena		Griftstraat 46 II	vrouw v. Dick Alberts
Allaart			Rivierenbuurt	Waalkerk
Anken van	Ina		?	tante van Renny
Baan van den	koster		Keizersgrachtkerk	koster
Behrens	Hans Joachim	1917	SD Den Haag	Obersturmführer
Berkouer	Dr.		Amsterdam	Gereform. Dominee
Biamond	Peter	1937-1964?	Alblasstraat 49 hs	vriend van tweeling
Blaauw	familie		Waalstraat	
Blanken	Evert	1917-1945	Rivierenbuurt	Gefusilleerd Rozenoord
Boerkool			Watergraafsmeer	Gereform. Dominee
Bokma	Schoolmeester, lagereschool		bij Sportstraat	jaap in 1e klas
Bolt				vriend van Siebold de Vries
Bolte-Willemsen	Mevr.		Arnhem	Vught gevangene
Bont	Juffrouw		Watergraafsmeer	naaister
Boogaard van den	Wim	1913	Amsterdam	a.s. zwager
Brandenburg	Cor, Josien, Anneke		Alblasstraat 47 II	vrienden/buren
Broers	Hanni	1934	Alblasstraat 46?	buurmeisje
Brug van	Gurbe en Jans		Houtmankade	Mastmaker
Bruijne	Ds.		Uithoorn	Gereform. Dominee
Buddingh	Klaas en Sjaan Buddingh -Edward		Canada	broer van Lena Alberts
Bure	Juffrouw		?	Waalkerk?
Colijn	Hendrikus		den Haag	minister, politicus
Daams	Mevr.		Amsterdam	Vught gevangene
de Vries- de Rijk	Riek (Rika Johanna)	1915	Uithoorn	schoonzus

Dekens	Klaas		Schagerweg 25, Middenmeer	tweeling ingeboerd '45
Die de	Frits		Waalstraat	zwager Henk D.
Dienske	Henk	1907	Dintelstraat	LOLKP
Dienske	Jaap		Westlandsgracht	verzet
Dienske	Johan en Jo		Alblasstr 40 huis	ouders. Henk&Jaap
Dienske-de Die	Bep		Dintelstraat	echtg.Henk
Dienske-Hillers	Jo		Westlandsgracht	echtg.Jaap
Dijk	Dr. K.		Amsterdam	Gereform. Dominee
Doornbos	Ds.		Amsterdam	Gereform. Dominee
Eck van			Haarlem	familie van Dienske
Fabers				vriend van Siebold de Vries
Ferwerda	dominee		Keizersgrachtkerk	Geref. Dominee
Fopma			Haringvlietstraat	Waalkerk
Frankfort	Mevr.		Rivierenbuurt	Waalkerk
Geel	Catharina	1938	Alblasstraat 52 II	Waalkerk/ buurtmeisje
Gerritse	P.L.		Amsterdam	Sachsenhausen
Goede	Zuster		Waalkerk	Wijkverpleegster
Gorcum van			Pythagorenstr. 61 I	buren Pa & Moe
Grosheide	Juffrouw		Waalkerk	secretaresse?
Haaft	Gre			vrienden
Hamer, juffrouw	lerares		bij Sportstraat	jaap in 1e klas
Hartendorf			Haarlem	Sachsenhausen
Hartkamp	Ds. Jan	1907	Alphen a/d Rijn	zwager
Hartkamp	Carla, Jan L, Herman	1933-1945	Alphen a/d Rijn	nicht,neef
Hartkamp- de Vries	Ina (Gezina	1905	Alphen a/d Rijn	schoonzus
Heide van de	Jo		Gelderland	vriendin van Mieke
Hekman	Edsko, zoon/dochter: Piet, Garry,		Linnaeusparkweg	vrienden/fam? van Pa & Moe
Heringa-Jongbloed	Anna	†Jan 1945		Ravensbrück
Hillers	Nel		Van Breestraat 155	verzet
Hogenen- van den Boogaard	Ans		Amsterdam	a.s. Schoonzus van Rientje
Hoofd	Greetje		Amsterdam	
Horsman			Amsterdam	vrienden van Pottjewijd

•

Ijzerdraat	Kek		Ijmuiden	medegevangene Renny
Jansen	Anton	1937	Alblasstraat 31 I	vriend van tweeling
Kapteyn	Ds. C. en Mevrouw		Amsterdam	Geref. Dominee
Klein	Arie en Riek		Amsterdam	stiefbroer van Dick
Klein-Hoornstra	Ate		Sneek	stieffamilie
Koekoek	Netty		Alblas of Griftstr	Waalkerk
Koopmans	Ds.	† 11 Maart 1945	Amsterdam	Gereform. Dominee
Kroeze	Jan		Damrak	collega van Dick Amst.Bank
Kuijken	Mevr. Jans dochter Nellie		Rivierenbuurt	Waalkerk
Kuiper	Maarten	1898	SD Euterpestraat	Sturmscharführer
Kunst	Dr. P.G.		Waalkerk	dominee
Lages	Willy		SD Euterpestraat	Kriminalrat
Leibbrandt	Dr. , zoon Jan (Johann) & Gottfried		Pythagorusstr.	huisarts
Linde van de	Jan		Canada	
Maes van	Professor	1888-1945	?	overleden Haren (gevangenis?)
Mijel	Jo		schoonzus Oudemans	vriendin van Mimi
Most van der	Philippus		Deurloostr. 109 II	??
Muizelaar	buren		Alblasstr. 37 II	
Müller-Scherjon	Annie		Amsterdam	Man in Sachsenhausen kamp
Namen van			?	?
Nienhuis	Henk en Hilje		Alblasstraat 45 II	vrienden/buren
Nijkerken van	Stien		Wageningen	familie van Moe
Ommen van	Dick	1898	Alblasstr 41 II	zelf
Ommen van	Lientje (Karolien)	1934	Alblasstr 41 II	dochter
Ommen van	Jaap (Jacob)	1937	Alblasstr 41 II	zoon
Ommen van	Jan-Siebold	1937	Alblasstr 41 II	zoon
Ommen van	Fred (Ate)	1904(?)	Westlandgracht	broer
Ommen van	Mimi		Westlandgracht	schoonzus
Ommen van	Hans	1942	Westlandgracht	neefje
Ommen van -de Vries	Renny (Rinsje) Rennie	1901	Alblasstr 41 II	vrouw
Oudemans	Ingenieur		Philips, Vught	
Pareren	Mevr.		Rivierenbuurt	Waalkerk/Rode Kruis?

Pijlman			Amsterdam	collega van Dick
Ploeg van de			Amsterdam	collega's? van Ate
Pottjewijd	Jan en Rien		Amsterdam	zuster van Moe
Prinsen	familie		Duivendrecht	vrienden van C.O.V.
Proosdij van	Jaap, advocaat voor Dienske groep		Amsterdam	
Ridder	R.J., accountantskantoor		Brugstraat 32	Middenmeer
Ridder de	schuilnaam van Henk D.		Dintelstraat	
Ridder de	Melkboer		Maasstraat	
Ringnalda	Ds.		Amsterdam	Gereform. Dominee
Rocher	Mevr.		Amsterdam	zuster van Mevr. Prinsen
Rühl	Emil Paul Franz		SD Euterpestraat	Sturmscharführer
Rutgers	Professor Victor Henri	1877-1945	Bochum	verzet/Christelijke Politicus
Salomons	Dokter/gevangene		Weteringschans Gevangenis	
Schaap			de Lemmer	kennis van Pa & Moe
Schaar van de			Amsterdam	baas van Ate van Ommen
Schep	Ds.		Drachten	Gereform. Dominee
Schijffelen	Jo		Sportstraat	zwager
Schijffelen	Mia, Jan, Dick, Riek		Sportstraat	nicht,neef
Schijffelen-van Ommen	Bep	1900?	Sportstraat	zuster
Schilder	Professor		Amsterdam	Kerk
Schraverus	Juffrouw		Alblasstr. 41 I	buurvrouw
Schurer	Fedde en Willy de Vries		Ams/de Lemmer	Renny jeugdvrienden
Sijbesma	Geref. Ds. Gerben Jan en Dien	1902	Vinkeveen	neef van Renny
Sikkel	Ds.		Amsterdam	Geref. Dominee
Spil Ter	buren		Alblasstr. 37 I	zoon Jan gefusilleerd
Sponmoelee	cel-Maat van Dick		Weteringschansgevangenis	Staker-gevangene
Stevens			Amsterdam	collega's? van Ate
Strien				vrienden van Pa & Moe
Swart	Lientje	1934	Alblasstraat 44 I	buurmeisje
Thijs	Mevr.		Hoogeveen	vrienden
Timmenga	Mevr.		Vught	?
Tjalma	Piet (Wiebren) en Jo	1895	Overtoom	neef van Renny

•

	Tjalma-van der Veer			
Tjalma- de Vries	Gebke (Gerbrigje)	1868	tante van Renny	oudste zuster van Pa
Touw	Arie		van Alphenstraat	verzet
Trimp	Mevr.	†Jan 1945	Rivierenbuurt	Waalkerk?
van Ginhoven			ondergedoken	Gereform. Dominee
Veen v/der	Gerrit		Zomerdijkstraat	LO-LKP knokploeg
Veer van 't	Dr. M.B.	†1944	Amsterdam	Geref. Dominee
Veld In 't			Amsterdam	?
Veldkamp	Ds.		Sneek	Gereform. Dominee
Velzen van	Amst.Bank bijkantoor		Damrak	Directeur/baas
Verdoorn			Prins Hendrikkade	vriend van Siebold de Vries
Verhage			Alblasstr. 46 of 48	Luchtbescherming
Viebahn	Friederich Christian		SD Euterpestraat	Staffelsturmscharführer
Visch	Mevr.		Rotterdam	Vught gevangene
Visser	Ds.		Vijfhuizen	Gereform. Dominee
Vlaanderen	Fam. Zonen: Kees, Wim		Alblasstr. 39 II	buren
Vlier van de	fam.		Weteringschans	
Voogd	cel-maat van Dick		Weteringschansgevangenis	NSBer
Vreeswijk			Amsterdam	?
Vreugdenhil	Ds.		Amsterdam	Geref. Dominee
Vries de	Pa, Jan Siebold	1876	Pythagorasstr. 61	Schoonvader
Vries de	Mieke (Maria)	1911	Pythagorasstr. 61	schoonzuster
Vries de	Jan Siebold	1903	Beverwijk	zwager
Vries de	Siebold Jan	1908	Singel 2A	zwager
Vries de	Jan S, Hilda, Carol	1933-1942	Singel 2A	nicht,neef
Vries de	Jentje	1912	Uithoorn	zwager
Vries de	Dick , Karolien	1940-1945	Uithoorn	nicht,neef
Vries de	Rientje (Rientje Carolina)	1915	Amsterdam	schoonzus
Vries de	Jentje	1878	Hilversum	oom van Renny
Vries de- Visser	Hinke	1902	Beverwijk	schoonzus
Vries de-Schirm	Saakje	1906	Singel 2A	schoonzus
Vries de-van Anken	Moe, Karolien	1875	Pythagorusstr. 61	Schoonmoeder

Vugt	Mr.		Haringvlietstraat	advocaat
Waaning	Wim en Wil		Bernissestraat 41	Waalkerk
Waterink	Dr.		Vrije Universiteit	Geref. Ds. En psycholoog
Weggemans	familie		Rivierenbuurt	Waalkerk
Wessels	Bernhard	1937	Kribbestraat	dr. DeMoorschool, Jood
Westrik	Mej.		?	ex Vught gevangene
Wiechers			Dwingelo	collega van Dick?
Wit de	Miep		Rivierenbuurt	Waalkerk
Wolfs	?		Den Bosch?	?
Zaagsma			Patrimonium	Waalkerk
Zemmelink	Martien	1938	Alblasstraat 57 I	vriend van tweeling
Zijlstra			Amsterdam	? Collega?
Zondervan				kennis van Mimi & Ate

•